

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ИНСПЕКТОРАТ КЪМ ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

гр. София 1000, ул. „Георг Вашингтон” № 17, тел.: 02 9057502, факс: 02 9057503

Изх. № A-24-364
Дата: 15.05.2024г.

ДОКЛАД

**ЗА ДЕЙНОСТТА НА ИНСПЕКТОРАТА
КЪМ ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ**

ЗА 2023 ГОДИНА

УВОД	4
I. КОМПЛЕКСНИ ПЛАНОВИ ПРОВЕРКИ НА ОРГАНИТЕ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ.....	6
А. Комплексни планови проверки на съдилищата по граждански, търговски и административни дела	6
Б. Комплексни планови проверки на съдилищата по наказателни дела	20
В. Комплексни планови проверки в прокуратурите	32
Г. Анализ на ефективността на дадените препоръки при комплексните планови проверки	38
II. ТЕМАТИЧНИ ПРОВЕРКИ	39
III. КОНТРОЛНИ ПРОВЕРКИ	45
IV. ИНЦИДЕНТНИ ПРОВЕРКИ	50
А. Инцидентни проверки по сигнали по чл. 56, ал. 1 ЗСВ	50
Б. Инцидентни проверки по самосезиране (чл. 63 ПОДИВССДАЕ)	59
В. Инцидентни проверки извън годишната програма на Инспектората, възложени от ВСС на основание чл. 30, ал. 5, т. 10 ЗСВ	59
V. ДЕЙНОСТ ПО ОТЧИТАНЕ ПРИКЛЮЧВАНЕТО НА ДЕЛАТА И ПРЕПИСКИТЕ В УСТАНОВЕНИТЕ СРОКОВЕ ОТ СЪДИЛИЩАТА, ПРОКУРАТУРИТЕ И СЛЕДСТВЕНИТЕ ОРГАНИ	59
VI. ПРЕПИСКИ, ОБРАЗУВАНИ ПО СИГНАЛИ, ЖАЛБИ И МОЛБИ	66
VII. СИГНАЛИ ПО ЧЛ. 54, АЛ. 1, Т. 4 ЗСВ. СИГНАЛИ ПО ЧЛ. 54, АЛ. 1, Т. 7 ЗСВ. СТАНОВИЩА ПО ЗИДКРЪ И ПО ТЪЛКУВАТЕЛНИ ДЕЛА	67
VIII. ДЕЙНОСТ НА ИВСС ЗА УСТАНОВЯВАНЕ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВОТО НА РАЗГЛЕЖДАНЕ И РЕШАВАНЕ НА ДЕЛАТА В РАЗУМЕН СРОК	72
IX. ДЕЙНОСТ ПО ПРОВЕРКА НА ИМУЩЕСТВЕНИТЕ ДЕКЛАРАЦИИ НА СЪДИИТЕ, ПРОКУРОРИТЕ И СЛЕДОВАТЕЛИТЕ	93
X. ПРОВЕРКИ ЗА ПОЧТЕНОСТ И КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ И ЗА УСТАНОВЯВАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ, КОИТО НАКЪРНЯВАТ ПРЕСТИЖА НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ, И ПРОВЕРКИ, СВЪРЗАНИ С НАРУШАВАНЕ НЕЗАВИСИМОСТТА НА СЪДИИТЕ, ПРОКУРОРИТЕ И СЛЕДОВАТЕЛИТЕ	96
XI. ДЕЙНОСТ ПО чл. 54, ал. 1, т. 15 ЗСВ	98
XII. ДЕЙНОСТ ПО чл. 54, ал. 1, т. 5 и 6 ЗСВ	105
XIII. ДЕЙНОСТ ПО чл. 304, ал. 2 ЗСВ	114
XIV. ДЕЙНОСТ на ИВСС по изпълнение на мярка „Укрепване ролята на ИВСС за превенция и противодействие на корупцията в съдебната власт“, заложена в Националния	

план за възстановяване и устойчивост на Република България и правомощията на ИВСС по чл. 54, ал. 1 т. 3, 16, 17, 18 и 19 ЗСВ (изм. ДВ, бр. 84/ 2023 г.)	114
XV. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ	119
XVI. МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО	120
XVII. ИНСТИТУЦИОНАЛЕН И АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ НА ИВСС. ПРЕДСТАВЯНЕ ДЕЙНОСТТА НА ИНСТИТУЦИЯТА ПРЕД ОБЩЕСТВОТО.....	124
XVIII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	128

Инспекторатът към Висшия съдебен съвет (ИВСС) е създаден с четвъртото изменение и допълнение на Конституцията на Република България, обн., ДВ., бр. 12 от 2007 г., като част от конституционната рамка на съдебната власт. Основните му правомощия са предвидени в Конституцията и в Закона за съдебната власт (ЗСВ) - да извършва проверки на дейността на органите на съдебната власт при зачитане на независимостта на съдиите, съдебните заседатели, прокурорите и следователите при осъществяването на техните функции.

През 2012 г. на ИВСС бяха възложени допълнителни задължения с изменение и допълнение на ЗСВ - да извършва проверки по заявленията за нарушаване правото на разглеждане и решаване на делата в разумен срок, а с петото изменение на Конституцията на Република България от 2015 г. (обн., ДВ, бр. 100 от 2015 г.) се предвиди извършването на проверки за почтеност и конфликт на интереси на съдии, прокурори и следователи, на имуществените им декларации, както и за установяване на действия, които накърняват престижа на съдебната власт, и такива, свързани с нарушаване на независимостта на съдиите, прокурорите и следователите. Новите правомощия бяха доразвити в Закона за съдебната власт (обн., ДВ, бр. 62 от 2016 г.) и се изпълняват от 1 януари 2017 г.

Съществено нови функции бяха възложени на Инспектората през 2019 г. с изменение и допълнение на Закона за защита на личните данни (ЗЗЛД), обн., ДВ, бр. 17 от 2019 г. - да осъществява надзор и да осигурява спазването на Регламент (ЕС) 2016/679, на ЗЗЛД и на нормативните актове в областта на защитата на личните данни при обработване на лични данни от съда при изпълнение на функциите му на орган на съдебната власт и прокуратурата и следствените органи при изпълнение на функциите им на органи на съдебната власт за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания. Уредбата на производствата и проверките, свързани с реализирането на защитата на личните данни пред ИВСС, беше доразвита в Правилника за организацията на дейността на Инспектората към Висшия съдебен съвет и за дейността на администрацията и на експертите (ПОДИВССДАЕ).

През 2022 г., въз основа на правомощието на Инспектората по чл. 54, ал. 1, т. 3 от Закона за съдебната власт да анализира и обобщава делата, които са приключени с влязъл в сила съдебен акт, както и приключените преписки и дела на прокурорите и следователите, с оглед оптимизиране дейността на органа при обобщаване и анализиране на данните по приключването на делата и преписките от съдилищата, прокуратурите и следствените органи, беше допълнен Правилникът за организацията на дейността на Инспектората към Висшия съдебен съвет и за дейността на администрацията и на експертите (обн., ДВ, бр. 96 от 2022 г.). Новите разпоредби бяха приети в изпълнение на мярка „Укрепване ролята на Инспектората към Висшия съдебен съвет за

превенция и противодействие на корупцията в съдебната власт (Q4/2022)“, заложен в Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България за 2022 г. (НПВУ), Решение на Съвета на Европейския съюз от 28.04.2022 г. и Приложение към Решение за изпълнение на Съвета за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на България, с което е утвърден график за приключването на дейностите по Реформа 2 с отговорна институция Инспекторат към Висшия съдебен съвет, 4-то тримесечие на 2022 г. Създаде се процедура за приемане от ИВСС на образци за отчитане приключването на делата и преписките в установените срокове от съдилищата, прокуратурите и следствените органи, като се предвиди съдебните органи да предоставят на Инспектората отчети за дейността си за предходната календарна година до 15 март на следващата година. Въведе се задължение за Инспектората да анализира резултатите от приключените дела и преписки и да публикува анализа на своята интернет страница. Изпълнението на тази дейност стартира през 2023 г., като направените констатации и изводи в статистическия анализ за работата на съдилищата, прокуратурата и следствените органи през 2022 г. позволиха да се направи преценка на работата им по срочното приключване на делата и преписките. Това правомощие беше изрично заложено и в Закона за съдебната власт (обн., ДВ, бр. 84 от 2023 г.) с оглед укрепване ролята и капацитета на Инспектората за превенция и противодействие на корупцията в съдебната власт, като на законово ниво се предвиди приемането на образците за отчитане приключването на делата да бъде съгласувано с ВСС. Изготвеният през настоящата 2024 г. втори анализ за резултатите от приключените дела и преписки се базира на образците, приети от Инспектората с решение от 11.01.2024 г. на основание чл. 54, ал. 1, т. 18 ЗСВ, след съгласуването им с двете колегии на ВСС.

Настоящият доклад за дейността на ИВСС, изготвен на основание чл. 54, ал. 1, т. 12 и 14 ЗСВ, обхваща периода 01.01.2023 г. - 31.12.2023 г. и има за цел да представи пред гражданите, органите на съдебната власт и обществото обобщена информация за работата на Инспектората през 2023 г., като са разгледани подробно отделните аспекти от нея съобразно правомощията на институцията.

През изминалата 2023 г. Инспекторатът изпълни годишната си програма за планови проверки и продължи да изпълнява правомощията си по чл. 54, ал. 1, т. 8 ЗСВ - извършването на проверки за почтеност и конфликт на интереси на съдии, прокурори и следователи, на имуществените им декларации, както и за установяване на действия, които накърняват престижа на съдебната власт, и такива, свързани с нарушаване на независимостта на съдиите, прокурорите и следователите. Не беше прекъсвана и работата по осъществяването на надзор върху обработването на лични данни в случаите по чл. 17, ал. 1 от Закона за защита на личните данни, както и проверките за нарушаване правото на разглеждане и решаване на делото в разумен срок.

Общо извършените през 2023 г. проверки от ИВСС са 65, от които: 34 комплексни планови проверки; 2 тематични проверки; 4 контролни проверки; 8 проверки по сигнали; 1 проверка по самосезиране и 16 планови проверки по личните данни за спазване на принципа за отчетност, установен в чл. 5, пар. 2 от Регламент (ЕС) 2016/679 и в чл. 45, ал. 4 ЗЗЛД.

Информацията в доклада доказва постоянството на ИВСС в изпълнение на законовите му правомощия, отстояването на позицията на гарант за осъществяването на бързо и предвидимо правосъдие, и за осигуряването на стабилност и устойчивост във функционирането на съдебната система.

I. КОМПЛЕКСНИ ПЛАНОВИ ПРОВЕРКИ В ОРГАНИТЕ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ

В изпълнение на годишната си програма за 2023 г., приета с решение на заседание на ИВСС, проведено на 31.01.2023 г., Инспекторатът извърши 34 комплексни планови проверки в органи на съдебната власт в три от апелативните съдебни райони (без апелативен район - Варна и апелативен район – Велико Търново), както следва: по граждански, търговски и административни дела - в 9 съдилища; по наказателни дела - в 18 съдилища, включително Апелативен съд – София; в 7 районни прокуратури и 11 териториални отделения към тези районни прокуратури. Приключени бяха и 16 планови проверки по личните данни.

За сравнение, през 2021 г. Инспекторатът извърши 53 комплексни планови проверки в петте апелативни съдебни района, а през 2022 г. - 69 комплексни планови проверки в органи на съдебната власт в четири от апелативните райони (без апелативен район – Велико Търново). Известното намаление в броя на комплексните планови проверки през отчетния период, сравнен с предходните 2021 г. и 2022 г., се дължи на обстоятелството, че бяха предвидени проверки на съдилища и прокуратури от категорията на високо натоварените – Софийския районен съд, Софийския апелативен съд и Софийската районна прокуратура, за проверката на които се изисква повече време.

A. КОМПЛЕКСНИ ПЛАНОВИ ПРОВЕРКИ НА СЪДИЛИЩАТА ПО ГРАЖДАНСКИ, ТЪРГОВСКИ И АДМИНИСТРАТИВНИ ДЕЛА

През 2023 г. са извършени комплексни планови проверки в общо 9 съдилища по граждански, търговски и административни дела.

1. Проверени районни съдилища

Проверени са 7 районни съдилища: Софийски районен съд, РС – Видин, РС – Благоевград, РС – Кула, РС – Костинброд, РС – Своге и РС – Сливница.

Проверките са приключени с констатации, очертаващи както положителни тенденции в работата на съдилищата, така и пропуски и негативни тенденции в дейността им.

При обобщаване на констатациите относно дейността на районните съдилища е анализиран и акта за резултатите от плановата проверка в РС - Видин, макар че е изготвен и изпратен до проверения съд през настоящата 2024 година.

1.1. Общи положителни тенденции:

- проверките констатираят много добра организация на административната дейност и на специализираната администрация на съда. Отчита се, че съдебните служители работят в условията на успешна взаимозаменяемост и екипност;

- съдебните и деловодните книги, с малки изключения, се водят прецизно и се попълват с необходимата информация, а административното ръководство на съда упражнява периодичен контрол;

- постъпилите в съдилищата дела се разпределят на принципа на случайния подбор, регламентиран с чл. 9 ЗСВ;

- делата се образуват в деня на постъпване на съдебните книжа и по изключение на следващия ден. Предаването на делата на определения докладчик се извършва в деня на образуването им, а тези с кратки процесуални срокове – незабавно. Призовките и съобщенията се изпращат обикновено в деня или най-късно на следващия ден от процесуалното действие на съда, за което страните трябва да бъдат уведомени;

- производствата, образувани по общия исков ред, се административат в кратки срокове - разпорежданията, с които производствата се оставят без движение за отстраняване на нередовности в исковите молби и разпорежданията по чл. 131 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК) за връчване на препис от исковата молба на ответника за отговор, се постановяват в срокове между 1 и 7 дни от определянето на докладчика, а в някои съдилища още същия ден;

- определенията по чл. 140 ГПК, в повечето случаи, съдържат проект на доклад по делото, а разпорежданията по чл. 312 ГПК във всички случаи съдържат писмен доклад по делото;

- обичайно определенията по чл. 140 ГПК се постановяват в разумни срокове – от една седмица до 1 месец от постъпване на писмения отговор, респективно от изтичане на срока за депозирането му. В отделни районни съдилища актовете са постановявани в значително кратки срокове - незабавно или от 3 до 5 дни след изтичане на срока за отговор на исковата молба;

- производствата са насрочвани в съдебни заседания и са отлагани за следващи заседания през кратки периоди - много често в срок до 1 месец от определението по чл. 140 ГПК. По изключение, заседания са насрочвани и

отлагани в по-големи срокове в периода на съдебната ваканция, за изготвяне на заключение по допуснатата експертиза, събиране на доказателства, които са били допуснати, както и в случаите на конституиране на страни по делото;

- не се констатира безпричинни отлагания на съдебни заседания в съдилищата;

- съдът следи за своевременно връчване на призовките и съобщенията преди съдебно заседание, като при невъзможност за връчването им прилага Наредба № 14/18.11.2009 г. за реда и начина на предоставяне достъп на органите на съдебната власт до НБД „Население“, поради което е констатиран малък брой дела, отлагането на които се дължи на нередовно призоваване на страна, вещо лице или свидетел по делото;

- в общия случай се спазват кратките процесуални срокове, свързани с движението и приключването на производствата по чл. 310 и сл. ГПК – глава двадесет и пета „Бързо производство“ и решенията по делата се постановяват в срока по чл. 316 ГПК; делата са обозначени с жълт етикет, съгласно разпоредбата на чл. 82, ал. 5 от Правилника за администрацията в съдилищата (ПАС);

- съдиите се произнасят в предвидените в закона срокове в производствата, образувани по молби по чл. 390 ГПК и по заявления по чл. 410 и чл. 417 ГПК, и спазват кратките процесуални срокове по Закона за закрила на детето (ЗЗДет) и по Закона за защита от домашното насилие (ЗЗДН);

- проверките констатира малък брой определения, с които е отменен даденият ход по същество. Съдиите извършват задълбочена предварителна подготовка на делата, като разглеждането им често приключва в едно или две открити съдебни заседания;

- в повечето проверени районни съдилища спрените производства са администрирани своевременно;

- в някои районни съдилища през 2021 г. и 2022 г. няма съдебни актове, които да са обявени извън срока по чл. 235, ал. 5 ГПК. Съобщенията до страните, с незаверен препис на решението, обичайно се изпращат незабавно или на следващия ден от обявяването му;

- постъпилите въззивни жалби се администрират своевременно. Процедурата по чл. 262 и чл. 263 ГПК се осъществява по надлежния ред;

- констатира се стремеж на съда да няма дела с прекомерна продължителност и неприключени в разумен срок производства. Предприемани са организационни мерки от административните ръководители за срочното разглеждане на делата. В някои районни съдилища има издадена заповед на председателя на съда ежемесечно да се проверяват ненасрочените дела, в т. ч. спрените и без движение дела, отразено в контролен лист по делото, като се докладват на съдията-докладчик или на административния ръководител;

- проверките на отводите установяват, че съдилищата нямат постановени немотивирани откази от разглеждане на разпределените дела.

1.2. Плановите проверки в районните съдилища са установили следните пропуски:

- като водеща причина за констатираните пропуски, свързани с неспазване на процесуалните, респективно разумните срокове за насрочване на делата, разглеждането и приключването им в отделни съдилища, проверките посочват непостоянното или недостатъчно кадрово обезпечаване на работата на съдилищата, както и това, че съдиите нямат специализация по материя като всички разглеждат граждански и наказателни дела;

- в отделен съд разглеждането на делата в съда през съдебната ваканция е възложено изцяло на дежурните съдии. Делата по дежурство се разпределят без значение от вида им (граждански или наказателни) на дежурния за деня съдия, без да се има предвид по-високата натовареност на гражданските състави. В същия съд е констатирано, че в нарушение на действащите вътрешни правила за разпределение на делата, обхватът на делата, които се разглеждат през съдебната ваканция е твърде разширен;

- в отделен съд е констатирано, че определението по чл. 140 ГПК е постановявано в срок до около 6 месеца от изтичане срока за писмен отговор на исковата молба;

- констатирана е разнородна практика между съдебните състави в рамките на едни и същи съдилища по отношение на постановяване на определенията по чл. 140 ГПК. Част от съдебните състави се произнасят с акта за насрочване на делото след изтичане на едномесечния срок за писмен отговор, независимо, дали такъв е депозиран или не, а други, когато писменият отговор е постъпил, и преди изтичане на определения срок за отговор на исковата молба;

- в отделен съд са установени малък брой неприключени граждански дела, образувани през 2020 г., но определящи за продължителността на производствата са констатираните големи периоди на бездействие – от няколко месеца до 1 година, преди съдията да извърши необходимите процесуални действия по размяната на книжа и при насрочване на делото в открито съдебно заседание;

- установено е подценяване на кратките срокове, макар и като изключение в работата на съдиите, свързани с движението и приключването на производствата по чл. 310 и сл. ГПК - невинаги датата за разглеждане на делото в открито заседание е определяна в срок не по-късно от три седмици, предвиден чл. 312, ал. 1, т. 1 ГПК; не е спазвано изискването на чл. 315, ал. 2 ГПК съдът да посочва деня, в който ще обяви решението си, от който момент тече срокът за неговото обжалване; не е спазван двуседмичния срок по чл. 316 ГПК за постановяване на решението;

- отделни съдебни състави и съдилища продължават да не се съобразяват със задължителната практика на Върховния касационен съд (ВКС), установена с тълкувателно решение (ТР) № 6/14.03.2014 г. на ВКС по тълкувателно дело (ТД) № 6/2013 г. на Общото събрание на гражданската и търговската колегии (ОСГТК), като се определя по различен начин началният момент, от който тече срокът за предявяване на обезпечения бъдещ иск;

- отделни съдебни състави продължават да не изискват социални доклади от съответната компетентна дирекция „Социално подпомагане“ по делата, по които са засегнати права и интереси на малолетни и непълнолетни лица, нито призовават нейни представители за участие в делата, предвид изискването на чл. 15, ал. 6 ЗЗДет;

- съдиите не налагат предвидените по чл. 5, ал. 1, т. 5 и т. 6 ЗЗДН мерки със защитен и превантивен характер (в редакцията преди изменението с ДВ, бр. 66 от 2023, в сила от 01.01.2024 г.) на извършителя на насилието и на пострадалото лице;

- в отделни съдилища се констатира пропуски в дейността по администриране на спрените производства на основание чл. 229, ал. 1, т. 4 ГПК – не се следи редовно за статуса на преюдициалното дело или ако са извършвани съответните справки, не са предприемани своевременно действията за възобновяване при отпаднали пречки по движението на делото, довело и до необоснованото му забавяне;

- продължаваща практика в работата на двама съдии е постановяване на макар и неголям брой определения за отмяна на дадения ход по същество по субективни причини, водещо до удължаване времето за приключване на делата;

- в отделни съдилища се констатира, че не е извършвано надлежно отбелязване на издаването на изпълнителен лист по заповедните производства по чл. 417 ГПК, съобразно чл. 418, ал. 2, изр. 2-ро ГПК;

- в някои съдилища немалък брой решения са постановени извън законоустановения срок - след изтичане на едномесечния срок по чл. 235, ал. 5 ГПК, съответно двуседмичния срок по чл. 316 ГПК. Значителни просрочия при постановяване на съдебните решения извън рамките на разумния срок са допуснати от отделни съдии, като просрочията достигат до 10 - 16 месеца;

- в отделен съд е установено, че регистърът на съдебните решения по чл. 235, ал. 5 ГПК не се води съгласно разпоредбата на чл. 52 ПАС – решенията не се съдържат в регистъра, липсва дата на обявяване на съдебния акт и подпис на съдебен служител;

- данните относно резултатът от институционния контрол на съдебните актове на конкретен съд са обосנוвали извод на проверяващия екип за необходимост от повишаване на качеството на съдебните актове;

- в отделен съд е констатирано, че по някои дела в ЕИСС не се съдържа електронен образ, позволяващ възпроизвеждането на хартиен носител на всяко

извършено процесуално действие от съда и от участниците в производството, както и на съдебните актове, постановени във връзка с движението на делата и по същество на съдебните претенции.

1.3. С оглед констатираните нарушения, за подобряване организацията на административната дейност и в частност работата на съдиите, Инспекторатът е давал най-често следните препоръки:

- предприемане на подходящи мерки за приключване във възможно най-кратки срокове на гражданските производства, образувани през 2020 г., 2021 г. и 2022 г.;

- своевременно постановяване на съдебните актове по чл. 129, 131 и 140 ГПК; администриране на производствата по глава двадесет и пета „Бързо производство” в сроковете по чл. 311, ал. 1 и чл. 312, ал. 1 ГПК; спазване на законово установените срокове по чл. 235, ал. 5, изр. 1-во и чл. 316 ГПК за постановяване на съдебните решения;

- охраняване интересите на децата в съдебните производства предвид разпоредбата на чл. 15, ал. 6 ЗЗДет.

1.4. Проверката на Софийския районен съд се извърши от два екипа на ИВСС на основание две заповеди на главния инспектор. Изготвени са два акта за резултати от извършената комплексна планова проверка: акт изх. № ПП-23-2/08.09.2023 г., обхващащ дейността на Първо гражданско отделение и на 82, 85, 88, 90, 128, 140, 142, 143, 150, 151, 154, 155 и 176 състави от Трето гражданско отделение, разглеждащи дела с материята на Първо гражданско отделение, и акт изх. № ПП-23-3/23.10.2023 г., обхващащ дейността на Второ гражданско отделение, на съставите на Трето гражданско отделение, разглеждащи дела с материята на Второ гражданско отделение, и на 37, 80, 83, 84, 86, 89, 91, 92, 117, 139, 149, 158 и 181 брачни състави на Трето гражданско отделение на СРС.

Проверката включи организацията на административната дейност на трите граждански отделения на Софийски районен съд, както и организацията по образуването, движението и приключването на гражданските дела за 2021 г. и 2022 г.

Проверката в Софийски районен съд приключи със следните общи положителни констатации в дейността на съда:

- в дейността на служба „Съдебно деловодство” се поддържа добра организация, в резултата на която се установява, че делата са подреждани и съхранявани съгласно ПАС, а съобщенията и призовките са изпращани своевременно на страните. Книгите са водени редовно и са правени отбелязванията за движението на делата, без изтривания и дописвания;

- в преобладаващия брой случаи се отчитат кратки и разумни срокове, с оглед натовареността на съда, за администриране на производствата от докладчиците;

- своевременно извършване на проверката на редовността на исковите молби в рамките на 1 седмица до 1 месец, както и в по-кратки срокове до 2-3 дни;

- постановяване на определенията по чл. 140 ГПК в разумни срокове - от 1 седмица до 2 или 4 месеца. В повечето случаи съдиите изготвят подробни проекти на доклади с определенията по 140 ГПК и разпорежданията по чл. 312 ГПК и разпределят доказателствената тежест;

- в случаите на отлагане се установява траен стремеж делата да се насрочват в кратки срокове, както и да се разглеждат и приключат в рамките на малък брой открити заседания;

- всички съдии се стремят да спазват кратките процесуални срокове, предвидени за производствата по ЗЗДН и ЗЗДет;

- проверките констатираат отлична бързина при произнасянето по молбите по чл. 390 ГПК – най-късно на следващия ден от завеждането на молбите в съда;

- малък е броят на определенията за отмяна на протоколни определения, с които е даден ход по същество.

Като цяло проверките са констатирали, че съдиите проявяват стремеж, в условията на висока натовареност, за приключване на делата в разумни срокове.

В работата на съда са отчетени следните пропуски и проблеми:

- в съда липсва издадена заповед от административния ръководител, която да конкретизира разглеждането на видовете дела по дежурство и делата по чл. 329, ал. 3 ЗСВ през съдебната ваканция, доколкото приетите вътрешни правила за разпределение на делата регламентират само начина на разпределение в случаите на дежурство;

- в съда не се води регистър на съдебните решения съобразно разпоредбите на чл. 235, ал. 5 ГПК, чл. 39, т. 10 ПАС и чл. 52 ПАС;

- установени са 8 загубени дела в съда, по които е извършена процедурата за възстановяването им съгласно чл. 94 ПАС;

- проверките отчитат като много съществен проблем съществуващият голям брой неприключени дела, включително делбени производства, образувани преди 2021 г., а при някои от съставите и тяхната продължителност - над 6, 7, 8, 10, 12 и повече години. Констатирана е висока висящност на дела, образувани преди 2021 г. при отделни състави - 97 дела, 122 дела, 123 дела, 157 дела, 164 дела, 171 дела, като по преобладаващата част от тях не са извършени никакви действия от тяхното образуване и статистически се отчитат като

„дело/преписка“. Проверката на такива производства показва, че първите процесуални действия са извършвани след големи периоди, изтекли от момента на образуването им - след 4, 5, 8, 9, 10 месеца, 1 година, 2 години, над 2, 3, 4 години. В работата на отделен състав са установени продължителни периоди на бездействие - 1 година и 7 месеца, 6 години, 7 години, достигащи до 11 години. Проверката установи, че по отделни дела, след изявления на страните за водене преговори за сключване на спогодба, съдиите са насрочвали съдебни заседания и са отлагали делата за период от 5 до 6 години, без да извършват други действия, и в резултат са насрочвани и отлагани между 15 и 17 заседания;

- някои от съставите са извършвали със закъснение отделни действия по администрирането на исковите дела, образувани през 2021 г. и 2022 г. - разпореждания за оставяне без движение са постановявани в срокове от 4, 6, 7, 8 месеца от образуването им; разпореждания по чл. 131 ГПК - в срокове от 4 - 5 месеца след образуването им, съответно след отстраняване на нередовности; определения по чл. 140 ГПК - в срокове от 7, 8, 9 месеца, над 1 година, изчислени от изтичане на срока за депозиране на писмен отговор;

- направени са констатации за недобро администриране на спрените производства - при някои състави, по спрените дела, липсват справки за статуса на обуславящите производства. По образувани преди 2021 г. дела са установени случаи, при които справки или не са извършвани, или са извършвани през 2, 4, 5 години, над 8 години, както и случаи на късно възобновяване на производства, след отпадане на пречките - 1 година и 10 месеца, 3 години, 6 години, 7 години. Установено е, че голяма част от действията по администрирането са започнали непосредствено преди проверката на ИВСС или съвпадат със започването ѝ. Констатирано се дела, по които разпорежданията на съдиите, с които са давани указания за изискване на информация, са изписвани върху и на гърба на други документи от делата, което обективно е затруднило откриването им и хронологичното им проследяване. По дела на два състава проверката установи спиране на производства с оглед образувано тълкувателно дело пред ВКС, в нарушение на задължителната тълкувателна практика, дадена с ТР № 8/07.05.2014 г. по тълк. д. № 8/2013 г. ВКС, ОСГТК. Отделни съдии са постановили спиране на исково производство по чл. 422 ГПК с оглед отстраняване на нередовности в постъпила жалба в заповедното производство, администрирането на която е започвало със сериозно закъснение след спирането;

- установено е negliжиране на регламентираните кратки срокове, свързани с движението и приключването на производства по чл. 310 и сл. ГПК, в работата на отделни съдии - несвоевременно извършвани действия при първоначалната проверка на молбите, след постъпване на отговори, съответно след изтичане на срока за отговор, при насрочване на първо открито заседание и при изготвяне и обявяване на решенията; макар и в изолирани случаи, актове

за насрочване на делата в открито заседание са постановявани в неразумно големи срокове - 2, 3, 4 и 6 месеца от постъпване на отговор на исковата молба или изтичане на срока за отговор; първо открито заседание е насрочвано след 2, 3 и 4 месеца в разрез с предвидения срок в чл. 312, ал. 1, т. 1 ГПК; в производството по глава двадесет и пета ГПК не са отчитани специалните основания за постановяване на съдебните актове - с разпореждането по чл. 131 ГПК са давани указания на ответника, несъответстващи на производството и несъобразени с разпоредбата на чл. 314, ал. 2 ГПК; вместо да постановяват актовете си по приключване на подготовката на делото на основание чл. 312 ГПК, съдиите постановяват определения по чл. 140 ГПК, което създава неяснота относно процесуалния ред за разглеждане на производството; невинаги е спазвано изискването да се съобщава датата, на която съдът ще обяви решението си - чл. 315, ал. 2 ГПК, от която дата тече срокът за неговото обжалване;

- в някои случаи не е посочвано от кой момент започва да тече срокът за предявяване на обезпечения иск при делата по чл. 390 ГПК; не всички съдебни състави се съобразяват със задължителната практика на ВКС, установена с ТР № 6/2013 г. от 14.03.2014 г. на ВКС, ОСГТК, като определят по различен начин началния момент, от който тече срокът за предявяване на обезпечения бъдещ иск;

- по заповедните производства, в общия случай, съдиите не спазват срока, предвиден в чл. 411, ал. 2 ГПК, често са издавали заповедите за изпълнение след 1, 2, 3, 4 месеца. Проверката отчита същевременно, че големият брой ежедневно постъпващи за разглеждане заповедни производства обективно прави невъзможно спазването на законовоопределения срок за произнасяне от страна на съда. Установено е, че някои от съставите съществено са забавяли администрирането на постъпилите в срока по чл. 414, ал. 2 ГПК възражения, като указанията по чл. 415 ГПК са давани след 1, 2, 3, 4 месеца. В отделни случаи, при неизпълнение на указанията, заповедите за изпълнение са обезсилвани след изтичане на периоди от 6 месеца;

- съдиите не спазват едномесечния срок за постановяване на съдебните решения по чл. 235, ал. 5 ГПК, като голяма част от просрочията са съществени като брой и като продължителност на забавяне при изготвянето им, извън рамките на тримесечния разумен срок; при някои съдебни състави е установено, че това просрочие достига и надминава три години след изтичане на едномесечния срок и към момента на проверките не са постановени съдебни решения;

- установена е продължаваща недобра практика отделни съдебни състави да изписват ръкописни съдебни актове върху други документи от делата;

- установени са случаи, при които постъпили въззивни жалби се администрират от деловодителите;

- съдебните състави не спазват задължението си да обявяват решението в открито съдебно заседание съобразно чл. 15, ал. 1 ЗЗДН, но от друга страна е отчетено, че обявяването на решенията се извършва в кратки срокове – преди изтичане на 1 месечния срок.

Предвид тези констатации, ИВСС е дал следните препоръки:

Административният ръководител да упражни правомощията си по чл. 80, ал. 1 ЗСВ, като предприеме мерки относно:

- регулиране със заповед на видовете дела, разглеждани по дежурство и на делата, разглеждани през съдебната ваканция;

- създаване и водене на регистър или регистри по отделения на съдебните решения по чл. 235, ал. 5 ГПК и чл. 52 ПАС;

- осъществяване на ежемесечен контрол по отношение на спрените производства, ненасрочените граждански дела, предприетите от съдиите действия във връзка с постъпили молби за бавност по чл. 255 ГПК и непостановените в срок съдебни решения; да изиска от председателите на състави, които не са изготвили актовете по обявените за решаване дела, да изработят индивидуални планове за постановяване на решенията и да следи за спазването им; в случай на продължаваща практика в работата на съдебния състав за изготвяне на съдебни актове извън разумния срок, да упражни правомощията си по чл. 327 от ЗСВ;

- изготвянето на справки при смяна на титулярите на съдебните състави, съдържащи данни за броя на висящите дела пред състава, като относно образуваните през 2021 г. производства в справката следва да се съдържа информация за етапа, на който същите се намират и за последните извършени процесуални действия по тях;

- приключването в разумни срокове на всички образувани преди 2021 г. и несвършени към момента граждански производства чрез създаване на комисия, която да извърши опис на делата, преценка на причините за продължителността на производствата и предложения за мерки по приключването им или изготвяне на индивидуални планове за работа на съдебните състави, контрол по изпълнение на индивидуалните планове и др.

- ръководителите на отделения да упражняват редовен контрол за спазването на сроковете за разглеждане на делата по глава двадесет и пета „Бързо производство“;

- в случай на приемане на решение от общото събрание на съдиите за стриктно спазване на тридневния срок по чл. 411, ал. 2 от ГПК, да задължи със заповед ръководителите на отделения да упражняват редовен контрол за спазването му.

Общото събрание на съдиите от СРС да обсъди и вземе решение относно:

- уеднаквяване на съдържанието на диспозитива на определението, с което се уважава молбата по чл. 390 ГПК относно определяне на началния момент, от който тече срокът за предявяване на обезпечения иск, предвид ТР № 6/2013 г. от 14.03.2014 г. на ВКС, ОСГТК;

- спазването на тридневния срок по чл. 411, ал. 2 ГПК за издаване на заповед по чл. 410 и 418 ГПК.

Съдиите в Софийския районен съд:

- да администрират редовно спрените производства, като дават изрични указания на съдебните деловодители за извършване на справки съобразно основанията за спиране на производството и установения статус на обуславящото дело;

- да извършват в по-кратки разумни срокове процесуалните действия по администрирането на делата; да се съкратят периодите за насрочване на първото открито съдебно заседание, както и при отлагане на съдебните заседания;

- в производството по глава двадесет и пета ГПК, Бързо производство изрично да посочват процесуалния ред за разглеждане на делото, да спазват процесуалните срокове по чл. 311, ал. 1, чл. 312, ал. 1 ГПК и да съобразяват разпоредбата на чл. 315, ал. 2 ГПК;

- да се произнасят в разумни срокове по постъпилите заявления по чл. 410 и чл. 417 ГПК, както и по чл. 415 ГПК при постъпили възражения;

- да постановяват разпорежданията и определенията в съответствие с изискванията за форма и съдържание, предвидени в чл. 254, ал. 2 ГПК и чл. 360а ЗСВ;

- да спазват сроковете за изготвяне на съдебните решения;

- да администрират постъпилите въззивни жалби с изрични съдебни актове, съдържащи конкретни указания до страните и до съдебните служители за действията, които следва да предприемат;

- да спазват разпоредбата на чл. 15, ал. 1 ЗЗДН, съгласно която съдът се произнася с решение в открито съдебно заседание.

1.5. Постъпила в ИВСС информация от органите на съдебна власт по дадените препоръки:

Актовете за резултати от комплексните планови проверки по граждански дела са изпратени във всички проверени районни съдилища, като ИВСС е уведомен за датата, на която всеки проверяван съдия се е запознал със съответния акт. Проверката на РС - Белоградчик е приключила без констатирани пропуски в дейността му, поради което актът не съдържа препоръки за подобряване на работа на съдиите и съдебните служители.

Изпратена е обратна информация за изпълнението на дадените препоръки от останалите проверени районни съдилища.

Срещу актовете за резултати от проверка на СРС по граждански дела, изготвени на основание заповед № ПП-23-2/17.02.2023 г. и заповед № ПП-23-3/20.02.2023 г. на главния инспектор на ИВСС, в срока по чл. 58, ал. 3, изр. 2-ро ЗСВ, са постъпили 23 възражения от съдии и 2 възражения от административния ръководител, съдържащи съображения срещу фактически констатации, изводи и препоръки в актовете. Възраженията от съдиите, разгледани в тяхната цялост, съдържат преди всичко съображения срещу фактически констатации и изводи, отнасящи се до работата на отделните съдии. Възраженията на административния ръководител на СРС засягат обобщени фактически констатации и общи изводи за цялостната работа на съда и оспорват дадени от ИВСС препоръки. По възраженията на административния ръководител актовете са отменени и изменени в една част, а в останалата част са отхвърлени като неоснователни. Главният инспектор се е произнесъл с решения по възраженията на всички съдии, част от които са оставени без разглеждане като недопустими, актовете са отменени и/или изменени в една част, отнасяща се до оспорени констатации и изводи и е дадена нова редакция или възраженията са отхвърлени като неоснователни.

Към настоящия момент ИВСС е уведомен за действията, които административното ръководство на СРС е предприело в изпълнение на дадените препоръки с акта за резултати от проверката на дейността на Първо гражданско отделение и част от съдебните състави от Трето гражданско отделение. Постъпил е и отговор от страна на административния ръководител на СРС за предприетите мерки по изпълнение на препоръките, дадени с акта за извършена комплексна планова проверка на дейността на Второ гражданско отделение и останалата част от съдебните състави от Трето гражданско отделение.

По предложение на ИВСС съдийската колегия на ВСС образува дисциплинарни производства срещу девет съдии от Гражданските отделения на СРС за допуснато системно неспазване на сроковете, предвидени в процесуалните закони и за бездействие, което неоправдано забавя производството – нарушения по чл. 307, ал. 1 т. 1 и т. 2 ЗСВ, като четири от предложенията са изпратени на СК на ВСС през 2023 г.

2. Проверени окръжни съдилища

През 2023 г. е извършена комплексна планова проверка на **Окръжен съд – Видин**.

Проверката установи, че административно-деловодната дейност на ОС - Видин е много добре организирана от ръководството на съда.

Проверката по движението и приключването на гражданските дела първа инстанция, въззивните граждански дела, търговските дела, частните граждански дела (в това число разгледани жалби за бавност) и частните

граждански дела втора инстанция в ОС - Видин за 2021 г. установи, че в тримесечен срок са свършени 92% от общо свършените дела, а за 2022 г. в тримесечен срок са свършени 86% от общо свършените дела. Конкретните проценти на срочно приключване на видовете дела е обосновало извод за много добра организация на работата на всички съдии от гражданско и търговско отделение на ОС - Видин.

Констатирано е, че броят на отводите в съда не е висок, като всички актове са мотивирани.

В акта за резултати се съдържат констатации, че процесуалните действия на докладчиците по извършване на проверка на редовността на исковите молби и по размяна на книжата, се извършват в кратки срокове. Определението за насрочване на делото в първо открито съдебно заседание по граждански и търговски дела се постановява в кратки срокове след изтичане на срока за отговор по исковата молба, съответно по допълнителната искова молба. Определенията по чл. 140 и чл. 374 ГПК са подробни и съдържат проект на доклад с разпределяне на доказателствената тежест, респективно произнасяне по направените доказателствени искания. Първо открито съдебно заседание, а при отлагане на делото, следващи заседания са насрочвани през кратки периоди.

Отчетено е, че съдиите инцидентно прибегват до отмяна на дадения ход по същество, обосновало извода за извършена задълбочена предварителна подготовка по делата.

Установено е, че делата по несъстоятелност са администрирани бързо, съобразно характера на производството и са приключени в тримесечен срок от образуването им съгласно чл. 629, ал. 6, изр. 2-ро от Търговския закон (ТЗ).

Направена е констатация, че съдиите спазват едномесечния срок по чл. 235, ал. 5, изр. 1-во ГПК за постановяване на съдебните решения, а за делата, по които се отчита просрочие, решенията са изготвени в незначително отклонение от срока – между няколко дни до два месеца след срока.

Като пропуск в работата на съдебните служители е установено, че по някои от спрените производства на основание чл. 229, ал. 1, т. 4 и 5 ГПК, не е отразен резултатът от извършената справка за движението на преюдициалното дело. Констатирано е също, че служба „Деловодство“ не извършва ежемесечни проверки на спрените дела и няма данни същите да се докладват на съдията-докладчик.

Установени са пропуски при разглеждането на делата, образувани по реда на чл. 390 ГПК - някои съдебни актове са в отклонение на разпоредбата на чл. 390 ал. 3, изр. 1-во ГПК относно началния момент, от който тече срокът за предявяване на обезпечения иск, съответно не са съобразени с ТР № 6/2013 г. от 14.03.2014 г. на ВКС, ОСГТК; по някои дела съдът не е определял срок за предявяване на иска; по някои дела, по които е уважена молбата по чл. 390 ГПК, не е указано на молителя да представи доказателства за предявяването на

иска в определения срок, респективно, не са указани последиците на непредставянето им.

За преодоляване на констатираните пропуски от ИВСС е дадена препоръка към председателя на съда за предприеме на мерки по отношение на съдебните служители, като по спрените дела се отбелязва датата на извършената справка и да се прилага информация за статуса на обуславящите производства, както и да се спазва разпоредбата на чл. 38, т. 10 и чл. 92, ал. 2 ПАС. Дадена е препоръка на общо събрание на съдиите да се обсъди и анализира практиката на съда по чл. 390 ГПК.

В срока по чл. 58, ал. 2, изр. 2-ро ЗСВ не са постъпили възражения срещу акта за резултати. Председателят на ОС - Видин е уведомил ИВСС за изпълнението на дадените с акта препоръки.

3. През 2023 г. не са извършени комплексни планови проверки на апелативните съдилища по граждански дела.

4. През 2023 г. е извършена комплексна планова проверка на Административен съд - Пазарджик.

Установено е, че ръководството на Административен съд (АдмС) – Пазарджик е създадо необходимата организация на административната дейност на съда. Отчетено е обстоятелството, че пълната щатна осигуреност на съдии и съдебни служители е способствало за безпрепятствено правораздаване и равномерно натоварване на съдебните състави.

Констатирано е, че в съда са въведени и действат времеви стандарти за срочно разглеждане и приключване на делата.

От констатациите, направени по движението на делата, проверяващият екип е извел изводи, че съдебните състави администрират, насрочват открито съдебно заседание и приключват първоинстанционните административни и касационни дела, исковите производства по АПК и делата с предвидени кратки процесуални срокове за разглеждането им в законоустановените и разумни срокове. В акта за резултати се съдържат констатации, че определенията за насрочване на първоинстанционните административни делата съдържат разпореждания за конституиране на страните съгласно чл. 154 АПК и указания за разпределяне на доказателствената тежест, което е предпоставило ускоряване на производствата и разглеждане на делата в не повече от две съдебни заседания.

Установено е още, че всички постановени отводи са по обективни причини и са мотивирани. Спрените и ненасрочени дела са администрирани своевременно - извършвани са ежемесечни справки за статуса на преюдициалния спор, като информацията е приложена по делата.

Констатирано е малък брой определения, с които е отменен даденият

ход по същество, което обстоятелство е преценено от проверяващия екип като добър показател за работата на съда. Като негативна тенденция е отчетено обстоятелството, че при някои съдебни състави делът на делата с отменен ход по същество, отнесен към свършените през проверявания период дела, надвишава средния показател на съда.

Установена е различна практика на съдебните състави относно размяната на книгата по исковите производства, образувани по предявен иск по Закона за отговорността на държавата и общините за вреди вр. чл. 203 АПК - част от съдебните състави разпореждат да се извърши процедурата по чл. 131 ГПК, други състави определят 14 дневен срок за подаване на писмения отговор от ответника съгласно чл. 163, ал. 2 АПК, а трети - предоставят срок за писмен отговор до първото насрочено открито съдебно заседание по делото.

За подобряване на работата на съдиите ИВСС е дал препоръки, на общо събрание съдиите в АдмС - Пазарджик да обсъдят въпросите за подобряване на работата им по предварителната подготовка на делата, преди провеждане на открито съдебно заседание, с оглед намаляване на случаите на отменен ход по същество, както и за обсъждане на приложимия ред за размяната на книга в исковите производства по чл. 203 АПК.

В срока по чл. 58, ал. 2, изр. 2-ро ЗСВ не са постъпили възражения срещу акта за резултати от проверка. Председателят на АдмС - Пазарджик е уведомил ИВСС за становището на общото събрание на съдиите относно препоръките, дадени с акта.

Б. КОМПЛЕКСНИ ПЛАНОВИ ПРОВЕРКИ НА СЪДИЛИЩАТА ПО НАКАЗАТЕЛНИ ДЕЛА

През 2023 г. са извършени комплексни планови проверки на работата по наказателни дела **общо в 18 съдилища.**

1. Проверени районни съдилища

Проверени са **13** районни съдилища, както следва: Софийски районен съд, РС – Видин, РС – Белоградчик, РС – Кула, РС – Монтана, РС – Лом, РС – Берковица, РС – Враца, РС – Оряхово, РС – Мездра, РС – Бяла Слатина, РС - Малко Търново и РС – Асеновград.

При изготвянето на отчетния доклад е анализиран и актът за резултатите от проверката в Софийския районен съд, макар че същият е изготвен и изпратен до проверения съд през настоящата 2024 г.

1.1.Общи положителни тенденции, констатирани при проверките:

Административна и организационна дейност:

- в почти всички проверени районни съдилища е създадена много добра организация на административната дейност. Осигурено е добро техническо и програмно оборудване;

- съдиите разглеждат наказателни дела по всички видове производства от подсъдните на съда, като се спазват предпоставките за провеждането на съответните процедури;

- създадена е добра организация на работата за разглеждане на делата по време на дежурство и по време на съдебната ваканция;

- постановените съдебни актове в по-голямата си част са много добре мотивирани;

- в повечето съдилища приемането, съхраняването, разпореждането и унищожаването на веществените доказателства (ВД) се извършва при условията, по реда и в сроковете, предвидени в ПАС – при получаването се съставя приемо-предавателен протокол, ВД се съхраняват в специално помещение, класифицират се със стикери с пореден номер от книгата за ВД. Връщането, предаването и унищожаването на ВД става с приемо-предавателен протокол след влизане в сила на съдебния акт, като в повечето актове за унищожаване е посочен конкретният способ за това;

- процесът на обслужване на гражданите е максимално оптимизиран. Осигурена е откритост, достъпност и прозрачност на действията на съдилищата, в това число и чрез достъп до съответната им интернет страница, която ежедневно се обновява, като предоставя информация за структурата на съда, банковите сметки, актуален календар на заседанията, съдебните актове, образци на бланки за предоставяне на административни услуги и други;

- в по-голяма част от районните съдилища се констатира намаляване броя на направените отводи и самоотводи през втората година на проверявания период (2022 г.) в сравнение с 2021 г., като от проверените дела е видно, че повечето от съдебните актове са мотивирани и се спазват основанията по чл. 29 НПК.

Деловодни книги:

- деловодните книги за наказателните дела за 2021 г. и за 2022 г. се водят по утвърден образец и съгласно изискванията, предвидени в ПАС. Не са установени нарушения при извършените вписвания в описните книги, в книгите за откритите съдебни заседания, в книгите за закритите и разпоредителните заседания, в книгите за веществените доказателства и в книгите за изпълнение на присъдите и определенията, в които са отбелязани извършените ежемесечни проверки, предвидени в чл. 104 ПАС;

- книгите са прономеровани, приключени с печат на съда и подпис на съдебен служител, като е отбелязан броят на листовите, които съдържат.

Образуване, насрочване, разглеждане и решаване на наказателните дела:

- книгата, по които се образуват наказателни дела, се докладват на председателя на съда в срока по чл. 35, ал. 4 ПАС - в деня на постъпване на книгата в съда или най-късно на следващия работен ден;
- делата се разпределят чрез равномерно електронно разпределение съобразно поредността на постъпването им, както изисква принципът на случайния подбор по чл. 9 ЗСВ, като се спазват утвърдените вътрешни правила;
- по делата се прилагат протоколите от избор на съдия-докладчик и справките за разпределение на съдебните заседатели;
- разпределението на образуваните дела по видове е извършвано при спазване изискванията на чл. 80 ПАС;
- делата се подреждат по предвидения в чл. 82 ПАС ред и върху кориците на папките се отбелязват наименованието на съда, номер на делото, предмет, страните по делото, дата на образуване и свършване, съдията-докладчик, датите на съдебните заседания;
- насрочването на делата в разпоредително заседание се извършва в двумесечен срок от постъпването им или в по-дълъг срок, но не повече от три месеца, разрешен писмено от председателя на съда, когато делото представлява фактическа или правна сложност, както и в други изключителни случаи - чл. 247б, ал. 2, т. 2 НПК (действаща редакция съгласно ДВ, бр. 48 от 2023 г., в сила от 06.06.2023 г.; за проверявания период - чл. 247б, ал. 2, т. 1 НПК, ДВ, бр. 110 от 2020 г., в сила от 30.06.2021 г., предишен чл. 247а, ал. 2, т. 1 НПК);
- в повечето от проверените районни съдилища при отлагане на съдебните заседания е спазван срока по чл. 271, ал. 10 НПК;
- незначителен е броят на спрените и впоследствие възобновени дела, както и на делата, по които е било възобновено съдебното следствие;
- изпращането на делата на въззивната инстанция става до 3 дни след изтичане на срока за възражения по подадена жалба или протест;
- по-голямата част от обжалваните или протестирани актове са потвърдени от въззивната и касационната инстанция;
- преписи от влезлите в сила присъди, споразумения, решения и определения, както и бюлетините за съдимост, се изпращат в сроковете, предвидени в чл. 98 и сл. ПАС, като по неголям брой дела са констатирани изключения от тези срокове;
- в повечето случаи делата се съхраняват в деловодството, а свършените дела се предават в архив в определените за това срокове, като се спазват изискванията на ПАС.

1.2. Пропуски, констатирани при проверките:

1.2.1. Общо - за всички проверени районни съдилища:

- установени са дела, чието разглеждане е свързано с кратки процесуални срокове, но не са обозначени с жълт етикет, както изисква чл. 82, ал. 5 ПАС;
- по неголям брой дела не са спазени сроковете за изготвяне на съдебните актове (мотиви на присъдите или решения по чл. 340 НПК), като най-често просрочията са незначителни - от 20 дни до три месеца, а в единични случаи до три години.

1.2.2. Пропуски, установени при проверката на Софийския районен съд:

- за продължителен период от време не е бил определен изпълняващ функциите началник на административна служба „Съдебно деловодство - НО“ и задълженията са изпълнявани от съдебния администратор;
- в неголям брой случаи книгата по делата не са подредени съобразно изискванията на ПАС или не са номерирани;
- по някои дела не е спазена формата на акта, с който те се насрочват – изготвят се ръкописни разпореждания или ръкописни резолюции, включително и върху друг документ, което не позволява да бъдат подвързани в кориците на делото като отделен съдебен акт;
- установени са НОХ дела, по които разпоредителното заседание е било насрочено извън сроковете по чл. 247б, ал. 2, т. 2 НПК, както и административнонаказателни дела, насрочени извън едномесечния срок по чл. 376, ал. 1 НПК (от два месеца до близо две години в някои случаи);
- неприключени дела на един съдебен състав не са съхранявани в деловодството, а други не са архивирани в сроковете по чл. 60, ал. 1 ПАС;
- не всички постановени актове (определения и разпореждания) се мотивират;
- не винаги съдът указва на страни, свидетели и други участници в процеса, които не се явяват в съдебно заседание и стават причина за отлагане на делото, да представят доказателства за причините за неявяване, и не винаги използва правомощията си по НПК за дисциплинирането им (да постанови глоба или принудително довеждане);
- не по всички дела, по които съдът е наложил наказание глоба, размерът е индивидуализиран въз основа на оценка на обстоятелствата по чл. 47 НК;
- диспозитивите на присъдите по някои дела не отговарят на изискванията за съдържание, предвидено в чл. 305, ал. 4 НПК, като са включени фактически обстоятелства, които са част от съдържанието само на мотивите, а в други случаи са вписани както определеното съгласно разпоредбите на Общата част на НК наказание, което е задължително за мотивите, така и редуцираното при условията на чл. 58а, ал. 1 НК, вместо само намаленото наказание (съгласно ТР № 2/19.06.2015 г. по ТД № 2/2015 г. на

ОСНК, ВКС, в диспозитива на присъдата съдът посочва намаления размер на наказанието и правното основание за това – чл. 58а, ал. 1 НК);

- констатирани са дела, по които не са спазени сроковете за изготвяне на съдебните актове – определения по чл. 243, ал. 5 НПК - по жалби срещу постановления за прекратяване на наказателното производство (от три месеца до близо две години) или по чл. 244, ал. 5 НПК - по жалби срещу постановления за спиране на наказателното производство (от три месеца до една година в единични случаи); мотиви на присъдите (от три месеца до близо две години) или решения по чл. 340 НПК (от три месеца до над четири години в единични случаи).

1.3. Препоръки, давани от ИВСС:

Общо - към административните ръководители и към съдиите:

- да се свика общо събрание на съдиите, на което да се запознаят с констатациите в актовете за резултати от проверките, да се анализират изводите и да се обсъди предприемането на мерки за изпълнение на препоръките;

- в изпълнение на правомощията си по чл. 80, ал. 1 ЗСВ за общо организационно и административно ръководство на съда административните ръководители да предприемат необходимите мерки и да осъществяват контрол по изпълнението им за спазване на предвидените процесуални срокове за насрочване на делата и за изготвяне на съдебните актове, като в това число със съответна заповед бъдат определени крайни срокове за изготвяне на неизготвените съдебни актове и необявените мотиви на присъди;

- да се предвидят подходящи форми на обучение за повишаване на квалификацията на съдиите и на служителите чрез включването им в семинари, организирани от НИП или други институции;

- да се слагат жълти етикети върху всички видове наказателни дела с кратки процесуални срокове, съгласно чл. 82, т. 5 от ПАС;

- съдиите да полагат усилия и да спазват сроковете, предвидени в чл. 243, ал. 5, чл. 308 и чл. 340 НПК.

Към административния ръководител и съдиите от Софийския районен съд:

Административният ръководител на СРС в изпълнение на правомощията си по чл. 80, ал. 1 ЗСВ да осъществява общо организационно и административно ръководство:

1) да свика общо събрание на съдиите, на което да се обсъди актът за резултатите от извършената комплексна планова проверка и причините за допуснатите нарушения;

- да възложи на членовете на аналитичното звено от наказателното отделение да изготвят анализ на констатираната при проверката

противоречива практика по въпроси по приложение на материалните и на процесуалните закони, който да се публикува;

- да възложи периодично да се изготвя анализ на причините за изменение и отмяна на съдебни актове, анализ на практиката на съдиите в СРС по въпроси, по които ОСНК на ВКС се е произнесъл с тълкувателни решения, както и по други въпроси по направени предложения от съдиите;

- анализите да се обсъждат на общо събрание на съдиите и да се приемат конкретни мерки за подобряване на работата.

2) да възложи на съдебния администратор да запознае съдебните служители с акта за резултатите от проверката, да се обсъди установената в съда практика по приложението на ПАС, причините за допуснатите нарушения и да се предприемат конкретни мерки за спазване на предвидените правила;

3) по всички дела, за които има основание, да се спазват изискванията по чл. 247б, ал. 2, т. 2 НПК и въз основа на писмено искане на съдията-докладчик председателят на съда писмено да разрешава разпоредителното заседание да бъде насрочено в определен от него по-дълъг срок, но не повече от три месеца;

- всички книжа, които постъпват или се съставят по делото, да се прикрепват последователно в папката и да се номерират съгласно чл. 82, ал. 6 ПАС;

- делата да се насрочват, а съдебните заседания да се отсрочват/отлагат с мотивирани разпореждания, които да се прилагат по тях;

- по делата, образувани за разглеждане на основание чл. 161, ал. 2 НПК и чл. 164, ал. 3 НПК, да се прилагат преписи на протоколите за извършените действия по разследването;

- по делата, образувани на основание чл. 223 НПК, да се изготвя от съдията-докладчик разпореждане за насрочване и да се прилага информация за изпращане/получаване на препис от протокола за разпит.

- по молбите, подадени на основание чл. 270 НПК от подсъдим за изменение на мярка за неотклонение задържане под стража, да се насрочва съдебно заседание при спазване на принципа за разумен срок по чл. 22, ал. 3 НПК;

- когато неявяване на страна, свидетел или вещо лице е причина за отлагане на делото, съдът да указва да се представят доказателства за причините за неявяване и при наличие на предвидените основания да предприема съответни дисциплиниращи мерки (глоба или принудително довеждане);

- всички съдебни актове, които съдът и съдията-докладчик постановяват, да съдържат мотиви съгласно чл. 34 НПК;

- диспозитивите на присъдите да се съобразяват с изискванията на чл. 305, ал. 4 НПК, като не се включват фактически обстоятелства, които са

част от съдържанието само на мотивите, а при прилагане на чл. 58а, ал. 1 НК да се посочва само редуцираното наказание;

- при определяне на размера на наказанието глоба съдиите да се съобразяват с обстоятелствата по чл. 47 НК;

- да се вземат мерки за подобряване организацията на работа по насрочване на делата, изготвяне и предаване на съдебните актове, като се спазват сроковете по НПК за тяхното постановяване;

- да се спазват изискванията на ПАС за подреждане, съхранение и архивиране на делата, в това число с поставяне на съответните стикери.

- преписите на влезлите в сила присъди, решения и определения, както и бюлетините за съдимост да се изпращат в сроковете по чл. 416 НПК/чл. 98 и сл. ПАС.

1.4. Постъпила в ИВСС информация от органите на съдебна власт по дадените препоръки:

Актовете за резултати от комплексните планови проверки са изпратени във всички проверени районни съдилища, като ИВСС е бил уведомен за датите, на които всеки съдия се е запознал със съответния акт.

Проверките на РС – Лом, РС – Асеновград, РС – Белоградчик, РС – Малко Търново, РС – Бяла Слатина, РС – Кула и РС – Оряхово са приключили без констатиран пропуск в дейността им, поради което актовете не съдържат препоръки за подобряване на тяхната работа. Получена е информация от административните ръководители на тези съдилища във връзка със запознаването на съдиите с направените констатации и възражения не са постъпили.

Не са постъпили възражения и срещу актовете за резултати от проверките в РС – Берковица, РС – Монтана, РС – Видин и РС – Враца, към чиято дейност са отправени препоръки, като административните ръководители на тези съдилища са уведомили ИВСС за предприетите мерки в изпълнение на дадените препоръки.

В срока по чл. 58, ал. 3, изр. 2-ро ЗСВ е постъпило едно възражение от проверения съдия срещу акта за резултатите от проверката на РС – Мездра. С решение на главния инспектор възражението е оставено без разглеждане като недопустимо.

Срещу акта за резултатите от проверката на СРС по наказателни дела в срока по чл. 58, ал. 3, изр. 2-ро ЗСВ, през 2024 г. са подадени възражения от административния ръководител-председател на СРС и 18 съдии. Разгледани обобщено, възраженията от съдиите съдържат преди всичко съображения срещу фактически констатации и изводи, отнасящи се до работата на отделните магистрати, а възражението на административния ръководител на СРС е насочено срещу дадените от ИВСС препоръки. С решения на главния инспектор на ИВСС по две от възраженията на съдиите е допусната частична

отмяна и частично изменение в акта на фактически констатации относно конкретни дела, а работата по останалите възражения все още не е приключила.

По направени предложения от ИВСС през 2024 г. съдийската колегия на ВСС образува дисциплинарни производства срещу шестима съдии от наказателното отделение на СРС за допуснато системно неспазване на сроковете, предвидени в процесуалните закони и за бездействие, което неоправдано забавя производството – нарушения по чл. 307, ал.3, т. 1 и т. 2 ЗСВ.

2. Проверени окръжни съдилища

През 2023 г. са извършени комплексни планови проверки в **четири окръжни съдилища**, както следва: ОС – Видин, ОС – Враца, ОС – Монтана и ОС – Бургас.

2.1. Общи положителни тенденции, констатирани при проверките:

Административна и организационна дейност:

- в проверените окръжни съдилища е създадена много добра организация на административната дейност;
- техническата обезпеченост на съдиите с оглед осигуряване на бърз и лесен достъп до актуалното национално законодателство и правото на ЕС е на високо ниво и гарантира по-бързо и по-качествено правораздаване;
- съдиите разглеждат наказателни дела по всички видове производства от подсъдните на съда, като се спазват предпоставките за провеждането на съответните процедури;
- постановените съдебни актове в по-голямата си част са много добре мотивирани;
- веществените доказателства се съхраняват по съответния ред. Получават се с приемо-предавателен протокол, съхраняват се в помещението за ВД, класифицират се със стикери с пореден номер от книгата за ВД. Връщането, предаването и унищожаването на ВД става с приемо-предавателен протокол след влизане в сила на съдебния акт;
- процесът на обслужване на гражданите е максимално оптимизиран, като в съдебните сгради се осигурява информация чрез поставяне на табла и табели. Осигурена е откритост, достъпност и прозрачност на действията на съдилищата, в това число и чрез достъп до съответната им интернет страница, информацията на която ежедневно се обновява.

Деловодни книги:

- деловодните книги за наказателните дела за 2021 г. и за 2022 г. се водят по утвърден образец и съгласно изискванията, предвидени в ПАС. Не са установени нарушения при извършените вписвания в описните книги, в книгите за откритите съдебни заседания, в книгите за закритите и разпоредителните заседания, в книгите за изпълнение на присъдите и определенията и в книгите за веществените доказателства;

- всички книги са прономеровани, приключени с печат на съда и подпис на длъжностно лице, като е отбелязан броят на листовите, които съдържат.

Образуване, насрочване, разглеждане и решаване на наказателните дела:

- книгата, по които се образуват дела, се предават в деня на постъпването им или най-късно на следващия ден на административния ръководител на съда с оглед своевременното образуване на делата;

- не са установени нарушения при разпределение по видове на образуваните дела (чл. 80 ПАС);

- новообразуваните дела и новопостъпилите документи към висящите дела се докладват на съдията-докладчик в деня на завеждането им или най-късно на следващия ден;

- делата се разпределят чрез равномерно електронно разпределение съобразно поредността на постъпването им, при спазване принципа на случайния подбор по чл. 9 ЗСВ, като се спазват утвърдените вътрешни правила. Създадена е добра организация в съдилищата за разглеждане на делата през съдебната ваканция (съгласно чл. 329, ал. 3 ЗСВ) и по време на дежурство;

- протоколите за случайното разпределение се прилагат по делата;

- по всички дела, за които е предвидено в НПК, се провежда разпоредително заседание;

- повечето от делата са насрочвани, разглеждани и приключвани в кратки срокове;

- във всички случаи, когато се отлагат, делата се насрочват в разумен срок, но не по-късно от три месеца в съответствие с чл. 271, ал. 10 НПК, като не е констатирано безпричинно отлагане и забавяне на производството по проверените дела;

- съдебните секретари съставят протоколите за съдебните и за разпоредителните заседания в тридневен срок от провеждането им, като съдебните протоколи отговарят на изискванията на НПК;

- преобладаващият брой съдебни актове се изготвят в предвидените срокове;

- по повечето дела се прилагат стикери, върху които са отбелязани броя на съдържащите се в папката книга, подпечатани са и са подписани от съответния деловодител;

- призовките и съобщенията след образуване на делото се изготвят в деня на предаване на делото от съдията-докладчик, а призовките след съдебно заседание - в тридневен срок;

- връчването на призовки, съобщения и други документи се извършва съобразно процесуалните срокове;

- проверяващите екипи са установили, че съдебната практика е непротиворечива и съобразена със закона, доколкото повечето обжалвани или протестиранни актове са потвърдени от въззивната и касационната инстанция;

- преписи от влезлите в сила присъди, споразумения, решения и определения, както и бюлетините за съдимост, се изпращат в сроковете, предвидени в чл. 98 и сл. ПАС;

- организацията по привеждане в изпълнение на влезлите в сила присъди е на много добро ниво;

- постъпилите жалби и протести се административат своевременно, като се изпращат на въззивната инстанция заедно с делото след изтичане на срока по чл. 319, ал. 1 НПК;

- делата се съхраняват в деловодството, а свършените дела се предават в архив в определените за това срокове, като са спазвани изисквания на ПАС.

2.2. Пропуски, констатирани при проверките:

- констатирани са случаи, когато е разпоредено унищожаване на веществени доказателства, но в протоколите, удостоверяващи съответното действие, не е посочен конкретният начин за това;

- разглеждането на някои дела е отложено, без датата за следващото заседание да се определя след съгласуване със страните;

- някои дела не са подредени и съхранявани по предвидения в чл. 82 ПАС ред, а върху кориците на папките не се отбелязва дата на свършване на делото съобразно предвиденото в чл. 82, ал. 2 ПАС.

- по неголям брой дела не са спазени предвидените процесуални срокове по чл. 243, ал. 5, чл. 308 и чл. 340 НПК, като най-често просрочията са от седем дни до 3 месеца, а в единични случаи до една година след изтичане на законоустановения срок.

2.3. Към проверените съди и към административните ръководители на съдилищата са дадени следните препоръки:

1. В изпълнение на правомощията по чл. 86, ал. 1, т. 2 ЗСВ, административният ръководител-председател на съда да предприеме необходимите мерки и да осъществява постоянен контрол по изпълнението на препоръките относно спазване на предвидените процесуални срокове по чл. 243, ал. 5, чл. 308 и чл. 340 НПК.

2. Съдиите да полагат усилия и да спазват сроковете, предвидени в чл. 243, ал. 5, чл. 308 и чл. 340 НПК.

3. В протоколите, в които се отразява унищожаване на веществени доказателства, да се посочва и конкретният начин за това.

2.4. Постъпила в ИВСС информация от окръжните съдилища по дадените препоръки:

Актовете за резултати от комплексните планови проверки са изпратени във всички проверени окръжни съдилища, като ИВСС е бил уведомен за датите, на които всеки съдия се е запознал със съответния акт. Проверките на ОС – Враца и ОС – Видин са приключили без констатирани пропуски в дейността им, поради което актовете не съдържат препоръки за подобряване на тяхната работа. Получена е информация от административните ръководители на тези съдилища във връзка със запознаването на съдиите с направените констатации и възражения не са постъпили.

Не са постъпили възражения и срещу актовете за резултати от проверките в ОС – Монтана и ОС - Бургас, към чиято дейност са отправени препоръки, като административните ръководители на тези съдилища са уведомили ИВСС за предприетите мерки в изпълнение на дадените препоръки.

3. През 2023 г. е проверен Апелативен съд - София

Административна и организационна дейност:

- в Апелативен съд (АС) - София е създадена много добра организация на административната дейност. В техническо отношение съдът е добре оборудван и с добро програмно обезпечаване, което подпомага по-ефективната работа на съдиите и служителите;

- установена е много добра практика по получаването, съхраняването и предаването на веществени доказателства, като тези дейности се извършват съгласно глава дванадесета НПК и глава деветнадесета ПАС. Извършват се редовни инвентаризации на наличните веществени доказателства.

Деловодните книги по наказателни дела за 2021 г. и 2022 г. са по утвърден образец и са водени съгласно изискванията на ПАС, като не са установени пропуски при попълването им.

Образуване, насрочване, разглеждане и решаване на наказателните дела:

- делата в съда се оформят съгласно изискванията на ПАС;

- по всички дела се прилагат протоколи от проведеното случайно разпределение;

- повечето от делата са насрочвани, разглеждани и приключвани в кратки срокове и в едно съдебно заседание;

- във всички случаи, когато се отлагат, делата се насрочват в разумен срок, но не по-късно от три месеца в съответствие с чл. 271, ал. 10 НПК, като не е констатирано безпричинно отлагане и забавяне на производството по проверените дела;

- производствата по три дела са прекратени поради изтекла давност, което не се дължи на действия или бездействия на съдебните състави, разглеждали делата;

- съдебните протоколи по делата се изготвят в срок от 3 дни след съдебното заседание;

- връчването на призовки, съобщения или преписи от жалба на участвали в производството страни се извършва най-късно на следващия ден след предаване на решеното дело в деловодството;

- спазват се законовите изисквания при администриране на постъпилите жалби, протести и възражения при изпращането им на касационната инстанция;

- делата се изпращат на горната инстанция до 3 дни след изтичане на срока за възражения по жалба или протест.

Констатирани пропуски в дейността на АС – София:

- наблюдава се увеличаване на броя отводи/самоотводи през 2022 г. в сравнение с 2021 г.;

- по някои дела не са спазени сроковете по чл. 340 и чл. 345 НПК.

Дадена е препоръка към съдиите от наказателното отделение да спазват сроковете по чл. 340 и чл. 345 НПК.

Постъпила информация от АС – София за изпълнение на препоръките:

Актът за резултати от комплексната планова проверка е изпратен в проверения апелативен съд, като ИВСС е бил уведомен за датите, на които всеки съдия се е запознал с акта, както и за мерките, предприети в изпълнение на препоръките.

В срока по чл. 58, ал. 3, изр. 2-ро ЗСВ са постъпили възражения от трима съдии срещу фактически констатации в акта относно срока за произнасяне на въззивния съд в производството по чл. 243, ал. 7 и 8 НПК при обжалване на постановление за прекратяване на наказателно производство. Едно от възраженията е оставено без разглеждане като недопустимо с решение на главния инспектор. Във връзка с другите две възражения в решенията на главния инспектор е прието, че в чл. 243, ал. 8 НПК не е предвиден изричен срок за произнасяне на въззивния съд и следва да намери приложение чл. 22, ал. 1 НПК за разглеждане и решаване на делата в разумен срок, просрочия не могат да бъдат констатирани, поради което частично са отменени и изменени

фактически констатации в акта по отношение произнасянията на двамата възразили съдии.

В. КОМПЛЕКСНИ ПЛАНОВИ ПРОВЕРКИ В ПРОКУРАТУРИТЕ

През **2023 г.** са извършени комплексни планови проверки в **7** районни прокуратури (РП) и териториални отделения (ТО) към тях за периода от 01.01.2021 г. до 31.12.2022 г.

Проверени са Софийска районна прокуратура; РП - Варна и териториалните отделения към нея - ТО – Девня и ТО - Провадия; РП – Самоков и териториалното отделение към нея – ТО – Ихтиман; РП - Ямбол и териториалните отделения към нея - ТО – Елхово и ТО - Тополовград; РП - Монтана и териториалните отделения към нея - ТО – Берковица и ТО - Лом; РП - Видин и териториалните отделения към нея - ТО – Белоградчик и ТО - Кула; РП - Силистра и териториалните отделения към нея - ТО – Дулово и ТО – Тутракан.

1.1. Общи положителни тенденции, констатирани при проверките:

- създадена е добра организация на деловодната дейност и документооборота в проверените прокуратури и съответните териториалните отделения към тях. Книгите, регистрите и дневниците се водят редовно, отбелязванията са достоверни, пълни и точни, спазват се разпоредбите на Правилника за администрацията на Прокуратурата на Република България (ПАПРБ), на Инструкцията за деловодната дейност и документооборота в Прокуратурата на Република България (ИДДДПРБ) и съответните указания на Върховната касационна прокуратура (ВКП);

- прокурорските преписки са подредени хронологично, може да се направи справка по образуването и движението на същите. Не се установяват несъответствия между записванията по дневниците, водени на хартиен носител, отразяванията в Унифицираната информационна система на ПРБ (УИСПРБ) и материалите по проверените прокурорски преписки;

- данните в УИСПРБ се въвеждат регулярно;

- разпределението на работата между съответната районна прокуратура и териториалните отделения към нея се извършва по начин, който осигурява добро организационно взаимодействие между тях;

- спазва се принципът на случайния подбор при разпределението на преписките и делата, в съответствие с чл. 9 ЗСВ и заповедите на главния прокурор, като по наблюдателните преписки е приложен протокол от случайното разпределение;

- определените групи за разпределение на прокурорските преписки и досъдебни производства съответстват на унифицираните групи, предвидени в чл. 4 от Правилата за приложението на разпределението на преписките и

досъдебните производства на принципа на случайния подбор в ПРБ. Спазени са разпоредбите, отнасящи се до задължителните групи и минималната натовареност на административния ръководител и неговите заместници;

- възлагането и извършването на проверки по ЗСВ е в указаните срокове и в съответствие с чл. 145, ал. 2 ЗСВ. След приключване на проверката, наблюдаващите прокурори се произнасят в кратки срокове, с мотивирани постановления;

- в постановленията за отказ да се образува досъдебно производство (ДП) се указва възможността за обжалване пред по-горестоящата прокуратура. В случаите на обжалване, преписките се администрират своевременно и се изпращат на съответната окръжна прокуратура по компетентност;

- постановленията за образуване на досъдебно производство съдържат подробни указания към разследващите органи; указания се дават и в последващите прокурорски актове. При образуване на ДП на пострадалия се изпраща уведомление по чл. 75, ал. 2 НПК;

- постановленията за спиране са мотивирани и притежават задължителните реквизити по чл. 199, ал. 2 НПК. Досъдебните производства, спрени на основание чл. 244, ал. 1, т. 1 и 3 НПК се възобновяват в срока по чл. 244, ал. 8 НПК;

- спрените досъдебните производства, водени срещу известен извършител се съхраняват в прокуратурата, а тези срещу неизвестен извършител се изпращат на органите на МВР за продължаване на издирването съгласно чл. 245, ал. 1 НПК;

- постановленията за прекратяване на досъдебните производства са обосновани, мотивирани и съобразени с разпоредбите на НПК, като прокурорите се произнасят по веществените доказателства при наличие на такива. В постановленията се отразява, че подлежат на обжалване в 7-дневен срок пред съответния първоинстанционен съд и копие от тях се изпраща на страните;

- по наблюдателните преписки, съдържащи постановления за спиране и/или постановление за прекратяване на наказателното производство са приложени обратни разписки за връчване на съответния прокурорски акт;

- създадена е необходимата организация за спазване разпоредбата на чл. 110, ал. 5 НПК. Описването, съхранението, връщането и унищожаването на веществените доказателства се осъществява в съответствие с разпоредбите на действащия ПАПРБ;

- в наблюдателните преписки се съдържат копия от всички прокурорски актове. Постановленията за привличане на обвиняем се докладват по реда на чл. 219 НПК. Приложени са и протоколи за извършени доклади по чл. 226 НПК;

- обвинителните актове, споразуменията и постановленията с предложение по чл. 78а НК като цяло се изготвят от прокурорите в срока по

чл. 242, ал. 4 и ал. 5 НПК. Обвинителните актове са обосновани, мотивирани и отговарят на изискванията на чл. 246 НПК;

- произнасянията на прокурорите по приключилите досъдебни производства, които са внесени в съда по реда на чл. 381 НПК са в рамките на предвидения в закона срок; споразуменията по форма и съдържание отговарят на изискванията на чл. 381 НПК; прилага се копие от определението на съда, с което е одобрено постигнатото споразумение;

- в проверените прокуратури е създадена необходимата организация по наказателно-съдебния надзор. Води се регистър на върнатите дела и досиета на всяко върнато дело;

- при изпълнение на наказанията се спазва чл. 416, ал. 6 НПК. Налични са данни за ежемесечни проверки на книгата за изпълнение на влезлите в сила съдебни актове и регулярни проверки на азбучниците към нея;

- прокурорските преписки по гражданско-съдебния надзор са окомплектовани и съдържат необходимите реквизити, налични са описи. По всички са приложени призовките за участия на прокурорите в съдебните заседания и решенията на съда;

- организацията на административно-съдебния надзор и на надзора за законност по прилагането на закона е на добро ниво. При решаване на преписки по надзора за законност, защита на обществения интерес и правата на гражданите прокурорите спазват Методиката за взаимодействие на прокуратурата с контролните органи при противодействие на закононарушенията и престъпленията в защита на обществения интерес и правата на гражданите (отменена със заповед № РД-02-26/01.11.2022 г. на главния прокурор поради отпаднала необходимост);

- прокурорите се произнасят по преписките и досъдебните производства в законните срокове, като не допускат забавяния и нарушаване на сроковете, определени в закона;

- създадени са условия за постоянно повишаване на квалификацията и поддържането на висока професионална компетентност както на магистратите, така и на съдебните служители.

1.2. Пропуски, констатирани при проверките:

- не всички дневници са прономеровани и прошнуровани. Наблюдателните материали не са подредени хронологично (РП-Монтана);

- в териториалните отделения към РП-Видин се водят и книги, продължавани от периода преди закриването им като районни прокуратури;

- не се води регистър на пострадалите със специфични нужди от защита съгласно заповед № РД-02-19/03.10.2022 г. на главния прокурор на РБ (РП – Видин);

- в повечето случаи проверките по ЗСВ не се извършват в указаните срокове и в съответствие с чл. 145, ал. 2 ЗСВ, поради бездействие на органа,

извършващ проверката и недостатъчната активност и контрол от страна на наблюдаващите прокурори. След приключване на проверката, наблюдаващите прокурори в някои случаи не се произнасят в срока по чл.145, ал.2, изр. 2 ЗСВ. По немалък брой ДП разследването е продължило над 1 година, а в някои случаи – над 2 г. (РП-Самоков);

- по отношение на делата с фактическа и правна сложност наблюдаващите прокурори не използват ефективно възможността по чл. 194, ал. 1, т. 4 НПК (РП – Видин, РП-Силистра);

- по част от спрените ДП не се осъществява регулярен контрол от наблюдаващите прокурори върху разследващите органи за проведените оперативно-издирвателни мероприятия (ОИМ) и резултатите от тях (РП - Монтана);

- констатиран е голям брой дела с продължително разследване, възложени на разследващи полицаи (РП – Самоков);

- все още не е преодолян проблемът със забавеното разследване на досъдебните производства (над две години), установен при предходната проверка на РП - Варна през 2014 г.;

- по голяма част от досъдебните производства наблюдаващите прокурори изготвят исканията за удължаване на срока на разследване до административния ръководител, след изтичането му (РП – Самоков);

- в някои случаи не се спазва срока по чл. 242, ал. 4 и 5 НПК (РП-Самоков);

- не по всички досъдебни производства се удостоверява провеждането на доклад по чл. 226 НПК (РП - Самоков);

- наблюдаващите прокурори не осъществяват ефективно функцията по ръководство и надзор на разследването и след приключване на разследването не извършват задълбочен анализ на доказателствата (РП – Самоков);

- констатирана е разнородна практика при изготвянето на прокурорски актове (различни бланки, различен шрифт, размер, цвят на буквите, липсва лого на прокуратурата), несъответстваща на чл.11 от Глава Трета (Създаване на документи) от Инструкция за деловодната дейност и документооборота в ПРБ (РП-Силистра);

- в книгата за изпълнение на влезлите в сила съдебни актове не се отразява в пълнота ежемесечната проверка, съобразно пункт 70 от Указанието за дейността на прокуратурата по надзора върху изпълнение на наказанията и други принудителни мерки, утвърдено със Заповед №5306/21.11.2014 г. на главния прокурор (РП-Самоков, ТО - Ихтиман).

1.3. Препоръки:

Препоръки са отправени към административните ръководители на РП - Варна, РП – Самоков, РП – Силистра, РП -Монтана и РП – Видин да създадат организация:

- за привеждане на книгите и дневниците в териториални отделения към районните прокуратури в съответствие с ИДДДПРБ и уеднаквяване на деловодното обработване на наблюдателните преписки по отношение на хронологичното подреждане на материалите (РП-Монтана);

- за оптимизиране броя на книгите, водени в териториалните отделения, извън задължителните по чл. 67, ал. 2 ПАПРБ (РП-Видин);

- за създаване на регистър на пострадалите със специфични нужди от защита в съответствие със заповед № РД-02-19/03.10.2022 г. на главния прокурор, с която е изменено Указанието за дейността на прокуратурата по надзора върху изпълнение на наказанията и други принудителни мерки (РП-Видин);

- за привеждане на всички актове на прокурорите в съответствие с Приложение № 1 към чл. 11 от Глава Трета от Инструкцията за деловодната дейност и документооборота в ПРБ (РП-Силистра);

- за извършване на проверки на книгата за изпълнение на влезлите в сила съдебни актове в съответствие с Указанията за дейността на прокуратурата по надзора върху изпълнение на наказанията и други принудителни мерки (РП-Силистра);

- за подобряване на работата и взаимодействието с органите на МВР във връзка с периодичното предоставяне на справки по спрените ДП за извършените ОИМ (РП - Монтана);

- за удостоверяване доклада по реда на чл. 226, ал. 1 НПК (РП – Самоков);

- за упражняване на непосредствен контрол по отношение срочността в работата на прокурорите с цел недопускане неоправдано продължаване на разследването по досъдебните производства и нарушаване на изискването за разумен срок по чл. 6, ал. 1 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи (РП – Варна, РП – Видин и РП - Силистра);

- за използване на възможността за отправяне на предложения до административните ръководители на съответната окръжна прокуратура за възлагане на дела с фактическа и правна сложност по реда на чл. 194, ал. 1, т. 4 НПК;

- наблюдаващите прокурори да осъществяват ефективно функцията по ръководство и надзор на разследването и след приключване на разследването да извършват задълбочен анализ на доказателствата (РП – Самоков);

- до административния ръководител на РП – Самоков е отправена препоръка за предоставяне на ИВСС на всяко първо число, в рамките на период от шест месеца, справки за срочността на произнасянията по чл. 145, ал. 2, изр. 2-ро ЗСВ и по чл. 242, ал. 4 и 5 НПК.

Съобразно направените положителни констатации за създадената добра организация на административната дейност, както и с оглед своевременното

произнасяне на наблюдаващите прокурори с мотивирани постановления, в актовете за резултати от проверките на СРП и РП - Ямбол не са дадени препоръки. Не са дадени и препоръки по част от констатираните пропуски, поради предприети незабавно в хода на проверките на организационни мерки от страна на административни ръководители за преодоляването им.

Във връзка с извършената комплексна планова проверка в РП – Самоков и ТО – Ихтиман към РП – Самоков, Инспекторатът упражни правомощията си по чл. 54, ал. 1, т. 7 ЗСВ, като отправи сигнал до министъра на вътрешните работи, с оглед предприемане на необходимите организационни и методически действия и мерки, съгласно правомощията по ЗМВР във връзка с констатирани пропуски в работата на служители на МВР, довели до голяма продължителност, както на проверките по чл.145 ЗСВ, така и на наказателни производства в досъдебната им фаза. Основна причина за продължителността е повтарящи се нарушения и пропуски в работата на разследващите полицаи от РУ-Самоков, РУ-Ихтиман и РУ-Костенец, изразяващи се в следното:

- неритмичност на действията по разследване, тъй като по повечето дела, през продължителни периоди от време, не са извършвани действия по разследване, депозиран са идентични искания за удължаване срока на разследване, или в депозираните искания за срок са посочвани действия, които не са били извършени;

- неизготвяне в разумен срок на назначени експертизи, като не са предприемани действия за тяхното ускоряване от страна на разследващите полицаи. Констатираха се случаи, при които назначените експертизи не са били изготвени повече от година, като през този период не са извършвани никакви действия по разследване, тъй като се е очаквало заключението на вещите лица. Разследващите полицаи единствено са изготвяли искания, с идентично съдържание, за удължаване срока на разследване, като не са установени данни да са упражнили в този период контрол върху определените вещи лица за непредставяне в срок на експертното заключение. Констатирани са дори и случаи, при които исканията на разследващите за удължаване на срока са съдържали неверни твърдения, че предстои извършване на експертиза, или е назначена такава и се чака заключението, но експертиза, на практика, не е назначавана;

- несвоевременно изпълнение на дадените от наблюдаващите прокурори указания и неизпращане на делата в прокуратурата при изискването им. Констатираха се дела, по които разследващите органи не са изпълнявали в указаните срокове дадените от наблюдаващите прокурори писмени указания по разследването. Наблюдаващите прокурори са изисквали дела за доклад, тъй като разследването по тях е продължило неразумно дълго, но разследващия орган не е изпълнявал тези указания.

Посочените нарушения и пропуски в работата на разследващия орган са довели до затруднение в работата на наблюдаващите прокурори и на практика ги е лишило от възможността за упражняване на ефективен контрол върху разследването.

В предоставената от РП-Самоков информация, като основни причини за продължителността на разследването и на възложените проверки са кадрова необезпеченост и текучество на разследващите полицаи и оперативни работници в РУ-Самоков, РУ-Ихтиман и РУ-Костенец, което е налагало неколkokратно преразпределяне на голям брой от преписките и делата на производство, както и високата им натовареност.

Независимо от предприетите от административните ръководители на РП-Самоков и РП-Ихтиман впоследствие ТО-Ихтиман, както и на административния ръководител на ОП-София своевременно мерки, в рамките на тяхната компетентност, проблемът с кадровата обезпеченост на разследващите органи и полицейските служители не е решен.

С писмо на Главна дирекция „Национална полиция“ Инспекторатът към ВСС е информиран, че във връзка с отправения сигнал е издадена заповед за извършването на проверка в ОДМВР-София и РУ-Самоков, РУ-Ихтиман и РУ-Костенец.

1.4. Постъпила в ИВСС информация от органите на съдебната власт по дадени препоръки:

От административните ръководители на проверените районни прокуратури е постъпила информация за запознаване на прокурорите с изготвените актове. В срока по чл. 58, ал. 3 ЗСВ не са правени възражения пред главния инспектор на ИВСС срещу препоръки, отправени с актовете за резултатите от проверките.

Административните ръководители на РП – Варна, РП – Силистра, РП – Видин, РП - Монтана и РП – Самоков са изпратили информация за изпълнение на дадените препоръки, във връзка с които са издадени съответните заповеди.

Административният ръководител на ОП – София е информирал ИВСС, че е издал заповед, с която е наредил извършване на проверка относно изпълнението на препоръките, дадени в акта за резултати от извършената от ИВСС комплексна планова проверка в РП – Самоков и ТО – Ихтиман към РП – Самоков и е предоставил доклада от проверката, в който е направен извод, че препоръките на ИВСС са изпълнени в цялост и пълнота.

Г. АНАЛИЗ НА ЕФЕКТИВНОСТТА НА ДАДЕНИТЕ ПРЕПОРЪКИ ПРИ КОМПЛЕКСНИТЕ ПЛАНОВИ ПРОВЕРКИ

Анализът на отправените препоръки до проверените органи на съдебната власт води до извода, че е налице съответствие между констатациите, които са

направили проверяващите екипи и изготвените актове за резултатите от проверките. В по-голямата част от случаите не са постъпили възражения срещу актовете, което сочи, че екипите са подхождали задълбочено и сериозно към задълженията за проверка, а направените изводи при проверките са в съответствие с разпоредбите на ГПК, АПК, НПК, ЗСВ, СК и другите приложими закони, както и с трайно установената съдебна практика. Постъпилата в ИВСС информация в отговор на направените препоръки показва, че те са обсъдени и съобразени не само като правилни, а и полезни, поради което се приемат и се набелязват съответни мерки за тяхното изпълнение. В повечето случаи административните ръководители на органите на съдебната власт, съдиите, прокурорите и следователите подхождат с отговорност към изпълнението на отправените препоръки и постигането на по-добри резултати, за което свидетелстват и изготвените на основание чл. 58, ал. 4 ЗСВ отговори до главния инспектор на Инспектората.

II. ТЕМАТИЧНИ ПРОВЕРКИ

A. В съдилищата

1. В годишната програма на ИВСС за 2023 г. се **включи тематична проверка по граждански и търговски дела** на Софийски градски съд, Софийски окръжен съд, Окръжен съд – Благоевград, Окръжен съд - Пловдив, Окръжен съд – Стара Загора, Окръжен съд – Хасково, Окръжен съд - Варна, Окръжен съд – Шумен, Окръжен съд - Силистра, Окръжен съд - Бургас, Окръжен съд – Сливен, Окръжен съд – Ямбол, Окръжен съд - Велико Търново, Окръжен съд – Плевен и Окръжен съд - Русе и на апелативните съдилища относно практиката на съда за вида дела (граждански или търговски), които се образуват по предявен иск с правно основание чл. 432, ал. 1 от Кодекса за застраховането (КЗ) - пряк иск на увреденото лице срещу застрахователя по застраховка „Гражданска отговорност“ и за процесуалния ред, по който са разглеждани производствата по тези дела“. Проверката обхваща периода от 01.01.2021 г. до 31.12.2022 г. и беше извършена чрез анализ на обобщена информация, предоставена от окръжните и апелативните съдилища.

Проверката приключи с изготвяне на акт за резултати от извършена тематична проверка през 2024 г.

Направените констатации и изведените изводи по отношение на дейността на отделните проверени окръжни и апелативните съдилища очертаваха проблем при определяне на характера на спора (гражданскоправен или търговски спор или спор, възникнал от потребителски договор) съобразно предмета на иска по чл. 432, ал. 1 КЗ, респективно определяне на вида на делото като гражданско или търговско, а оттам и на процесуалния ред, по който се разглежда спорът (общ или по реда на особеното производство по

търговски спорове). По тези правни въпроси се установи, че в съдилищата е формирана противоречива съдебна практика.

Тематичната проверка установи, че през 2021 г. и 2022 г. делата, образувани по спорове с правно основание чл. 432, ал. 1 КЗ (пряк иск на увреденото лице по застраховка „Гражданска отговорност“) се образуват като граждански и търговски, въззивни граждански и въззивни търговски. Констатира се разнородна практика относно вида на образуваните дела с този предмет не само в различните окръжни съдилища, но и между окръжните съдилища от един и същ апелативен район – тези от апелативните райони на София, Пловдив и Велико Търново.

Анализът на обобщените данни за работата на окръжните съдилища показва, че през 2021 г. и 2022 г., в Софийски градски съд, ОС - Бургас, ОС - Ямбол и ОС - Сливен, ОС - Велико Търново и ОС - Русе, по постъпилите преки иски с правно основание чл. 432, ал. 1 КЗ вр. чл. 45 и 52 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД), чл. 86 ЗЗД са образувани първоинстанционни граждански дела. В ОС - Хасково по постъпилите правни спорове, от 14.03.2022 г. се образуват първоинстанционни граждански дела.

Установи се, че през 2021 г., до края на месец юли, в ОС-Благоевград по преките иски по чл. 432, ал.1 ГПК са образувани първоинстанционни граждански дела. От 02.08.2021 г. в ОС-Благоевград до настоящия момент, същите иски се образуват в търговски дела.

В останалите проверени окръжни съдилища - Софийски окръжен съд, ОС - Пловдив, ОС - Стара Загора, ОС - Варна, ОС - Шумен, ОС - Силистра, ОС - Плевен, през проверявания двегодишен период, в ОС - Хасково (през 2021 г.) и в ОС - Благоевград (от месец август 2021 г. и през 2022 г.) делата по спорове с правно основание чл. 432, ал. 1 КЗ се образуват като първоинстанционни търговски дела.

При проверката на работата на апелативните съдилища се установи, че в АС - Пловдив и АС - Варна делата по спорове с правно основание чл. 432, ал. 1 КЗ се образуват като въззивни търговски дела, и по изключение като въззивни граждански дела в АС - Варна по изрично решение на общото събрание на съдиите, с цел изравняване на натовареността за определен период, като за времето от 01.11.2019 г. до 01.11.2021 г. делата се разпределят между Гражданско и Търговско отделение през месец. От 01.11.2021 г. и към този момент делата се разпределят и разглеждат в Търговско отделение на АС - Варна. В АС - Пловдив през 2022 г. в разглеждането на делата участват всички търговски и граждански съдии, след като общото събрание на съдиите е взело организационни мерки за равномерно натоварване на съдиите от двете отделения заради значително увеличаване на постъпленията на въззивните търговски дела с предмет застрахователно правоотношение и иски по КЗ в търговско отделение, в сравнение с предходните години, след изменението в чл. 115, ал. 2 ГПК от 2018 г. В АС - София и АС - Бургас делата се образуват

като въззивни граждански дела и се разглеждат от всички съдии от Гражданско и Търговско отделение на АС - Бургас, съответно от съдиите от Гражданска колегия на АС - София. През 2021 г. и 2022 г. в АС - Велико Търново делата от тази категория са образувани като въззивни търговски и въззивни граждански дела, какъвто е характерът на първоинстанционното дело, като през 2022 г. броят на образуваните въззивни граждански дела е значително увеличен.

Процесуалният ред, по който са разгледани производствата по образуваните първоинстанционни граждански дела в окръжните съдилища, съвпада с определения при образуването им - по реда на глава тринадесета ГПК, този на общия исков процес, с изключение на практиката на част от съдебните състави от I-во ГО на СГС. Проверката констатира различно процедиране в работата на съдиите от СГС при администриране на производствата. Част от съдебните състави са разгледали разпределените им дела по реда на общия исков процес, като са извършили процесуалните действия по чл. 131 и сл. ГПК. Другата част от съдебните състави на I-во ГО на СГС са възприели администриране на делата по реда на особеното производство по търговски спорове с двойна размяна на книжа съгласно чл. 367 и сл. ГПК.

Производствата по образуваните първоинстанционни търговски дела в Софийски окръжен съд, ОС - Пловдив, ОС - Стара Загора, ОС - Варна, ОС - Шумен, ОС - Силистра, ОС - Плевен, ОС - Хасково и в ОС - Благоевград са се развили по реда на особеното исково производство по търговски спорове, с изключение на констатираната различна практика по този въпрос, установена от отделни съдебни състави, правораздаващи в търговското или гражданското отделение на окръжния съд, които са разгледали разпределените им дела по общия исков ред.

Проверката установи, че по всички образувани в ОС - Варна и ОС - Плевен през 2021 г. и 2022 г. търговски дела съдиите-докладчици са взели изрично отношение по вида на спора и са определили процесуалния ред за разглеждането му. Съдебните състави излагат съображения, че с оглед заявления от ищеца предмет на иска се касае за търговски спор по чл. 365, т. 1 ГПК вр. чл. 1, ал. 1, т. 6 ТЗ, доколкото в предмета на делото се включва и наличието на застрахователен договор, страна по който е ответното застрахователно дружество, съответно излагат довода, че прекият иск на увреденото лице срещу застрахователя, с който се претендира заплащане на обезщетение, произтичащо от застрахователен договор, се отнася до едностранна търговска сделка по смисъла на чл. 287 ТЗ. Съдиите определят, че спорът следва да бъде разгледан по реда на особеното исково производство на глава тридесет и втора ГПК.

Търговските състави от ОС - Варна и ОС - Пловдив, които са уважили възражението на застрахователя по чл. 369 ГПК или служебно са повдигнали въпроса и са постановили разглеждане на споровете по чл. 432, ал. 1 КЗ по

общия исков ред, излагат сходни доводи, че ищецът (увреденото лице) по прекия иск срещу застрахователя по КЗ е „ползвател на застрахователна услуга“ и „потребител на застрахователна услуга“ по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на КЗ (отм.) или § 13, т. 1 от Закона за защита на потребителите (ЗЗП) и се позовават на разрешенията в точка 6 от ТР № 1/23.12.2015 г. по т. д. № 1/2014 г. на ОСТК на ВКС, в което е дадено тълкуване, че с разпоредбите на КЗ законодателят разширява кръга на потребителите на застрахователни услуги, спрямо този по ЗЗП, като нормата на чл. 113 ГПК намира приложение и по отношение на прекия иск по чл. 226, ал. 1 КЗ (отм.). Съставите изтъкват, че след изменението на чл. 113, изр. 2-ро със ЗИД на ГПК (обн., ДВ бр. 100 от 20.12.2019 г.) ищецът се ползва като потребител от правото на изборна местна подсъдност, но и с оглед това му качество исковете подлежат на разглеждане по правилата на общия исков ред. Посочват, че тълкуването на ВКС, макар да е изложено с оглед определяне на подсъдността, се отнася и до определяне на кръга лица, които се ползват от защитата на потребители. Излагат съображение, че тълкуването е дадено при действието на отменения КЗ, но запазва значението и приложението си и при действието на настоящия КЗ, съгласно изричната съдебна практика на ВКС – Определение № 140 от 13.04.2020 г. на ВКС по ч. т. д. № 174/2020 г., I ТО, ТК. В заключение приемат, че изменената процесуална норма на чл. 113, изр. 2-ро ГПК обхваща и случая на преки искове на трети увредени ползвачи се лица срещу застрахователя по чл. 432 КЗ, тъй като с изменението се цели предоставяне на засилена защита на потребителите и по-нисък праг за касационно обжалване. Съдът се позовава на практиката на ВКС в Определение № 519 от 23.12.2020 г. по ч. т. д. № 2002/2020 г., II ТО, ТК.

При проверката на търговските дела, образувани през 2021 г. и 2022 г. в ОС-Благоевград, се установи, че отделни съдии от гражданско отделение на БлОС са разгледали разпределените им търговски дела като граждански по реда на общия исков процес, по които е извършена едностранна размяна на книжа и е определен едномесечен срок за отговор на исковата молба от ответника. Само един съдебен състав е взел изрично отношение по вида на спора и е определил процесуалния ред за разглеждането му в разпореждането, поставящо началото на процедурата на размяна на исковата молба, като е изложил довода, че макар делото да е образувано като търговско, не се касае за търговски спор и глава тридесет и втора ГПК не намира приложение. Съдията е постановил, че размяната трябва да бъде единична и по реда на чл. 131 ГПК.

Отделни съдии от ОС-Благоевград, с разпореждането по чл. 367 ГПК, постановено по образувани през 2021 г. и 2022 г. търговски дела, изрично са определили приложимия процесуален ред, като са постановили разглеждането на делото да се извърши по реда на глава тридесет и втора ГПК. Излага се довода, че ответникът застраховател е търговец и се претендират вземания,

свързани с договорни правоотношения, и на основание чл. 365, т. 1 ГПК спорът следва да се разгледа като търговски.

При извършената тематична проверка се стигна до заключение, че съществуващата противоречива практика, наложена от окръжните (първоинстанционни) и апелативни съдилища по делата (граждански или търговски), които се образуват по споровете по чл. 432, ал. 1 КЗ и за процесуалния ред за разглеждане на производствата, е най-вече резултат от различното решаване на въпроса дали ищецът по иска по чл. 432, ал. 1 КЗ, третото увредено лице, има качеството на потребител на застрахователната услуга и чрез иска се търси защита на нарушените му права по потребителския договор.

С оглед на формираната противоречива практика ИВСС отправи следните препоръки:

1. Председателите на проверените окръжни съдилища и на апелативните съдилища да упражнят правомощията си по чл. 86, ал. 1, т. 7 ЗСВ и чл. 106, ал. 1, т. 5 ЗСВ и да свикат общо събрание на съдиите, на което да ги запознаят с констатациите и изводите в акта за резултати от проверката.

2. Общото събрание на съдиите от АС - София, АС - Варна, АС - Пловдив, АС - Бургас и АС - Велико Търново, с оглед правомощието по чл. 104, ал. 2 вр. с чл. 85, ал. 3, т. 8 ЗСВ, да анализира и обобщи практиката на окръжните съдилища от съдебния район по делата (граждански или търговски), образувани по преки иски по чл. 432, ал. 1 КЗ на увредените лица по застраховка „Гражданска отговорност“.

3. Общото събрание на съдиите от Софийски градски съд, Окръжен съд - Варна и Окръжен съд - Благоевград да обсъди, анализира и обобщи практиката на съдиите относно приложимия процесуален ред за разглеждане на производствата (граждански или търговски), образувани по спорове по чл. 432, ал. 1 КЗ.

2. През отчетния период 01.01.2023 г. – 31.12.2023 г. не са извършвани тематични проверки по наказателни дела в съдилищата.

Б. В прокуратурата

На основание Годишната програма на Инспектората към Висшия съдебен съвет за 2023 г. и Заповед № ТП-23-1/07.02.2023 г. на главния инспектор, ИВСС извърши тематична проверка на тема „Срокове, в които се провежда разследването на дела, по които съдът е прекратил съдебното производство по реда на чл. 249, ал. 2 НПК и е върнал делото на прокуратурата за отстраняване на допуснати нарушения“. Проверката е извършена с оглед установената от Инспектората разнородна практика на прокуратурите в различните съдебни райони.

Проверката обхваща периода от 01.01.2021 г. до 31.12.2022 г., като е анализирана предоставена от апелативните прокуратури информация и са проверени конкретни дела в СРП, РП-Ямбол, РП-Варна, РП-Видин, РП-Монтана и РП-Силистра в рамките на извършваните комплексни планови проверки, относно сроковете, в които прокурорът отстранява допуснатите процесуални нарушения по реда на чл. 242 НПК, след като съдът е прекратил съдебното производство и е върнал делото на прокурора за отстраняването им.

При проверката се установи нееднакъв подход в работата на прокурорите по върнатите от съда дела, както в отделните апелативни райони, така и в един и същ съдебен район, и дори в една и съща прокуратура - СРП.

Една част от прокурорите, след връщане на делото, са отстранявали посочените нарушения в най-кратък срок, но не по-късно от един месец от получаване на делото (чл. 242, ал. 4 НПК), а в случаите когато делото е представлявало фактическа и правна сложност - в удължения срок, с един месец от административния ръководител на съответната прокуратура (чл. 242, ал. 5 НПК).

Друга част от прокурорите, когато сроковете по чл. 242 НПК са се оказвали недостатъчни за отстраняване на допуснатите нарушения, са отправяли искане за удължаване на срока за разследване по реда на чл. 234 НПК, който е приложим в стадия на разследването и може да бъде удължаван многократно с по 2 месеца.

По не малка част от производствата, по които срокът по чл. 242 НПК обективно се е оказал недостатъчен за отстраняване на допуснатите процесуални нарушения, прокурорите са предприемали действия по спиране на наказателното производство, а впоследствие са го възобновявали, с оглед връщането му в стадия на разследване с цел прилагане на сроковете по чл. 234 НПК.

Констатирани са и случаи, в които отстраняването на допуснатите нарушения е продължило и след изтичане на сроковете по чл. 242 НПК, като при отправяно предложение от разследващия орган за удължаване на срока за разследване по реда на чл. 234 НПК, наблюдаващият прокурор е приемал, че удължаването му е процесуално недопустимо, тъй като този ред е приложим за дела, намиращи се в стадия на разследване, а не в следващия – действия на прокурора след завършване на разследването. В тези случаи наблюдаващите прокурори са указвали на разследващия орган да предприеме действия по приоритетно приключване на досъдебното производство. Независимо от това, при проверката на конкретни дела е установено, че по част от тях разследването е продължавало повече от година.

Установеният нееднакъв подход в работата на прокурорите поражда необходимостта от яснота за начина, по който същите следва да процедират, особено, когато сроковете по чл. 242 НПК се оказват недостатъчни за отстраняване на допуснатите нарушения. Една от причините за констатирания

нееднакъв подход е породена от необходимостта в много от случаите, делото да се върне на разследващия като единствено възможния начин за отстраняване на допуснатите нарушения. Това на практика обаче представлява връщане на делото за допълнително разследване. Установената разнородна практика се отразява и върху продължителността на фазата на досъдебното производство, което рефлектира и върху общата продължителност на наказателното производство.

Проверката на ИВСС приключи с Акт за резултати от извършената тематична проверка, в който на основание чл. 58, ал. 2 ЗСВ Инспекторатът отправи следните **препоръки**:

- административните ръководители на прокуратурите от всички апелативни райони, съобразно правомощията си по чл. 140, ал.1 ЗСВ да създадат организация за приоритетна работа на наблюдаващите прокурори по върнатите от съда дела на основание чл. 249, ал. 2 НПК за отстраняване на допуснати процесуални нарушения;

- наблюдаващите прокурори да предприемат всички възможни мерки за активизиране на действията си по върнатите от съда дела и приключване на производствата в законоустановените срокове.

Констатираната при тематичната проверка разнородна практика относно сроковете, в които наблюдаващите прокурори отстраняват допуснатите процесуални нарушения след връщане на делото от съда на основание чл. 249, ал.2 НПК, е дала основание на ИВСС да приеме, че е необходимо да бъдат изготвени и утвърдени общи методически правила, с цел осигуряване на еднакво и точно приложение на закона и уеднаквяване на прокурорската практика. В тази връзка и на основание чл. 54, ал. 1, т. 7 ЗСВ ИВСС е отправил сигнал до главния прокурор за преценка необходимостта от осъществяване на правомощията по чл. 126, ал. 3 от Конституцията на Република България.

Постъпила е информация от петте апелативни прокуратури, с която уведомяват, че всички прокурори от съответния съдебен район са запознати с Акта, а в изпълнение на отправените с него препоръки, административните ръководители са създали организация за спазването им, като са издали съответните заповеди.

Във връзка с отправения сигнал по чл. 54, ал. 1, т. 7 ЗСВ, от и. ф. главен прокурор е постъпило писмо, с което уведомява ИВСС, че за преодоляване на посочените в Акта проблеми е изпратил до всички прокуратури в страната становище, в което са отразени основните констатации за различен подход на прокуратурите, като е обърнато внимание на необходимостта от точно и правилно прилагане на разпоредбите на чл. 242 НПК и чл. 234 НПК.

III. КОНТРОЛНИ ПРОВЕРКИ

1. Проверки по граждански дела

Контролните проверки през 2023 г. в четирите районни съдилища са установили, че съдиите от Районен съд – Балчик, Районен съд – Каварна, Районен съд – Несебър, Районен съд – Разлог са съобразявали изцяло или частично дейността си с препоръките, дадени в актовете за резултати от извършените комплексни планови проверки.

1. Проверката в Районен съд - Балчик установи, че голяма част от препоръките, дадени от ИВСС с акта за резултати от извършена комплексна планова проверка през 2019 г., са изпълнени и е налице подобряване на работата на съдиите.

Председателят на съда е предприел мерки за изпълнението на първата препоръка, дадена с акта от извършената комплексна планова проверка на съда през 2019 г., като е упражнявал постоянен контрол върху дейността на съдебните служители и е предприел необходимите административни мерки за подобряването ѝ с цел спазване изискванията на ПАС при водене на деловодните книги и регистри.

По отношение изпълнението на втората препоръка, с която е препоръчано съдиите да спазват сроковете за постановяване на съдебното решение по чл. 215, ал. 5 ГПК и чл. 316 ГПК е установено, че почти всички решения са постановени в законоустановения едномесечен, съответно в двуседмичен срок след заседанието, в което е приключило разглеждането на делото.

Контролната проверка установи, че третата препоръка, съгласно която на общо събрание съдите следва да анализират, обобщят и уеднаквят практика на съда по насрочване на гражданските дела по общия исков ред и тези, разглеждани по реда на бързото производство, както и да спазват изискванията на чл. 312, чл. 315, ал. 2, чл. 254 ГПК и чл. 360а ЗСВ, е изпълнена.

При проверката на частните производства, образувани по молби за обезпечение на бъдещ иск, контролната проверка констатира, че съдиите не се съобразяват със задължителната практика на ВКС, установена с ТР № 6/14.03.2014 г. на ВКС по ТД № 6/2013 г. на ОСГТК, като са посочвали, че срокът за предявяване на обезпечения бъдещ иск тече от момента на получаване на определението, независимо че съдът се е произнесъл в деня на подаване на молбата.

Въз основа на анализа на данните за срочността при постановяване на съдебните актове, контролната проверка направи извод за отлична работа на двама от районните съдии, които разглеждат граждански и наказателни дела и не са допуснали нито един просрочен съдебен акт по граждански дела за периода на проверката.

За преодоляване на констатираните пропуски в работата на съдиите са дадени препоръки на общо събрание съдите да обсъдят уеднаквяването на съдебния акт за насрочване на бързите производства – разпореждане или

определение по чл. 312 ГПК и практиката им при обезпечителното производство, съобразно ГПК и ТР № 6/2013 г. от 14.03.2014 г. на ВКС, ОСГТК.

2. Контролната проверка на **Районен съд - Каварна** установи, че препоръките, дадени от ИВСС с акта за резултати от извършена комплексна планова проверка през 2019 г., са изпълнени.

Съдиите са съобразили дадените им препоръки за надлежно администриране на исковите производства. В акта се съдържат констатации, че произнасянето по редовността на исковите молби е ставало в деня на докладване на делото, най-късно на следващия работен ден. Делата са насрочвани скоро след постъпването или изтичането на срока за отговор на исковата молба. Определенията по чл. 140 ГПК са подробни и съдържат произнасяне по доказателствените искания на страните. При контролната проверка е отчетено, че сроковете за разглеждане на бързите производства по чл. 311, ал. 1, чл. 312, ал. 1 ГПК се спазват неотклонно от всички съдии. Отчетено е също изпълнение на препоръката за спазване на законоустановените срокове по чл. 235, ал. 5, изр. 1-во ГПК и чл. 316 ГПК за постановяване на съдебните решения. Съдиите са спазили препоръката за охраняване интересите на децата в съдебните производства, предвид разпоредбата на чл. 15, ал. 6 ЗЗДет.

Проверката установи негативни тенденции за увеличаване на броя на отводите и на броя на постановените определения за отмяна на хода по същество, в сравнение с предходната проверка.

Проверката установи, че съдиите не се съобразяват със задължителната практика на ВКС, установена с ТР № 6/2013 г. от 14.03.2014 г. на ВКС, ОСГТК относно определяне на началния момент на срока за предявяване на обезпечения бърз иск.

Към РС - Каварна е отправена препоръка да се свика общо събрание на съдиите, на което да се обсъдят и вземат конкретни решения относно: прецизиране на действителните обстоятелства за самоотвод, пораждащи основателно съмнение в безпристрастието на съдиите, в хипотезата на чл. 22, ал. 6 ГПК; детайлно проучване на делата преди съдебно заседание, с цел ограничаване на случаите на отменен ход по същество; уеднаквяване на установената противоречива практика по делата по чл. 390 ГПК относно началния момент на срока по чл. 390, ал. 3, изр. 1-во ГПК.

3. Проверката в **Районен съд - Несебър** установи, че голяма част от препоръките, дадени от ИВСС с акта за резултати от извършена комплексна планова проверка през 2019 г., са изпълнени и са постигнати много добри резултати в работата на съда.

Проверката констатира, че в изпълнение на дадената препоръка, съдиите използват предвидените в ГПК механизми за дисциплиниране на страните и участниците в производството, което допринася за разглеждане на делата в разумни срокове и недопускане на отлагане на съдебни заседания. Проверката установи проблеми с връчване на съобщенията и размяна на книжата по част от делата, което се дължи най-често на обстоятелството, че страните са чуждестранни граждани.

По отношение на делата, разглеждани по глава двадесет и пета „Бързо производство“ ГПК се установи, че с разпорежданията по чл. 131 ГПК са давани указания, несъответстващи на производството и несъобразени с разпоредбата на чл. 314, ал. 2 ГПК.

Отчетено е, че всички дела по реда на ЗЗДН са приключени с решение, обявено в открито заседание, съобразно чл. 15, ал. 1 ЗЗДН - препоръката, дадена при предходната проверка, се спазва от всички съдии.

Установено е, че са предприети необходимите мерки за подобряване администрирането на спрените граждански дела, като се извършват периодични проверки, които се отразяват писмено по делото и се докладват на съдията.

Контролната проверка констатира, че част от съдиите са допускали просрочия при постановяване на съдебните решения, като причините за това са комплексни. Обективните причини са: непопълненият кадрови състав и обстоятелството, че съдиите разглеждат както граждански, така и наказателни дела, висока натовареност на съставите - над средната за страната в периода на проверката.

Към РС - Несебър са отправени препоръки, насочени да се запазят констатираните много добри показатели в работата:

- спазване на предвидения в чл. 235, ал. 5, изр. 1-во ГПК срок за изготвяне на съдебните решения, респ. упражняване на контрол от председателя на съда върху сročността на постановяване на решения от съдиите;

- прецизиране съдържанието на разпореждането по чл. 311 вр. чл. 131 ГПК, като даваните на ответника указания в бързото производство бъдат съобразени с разпоредбата на чл. 314 ГПК;

- по делата, образувани по реда на бързите производства съдиите да посочват деня, в който ще обявят решението си, от който ден тече срокът за обжалването му, съгласно чл. 315, ал. 2 ГПК и предвид ТР № 12/2013 г. от 11.03.2013 г. на ВКС.

4. Проверката в Районен съд - Разлог установи, че почти изцяло са отстранени пропуските, констатирани през 2021 г. от ИВСС с акт за резултати от извършена комплексна планова проверка по граждански дела, като са изпълнени по-голямата част от дадените препоръки.

Председателят на съда е съобразил препоръката на ИВСС и е създал

необходимата организация за подобряване работата по администриране на спрените граждански дела. Установено е, че съдебните служители извършват редовно ежемесечни справки по движението на обуславящите дела, които докладват своевременно на съдията-докладчик.

Отчетено е, че в известна степен са преодолените причините, водещи до отлагане на съдебни заседания заради процесуалното поведение на участниците в производството. Съдиите са съобразили препоръките и са прилагали мерки за дисциплиниране на страните, вещите лица и връчителите, като в случаите на отлагане на съдебно заседание са заменяли вещи лица, насрочвали са съдебните заседания в по-кратки срокове, давали са своевременни указания на връчителите, включително са налагани глоби.

Контролната проверка констатира влошени показатели на съда, свързани със спазване на сроковете по движението на делата и при постановяване на съдебните решения, допуснато от всички съдии, дължащо се и на обективни фактори, основните от които са: непълнен кадрови състав на съдиите, отсъствие от работа по основателни причини на магистрати и командироване на съдии. Отчетено е също, че съдиите разглеждат граждански и наказателни дела и поради това обемът на работа и натоварване е особено голям - над средния за страната.

В акта се съдържа констатация за проблеми с връчване на съобщенията и размяна на книгата по част от делата, което се дължи най-често на обстоятелството, че страните са чуждестранни граждани. При постановяване на определенията по чл. 140 ГПК част от съдиите са допускали продължителни неоправдани просрочия, достигащи над една година.

Контролната проверка констатира влошаване на показателя срочност при изготвяне на решенията от всички съдии, като делът на просрочените над три месеца решения в съда е голям – 42% за 2021 г. и 62% за 2022 г. от всички просрочени решения. Констатира се също, макар малко на брой, дела с неизготвени съдебни актове след изтичане на срока по чл. 235, ал. 5, изр. 1-во ГПК.

На съдиите от РС - Разлог е дадена препоръка за недопускане на предпоставки за просрочия по движението на делата и несвоевременно изготвяне на съдебните решения в сроковете по чл. 235, ал. 5 и чл. 316 ГПК, или в неразумни срокове, респективно отправена е препоръка за упражняване на контрол от председателя на съда върху работата на съдиите по администриране и приключване на делата.

Получена е информация от административните ръководители на РС – Балчик, РС – Каварна, РС – Несебър и РС – Разлог във връзка със запознаването на съдиите с направените констатации и изпълнението на препоръките. Възражения не са постъпили.

2. През 2023 г. не са извършвани контролни проверки в съдилищата по търговски, административни и наказателни дела, както и в прокуратурите.

IV. ИНЦИДЕНТНИ ПРОВЕРКИ

A. ИНЦИДЕНТНИ ПРОВЕРКИ ПО СИГНАЛИ ПО чл. 56, ал. 1 ЗСВ

1. Проверки по граждански дела в съдилищата

През 2023 г. са извършени **4 проверки** по сигнали по граждански дела.

1.1. В изпълнение на **Заповед № ЖИ-22-22/17.01.2023 г.** на главния инспектор на ИВСС, издадена във връзка със сигнал от председателя на Районен съд – Пловдив, се извърши проверка в РС - Пловдив по твърдения за констатирана практика на двама съдии спрямо останалите съдебни състави, разглеждащи граждански дела в РС - Пловдив, които прекратяват исковите производства по реда на чл. 422 ГПК и постановяват връщане в цялост на внесената държавна такса с довода, че издадената заповед за изпълнение по заповедното дело не е подписана с мастилен подпис.

Проверката обхваща 234 граждански дела, образувани през 2022 г. по внесени иски молби по чл. 422 ГПК и разгледани от 25-те районни съдии, с оглед установяване практиката на съда относно разглеждане на исковите производства при електронно подписани заповеди за изпълнение.

Проверката приключи с акт за резултати от 09.03.2023 г., с който е установено, че съдиите от РС - Пловдив са решавали по различен начин този вид дела. Двамата районни съдии, посочени в сигнала на председателя на съда, прекратяват производството по съображения, че липсва валидно издадена заповед за изпълнение на парично задължение, защото не е подписана с мастилен подпис. Държавната такса по прекратените дела е възстановена на ищците с мотива, че указанията за предявяване на иск по чл. 422 ГПК са преждевременни. Частните граждански дела са изпратени на заповедния съд, за преценка за подписване на издадената заповед за изпълнение. Останалите граждански съдии от РС - Пловдив не са прекратявали исковите производства, когато заповедта за изпълнение е издадена от заповедния съд само в електронна форма. Проверката е констатирала противоречива практика между районните съдии, част от които подписват заповедите за изпълнение на хартиен носител с мастилен подпис, а друга част от издадените заповеди за изпълнение не са подписани с мастилен подпис.

Въз основа на констатациите ИВСС е дал препоръка на председателя на съда да свика общо събрание на съдиите, което да анализира констатираната противоречива съдебна практика и да обсъди приложението на чл. 102а, ал. 4 ГПК в случаите, в които съдебните актове не са подписани със саморъчен подпис на съдията, като съобрази практиката на ВКС и § 218, ал. 2 от

Преходните и заключителни разпоредби на ЗИДЗСВ (обн., ДВ, бр. 62 от 2016 г., посл. изм. бр. 110 от 2020 г., в сила от 31.12.2020 г.). След вземане на решение от общото събрание, при необходимост председателят на РС - Пловдив да издаде и/или актуализира издадените в тази връзка заповеди и вътрешни правила.

Пред главния инспектор на ИВСС са представени две възражения срещу акта за резултати от проверка – от административния ръководител на съда и от един от съдиите, срещу когото е подаден сигнала.

Възражението на административния ръководител, конкретизирано в четири пункта, е оставено без разглеждане като недопустимо в една част, а в останалата част е отхвърлено като неоснователно. Възражението на съдията, конкретизирано в четири пункта, е оставено без разглеждане като недопустимо в една част, заличени са част от констатациите, направени в акта, а други са изменени.

Постъпила е обратна информация, че не е проведено общо събрание на съдиите, тъй като административният ръководител е предприел организационни мерки, като е издал заповеди за допълване на Вътрешните правила за разпределение на делата в „Гражданско отделение“ и „Брачно отделение“ на РС – Пловдив.

1.2. В изпълнение на Заповед № Ж-23-16/16.05.2023 г. на главния инспектор на ИВСС, издадена във връзка със сигнал на девет апелативни съдии, се извърши проверка в АС - София по твърдения за неравномерно разпределение на гражданските дела в АС - София и несвоевременно попълване на съставите, водещо до неравномерна натовареност и забавяне на делата. Проверката по сигнала се извърши съвместно с комплексната планова проверка на наказателни дела в АС - София. Предмет на проверката е разпределението на гражданските дела на принципа на случайния подбор съгласно чл. 9, ал. 1 ЗСВ относно спазване на Единната методика по приложението на принципа за случайно разпределение на делата в районните, окръжните, административните, военните, апелативните съдилища, както и Вътрешните правила за случайно разпределение на делата в АС - София, за периода от 01.01.2022 г. до 30.04.2023 г.

Заключението на проверяващия екип е, че основна причина за високата натовареност на част от съдиите в АС - София е преразпределението на дела, останали неприключени от съдии, които са напуснали или са командировани в други съдилища за определен период. Делата се преразпределят на определени със заповед на председателя на съда дежурни съдии. Съгласно Вътрешните правила за случайно разпределение на делата дежурни съдии са: новопостъпили в АС - София, командировани на свободна щатна бройка или командировани на мястото на съдия, който е командирован във ВКС или е в продължителен отпуск по болест, или в продължителен

неплатен отпуск, както и съдиите, които се връщат след откомандиrowането им от ВКС. Друга причина за неравномерното натоварване на съдиите е разпределението на делата автоматично, без да се изравнява броя на делата на конкретния съдия във всяка група с достигната в групата средна стойност на делата на останалите съдии от съответното отделение.

С акта за резултати от извършената комплексна планова проверка по наказателните дела е дадена препоръка по отношение на проверката по сигнала на гражданските съдии: административният ръководител - председател на АС - София да предприеме необходимите действия за изменение на Вътрешните правила за случайно разпределение на делата в АС - София, които да бъдат съгласувани от Общото събрание на съдиите. При изменението да се прецени дали следва да отпадне т. 20.1.2. като противоречаща на Единната методика по приложението на принципа за случайно разпределение на делата в районните, окръжните, административните, военните, апелативните съдилища, както и да се прецизира преразпределението на вече разпределени дела в съответствие с правилото на т. 4.4 от посочената методика.

С писмо от 31.10.2023 г. е постъпила информация, че със Заповед № А-1519/11.10.2023 г. на административния ръководител на АС - София е определена работна група от съдии от наказателна колегия, гражданска колегия и търговска колегия, която да изготви предложения за изменения на Вътрешните правила за случайно разпределение на делата в АС - София. С писмо от 02.04.2024 г. е постъпила информация, че след изготвяне на предложение за изменение на Правилата, същите са съгласувани и приети от Общото събрание на съдиите от АС – София, проведено на 20.03.2024 г.

На основание извършената проверка по сигнала на деветимата апелативни съдии се изготви сигнал по чл. 54, ал. 1, т. 7 ЗСВ до председателстващия съдийската колегия на ВСС за извършване на мониторинг на модула за случайно разпределение на делата в ЕИСС. С оглед констатираното неравномерно разпределение на делата между съдиите в АС – София, се предлага да се извърши цялостна оценка на приложимите правила, с цел те да бъдат унифицирани.

1.3. В изпълнение на Заповед № Ж-23-627/17.08.2023 г. на главния инспектор на ИВСС, издадена във връзка със сигнал на съдия от Апелативен съд - София, се извърши проверка в АС - София по твърдения за неравномерно разпределение на гражданските дела в съда. Предмет на проверката е разпределението на гражданските дела на принципа на случайния подбор съгласно чл. 9, ал. 1 ЗСВ относно спазване на Единната методика по приложението на принципа за случайно разпределение на делата в районните, окръжните, административните, военните апелативните и специализиrowаните съдилища, както и Вътрешните правила за случайно разпределение на делата в АС - София, за периода от 05.06.2023 г. до 21.07.2023 г.

В Акта за резултати от проверката е констатирано, че основна причина за по-високата натовареност на подалия сигнала съдия, след завръщането му на работа след дълго отсъствие, е разпределението на делата автоматично, без да се изравнява броя на делата на конкретния съдия във всяка група с достигната в групата средна стойност на делата на останалите съдии от съответното отделение. При разпределението на въззивните граждански и частните граждански дела не са открити нарушения на разпоредбите на Вътрешните правила за случайно разпределение на делата в АС - София, поради което не са дадени препоръки към административното ръководство на АС - София.

На основание извършената проверка се изпрати сигнал по чл. 54, ал. 1, т. 7 ЗСВ до съдийската колегия на ВСС за извършване на мониторинг на модула за случайно разпределение на делата в ЕИСС, с оглед констатираното неравномерно разпределение на делата между гражданските съдии в АС - София. Администраторът на ЕИСС е сезиран с необходимостта от унифициране на приложимите правила, евентуално да се променят и допълнят Методическите указания за работа на съдилищата с ЕИСС, приета с решение на съдийската колегия на ВСС по Протокол № 21/23.06.2020 г., като се ограничи кръгът на въпросите, които се уреждат с вътрешни правила в отделните съдилища, за да се ограничат и възможностите за локални административни практики.

На основание двата изпратени от ИВСС сигнала, с решение по протокол № 25 от 04.12.2023 г. от заседание на Комисия „Дисциплинарна дейност и взаимодействие с ИВСС“ СК на ВСС възложи на работна група от Върховния касационен съд да изготви доклад за проблемите и да предложи разрешения на ВСС.

Докладът на работна група от съдии във ВКС е представен на СК на ВСС на 25.01.2024 г. и в него се посочва, че модулет за разпределение на делата в ЕИСС не се нуждае от промяна, тъй като алгоритъмът за случайно разпределение на делата е съобразен с принципите за равномерност и случайност при разпределение на делата. Работната група предлага на ВСС да обсъди конкретно предложение за промяна на Единната методика по приложението на принципа за случайно разпределение на делата, в насока да има възможност за административните ръководители на съдилищата да преодоляват неравномерното разпределение.

На заседание на 30.01.2024 г. СК на ВСС предостави възможност на административните ръководители на съдилищата да изразят становище по направените предложения в доклада, след обсъждане със съдиите и възложи на Комисия „Съдебна карта, натовареност и съдебна статистика“ да обобщи постъпилите становища и да изготви предложения.

На основание постъпилите предложения, СК на ВСС, изпълняваща функциите на Висш съдебен съвет, с решение по Протокол № 6/27.02.2024 г. измени и допълни Единната методика по приложението на принципа за

случайно разпределение на делата в районните, окръжните, административните, военните, апелативните и специализираните съдилища.

1.4. В изпълнение на **Заповед № Ж-23-283/27.11.2023 г.** на главния инспектор на ИВСС, издадена във връзка с констатациите от извършено проучване по сигнал от гражданин, се извърши проверка на цялостната дейност на съдия от Районен съд - Сандански относно движението и приключването на разпределените му граждански дела в определените срокове, за периода 01.01.2021 г. - 11.12.2023 г. Актът за резултатите от извършената проверка е изготвен през настоящата 2024 г.

Проверката констатира, че съдията е допуснал съществени забави при администриране на значителна част от разпределените му производства, Установени са и системни забави при постановяване на съдебното решение по значителен брой граждански дела. Въз основа на констатациите и изводите в акта за резултати от проверката, през 2024 г. Инспекторатът към ВСС отправи предложение до СК на ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу съдията за извършените от него дисциплинарни нарушения по смисъла на чл. 307, ал. 3, т. 1 и 2 ЗСВ. СК на ВСС, изпълняваща функциите на Висш съдебен съвет съгласно § 23, ал. 2 от ПЗР на ЗИД на КРБ (обн., ДВ, бр.106/22.12.2023 г.), образува дисциплинарно дело № 4/2024 г. по описа на ВСС.

2. Проверки по наказателни дела в съдилищата

През 2023 г. е извършена проверка по постъпил в ИВСС сигнал вх. №Ж-23-589/31.07.2023 г. от народен представител във връзка с медийно отразения случай, получил голям обществен отзвук, при който осемнадесет годишно момиче е обезобразено в гр. Стара Загора. В сигнала е изразено недоволство от произнасянето на въззивния съд, отменил взетата по отношение на обвиняемия мярка за неотклонение „задържане под стража“ като незаконосъобразна, позовавайки се на това, че „уврежданията на пострадалата били причинили на същата временно разстройство на здравето, неопасно за живота, ... като извършеното от лицето престъпно деяние е квалифицирано като лека телесна повреда, поради което обвиняемият е бил освободен“. В сигнала е направено искане ИВСС да извърши цялостна и задълбочена проверка на действията на въззивния съд по посоченото въззивно наказателно дело, „включително основанията за квалификацията на извършеното деяние като лека телесна повреда, като прецени тяхното съответствие със закона“. В случай че се установи извършено нарушение е поискано ИВСС да упражни правомощията си по чл. 54, ал. 1 от ЗСВ, с оглед реализиране на съответната отговорност.

Със **Заповед № Ж-23-589/07.08.2023 г.** на главния инспектор е наредена проверка в РС - Стара Загора и ОС - Стара Загора на организацията по образуването, движението и приключването на ЧНД № 2006/2023 г. по описа

на РС - Стара Загора и ВЧНД № 768/2023 г. по описа на ОС - Стара Загора, както и проверка за спазване на принципа на случайния подбор по чл. 9 ЗСВ при разпределението на тези дела. Проверката по сигнала приключи с изготвянето на акт за резултатите от 24.08.2023 г.

Анализът на установените при проверката факти, съобразно нейния предмет показва, че ЧНД № 2006/2023 г. по описа на РС - Стара Загора и ВЧНД № 768/2023 г. по описа на ОС - Стара Загора са образувани при спазване на нормативно определените в НПК срокове. Разпределението на двете дела е извършено по дежурство при спазване на принципа на случайния подбор по чл. 9 ЗСВ чрез използване на ЕИСС, като са спазени разпоредбите на Правилника за администрацията на съдилищата и Вътрешните правила за случайно разпределение на делата в двете съдилища. МНО „задържане под стража“ по отношение на обвиняемия, привлечен към наказателна отговорност за престъпление по чл. 129, ал. 2, вр. ал. 1 НК е взета от компетентния първоинстанционен съд, като ЧНД № 2006/2023 г. по описа на РС - Стара Загора е разгледано и приключено незабавно, в изпълнение на чл. 64, ал. 3 НПК. Спазено е изискването на чл. 64, ал. 5 НПК като първоинстанционният съд е насрочил делото пред въззивния съд в нормативно определения срок до 7 дни. Въззивната частна жалба срещу определението на районния съд за вземане на мярка за неотклонение „задържане под стража“ на обвиняемия е подадена от служебния му защитник в срока по чл. 64, ал. 6 НПК и е администрирана своевременно, след което делото е изпратено незабавно в ОС - Стара Загора. ВЧНД № 768/2023 г. по описа на ОС - Стара Загора е разгледано и приключено съгласно разпоредбите на чл. 64, ал. 7 и ал. 8 НПК, като съдът със свое определение № 586/05.07.2023 г. е отменил определение № 775/01.07.2023 г. на РС - Стара Загора по ЧНД № 2006/2023 г. по описа на същия съд, с което е взета МНО „задържане под стража“ на обвиняемия и поради това, че определението на окръжния съд е окончателно и подлежи на незабавно изпълнение е освободил обвиняемия незабавно в съдебна зала. За да постанови този резултат въззивният съд е намерил, че взетата мярка за неотклонение „задържане под стража“ на обвиняемия е незаконосъобразна, тъй като в заключението на СМЕ е посочено, че уврежданията на пострадалата „колкото и многобройни да са, засягайки както главата, така и тялото и крайниците на същата, ако и да сочат на жестоко по своя характер деяние, в крайна сметка поотделно и в съвкупност са причинили временно разстройство на здравето, неопасно за живота“, които по смисъла на чл. 130, ал. 1 НК са лека телесна повреда.

Въз основа на подробно изложените в Акта от проверката фактически констатации, ИВСС достигна до извод, че по образуването, случайното разпределение, насрочването, движението и приключването на двете дела не са установени нарушения.

Доколкото ИВСС няма правомощия да извършва преценка на правилността и законосъобразността на съдебните актове, а постъпилият в ИВСС сигнал съдържаще искане за правната преценка относно приложението на закона от въззивния съд, ИВСС предвид правомощията си по чл. 54, ал. 1, т. 7 ЗСВ изпрати сигнал до председателя на Апелативен съд - Пловдив, който съобразно правомощията му по чл. 106, ал. 1, т. 7 ЗСВ да възложи проверка на организацията на дейността на съдиите от окръжните съдилища от района на Апелативен съд - Пловдив за начина на разглеждане и решаване на делата с правно основание чл. 64 и чл. 65 НПК за извършени престъпления по глава втора „Престъпления против личността“, раздел втори „Телесна повреда“ от НК, образувани в периода 01.07.2022 г. - 01.08.2023 г., както и да упражни правомощията си по чл. 106, ал. 1, т. 10 ЗСВ като анализира и обобщи съдебната практика на окръжните съдилища от района на Апелативен съд - Пловдив по посочените дела.

Постъпила е информация от Апелативен съд – Пловдив, с която уведомява ИВСС, че е изискана информация и е извършена проверка на дейността на окръжните съдилища от района на Апелативен съд - Пловдив за начина на разглеждане и решаване на делата с правно основание чл. 64 и чл. 65 НПК за извършени престъпления по глава втора „Престъпления против личността“, раздел втори „Телесна повреда“ от НК, образувани в периода 01.07.2022 г. - 01.08.2023 г. Изготвен е доклад от проверката, който след обсъждане на направените в него констатации и препоръки е приет на Общо събрание на съдиите от наказателното отделение на Апелативен съд – Пловдив. Впоследствие докладът на комисията е изпратен на председателите на окръжните съдилища в Пловдивския апелативен район за обсъждането му със съдиите от наказателното отделение на съответния окръжен съд и преценка на необходимостта от свеждането му до знанието на районните съдилища от неговия съдебен район.

3. Проверки в прокуратурите

3. 1. В изпълнение на Заповед № ЖИ-23-8/14.08.2023 г., изм. и доп. със заповед № ЖИ-23-8/30.08.2023 г. на главния инспектор на ИВСС, издадени във връзка със сигнал на заместник-административен ръководител на Софийска районна прокуратура (СРП) е извършена проверка в СРП и в Софийска градска прокуратура (СГП) на организацията на работа по спазването на чл. 9 ЗСВ при образуването, движението и приключването на пр. пр. № 12265/2022 г. по описа на СРП, ДП № 314/2022 г. по описа на 08 РУ-СДВР, както и при образуването и движението на пр. пр. № 18189/2023 г. по описа на СГП, ДП № 174/2023 г. по описа на СДВР, към което с постановление на прокурор от СГП от 11.08.2023 г. са присъединени материалите по ДП № 217/2022 г. (ДП № 314/2022 г. по описа на 08 РУ-СДВР), пр. пр. № 12265/2022 г. по описа на СРП.

Проверката констатира, че разследването по досъдебното производство е водено в сроковете по чл. 234 НПК. Исканията на наблюдаващия прокурор за удължаване срока на разследване са своевременни, като в тях изрично са посочвани извършените до момента действия, както и предстоящите такива. Делото е изисквано за доклад по реда на чл. 203 НПК и са давани подробни указания по разследването, съобразно чл. 196, ал. 1, т. 2 НПК. Наблюдаващият прокурор е упражнявал ефективно функцията по ръководство и надзор върху разследването, включително поради несвоевременно изпълнение на дадените указания и липса на материали по делото, както и с оглед осигуряване на законосъобразно и срочно разследване, е иззел производството от разследващия полицаи при 08 РУ-СДВР и го е възложил на такъв от СДВР. Констатирано е, че в СРП се спазва принципът на случайния подбор в съответствие с чл. 9 ЗСВ и Правилата за приложение на разпределението на преписките и досъдебните производства на принципа на „случайния подбор“ в Прокуратурата, утвърдени със заповед № РД-02-23/13.09.2021 г. на главния прокурор, както и че е създадена и организация, свързана с ефективен контрол върху спазването на процесуалните срокове на разследване. Определянето на наблюдаващ прокурор е извършено в съответствие с утвърдените и действащи в СРП Вътрешни правила за прилагане на принципа на случайния подбор при разпределението на делата и преписките в СРП и заповед на административния ръководител относно актуалното разпределение между прокурорите.

При проверката е установено, че в заповедите, с които са определяни прокурори-координатори, вкл. и във вътрешните правила на СРП, не се посочва изрично, че следва да се намали процента на натовареност на тези прокурори. Намален процент на натовареност (80%) обаче е определян за прокурорите-координатори в заповедите на административния ръководител, с които е одобрявано актуалното разпределение на прокурорите в СРП по отдели. В тази връзка, към административния ръководител на СРП е отправена препоръка да предприеме действия за промяна на Вътрешните правила за прилагане на принципа на случайния подбор при разпределението на делата и преписките в СРП, с която да се регламентира намалената натовареност на прокурорите-координатори.

Административният ръководител на СРП е информирал ИВСС, че е издал заповед, с която е отменил заповедите, с които са определени прокурорите-координатори в СРП, с оглед отпадане на възложените им функции, както и заповед, с която са утвърдени Вътрешни правила за прилагане на принципа на случайния подбор при разпределението на делата и преписките в СРП, според които всички прокурори са с еднаква натовареност.

3.2. В изпълнение на Заповед № ЖИ-23-10/23.11.2023 г. на главния инспектор на ИВСС, издадена във връзка със сигнал на административния ръководител на Софийска градска прокуратура (СГП) и сигнал вх.рег.№Ж-23-

478/2023г., е извършена проверка в СГП на наблюдаваните от прокурор при СГП прокурорски преписки и дела в периода от 01.04.2023 г. до 30.10.2023 г., включително пр. пр. № 8893/2020 г. по описа на СГП, ДП № 723/2020 г. по описа на 05 РУ-СДВР, пр. пр. № 11401/2016 г. по описа на СГП, ДП № 161/2016 г. по описа на СДВР и пр. пр. № 19428/2018 г. по описа на СГП, ДП № 2201/2018 г. по описа на 05 РУ-СДВР.

Проверката приключи с акт за резултати от 29.01.2024 г., в който е констатирано, че в периода 01.04.2023 г. - 30.10.2023 г. по 8 досъдебни производства наблюдаващият прокурор не е спазил срока по чл. 242, ал. 4 НПК. По 5 досъдебни производства прокурорският акт по чл. 242, ал. 4 НПК е постановен със забава от 2 м. до 6 м. По 3 ДП няма постановен прокурорски акт, като неспазването на срока по чл. 242, ал. 4 от НПК е от 1 м. до 4 м. към момента на проверката.

Въз основа на направените констатации Инспекторатът към Висшия съдебен съвет е отправил следните препоръки:

- към прокурора от СГП - да подобри организацията си на работа, като спазва стриктно срока за произнасяне по чл. 242, ал. 4 НПК, както и да изготви незабавно неизготвените прокурорски актове.

- към административния ръководител на Софийска градска прокуратура – да предприеме необходимите организационни мерки и да проследи изготвянето на съответните актове от страна на наблюдаващия прокурор с оглед тяхното приключване.

В срока по чл. 58, ал. 3, изр. 2-ро ЗСВ е постъпило възражение от проверявания прокурор, което по същество не е насочено срещу констатациите в акта относно неговата дейност, а съдържа единствено твърдение, че административният ръководител на СГП е предприел дисциплиниращи и дисциплинарни мерки срещу него за допуснатите дисциплинарни нарушения. Възражението е оставено без разглеждане с решение на главния инспектор, доколкото проверяваният прокурор не оспорва констатациите, изложени в акта.

С писмо административният ръководител на СГП е информирал Инспектората, че наблюдаващият прокурор е изготвил неизготвените прокурорски актове, като по 2 ДП е изготвен и внесен в съда обвинителен акт, а едно е приключено с постановление за прекратяване на наказателното производство. Предвид това ИВСС е упражнил правомощията си по чл. 54, ал. 1, т. 5 ЗСВ. Отправил е сигнал до административния ръководител на СГП за обръщане на внимание на основание чл. 327 ЗСВ на наблюдаващия прокурор от СГП за допуснатото от него нарушение на срока по чл. 242, ал. 4 НПК по посочените в акта осем досъдебни производства.

Административният ръководител на СГП е информирал ИВСС, че няма основание за прилагане на чл. 327 ЗСВ по отношение на наблюдаващия

прокурор, тъй като същият се е произнесъл със съответния прокурорски акт по осемте досъдебни производства.

Б. ИНЦИДЕНТНИ ПРОВЕРКИ ПО САМОСЕЗИРАНЕ (чл. 63 ПОДИВССДАЕ)

В изпълнение на Заповед № СС-23-1/01.09.2023 г. на главния инспектор на ИВСС, през 2023 г. се извърши проверка по самосезиране в Районен съд – Ловеч. Проверката се извърши на цялостната дейност на един съдия за периода 01.01.2021 г. - 31.08.2023 г. с оглед постъпила информация от съда за продължаващо неспазване на сроковете по чл. 308 и 340 НПК за постановяване на съдебните актове, след извършена комплексна планова проверка в Районен съд - Ловеч на основание заповед № ПП-20-21/02.07.2020 г. на главния инспектор на ИВСС.

Във връзка с констатираните нарушения от страна на проверявания съдия, изразяващи се в системно неспазване на сроковете, предвидени в процесуалните закони и бездействие, което неоправдано забавя производството по множество наказателни дела, през 2024 г. Инспекторатът към ВСС отправи предложение до СК на ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу съдията за извършените от него дисциплинарни нарушения по смисъла на чл. 307, ал. 3, т. 1 и 2 ЗСВ. СК на ВСС, изпълняваща функциите на Висш съдебен съвет, съгласно § 23, ал. 2 от ПЗР на ЗИД на КРБ (обн., ДВ, бр. 106/22.12.2023 г.), образува дисциплинарно дело № 1/2024 г. по описа на ВСС.

В. През 2023 г. ВСС не е възлагал на ИВСС извършването на **инцидентни проверки** извън годишната програма на основание чл. 30, ал. 5, т. 10 ЗСВ.

V. ДЕЙНОСТ ПО ОТЧИТАНЕ ПРИКЛЮЧВАНЕТО НА ДЕЛАТА И ПРЕПИСКИТЕ В УСТАНОВЕНИТЕ СРОКОВЕ ОТ СЪДИЛИЩАТА, ПРОКУРАТУРАТА И СЛЕДСТВЕНИТЕ ОРГАНИ

За втора поредна година ИВСС изготви Анализ за резултатите от приключените дела и преписки в установените срокове от съдилищата, прокуратурата и следствените органи за 2023 г. в изпълнение на чл. 54, ал. 1, т. 2 и 3 от Закона за съдебната власт и чл. 52б от Правилника за организацията на дейността на Инспектората към Висшия съдебен съвет и за дейността на администрацията и на експертите (ПОДИВССДАЕ).

Източник на информация за изготвяне на анализа са отчетите за дейността по разгледаните и приключени дела и преписки за календарната 2023 г. на Върховния касационен съд, Върховния административен съд,

апелативните, окръжните, административните, военните, районните съдилища и Прокуратурата на Република България, изготвени от органите на съдебната власт съгласно чл. 52а, ал. 2 ПОДИВССДАЕ по приетите от ИВСС образци.

Изготвеният втори анализ съдържа обобщени статистическите данни за общия брой дела и преписки, образувани и разгледани от съдилищата, прокуратурата и следствените органи през 2023 г., колко от тях са приключени и колко са останали неприключени в края на отчетния период. Отчита се също броят на приключените с влязъл в сила съдебен акт дела с цел да се даде информация за процента приключени производства с окончателен акт. Изследвано е в кои органи на съдебната власт има по-голям процент неприключени дела и преписки в края на отчетния период, както и в какъв срок приключват производствата. Анализът на данните, предоставени с отчетите, дава възможност да се направят изводи както за срочността на приключване на делата и преписките, така и за видовете дела, разглеждането на които продължава по-дълго.

1. Производства по граждански, административни и търговски дела

Обобщените статистически данни за работата на **районните съдилища** по граждански дела през 2023 г. показват, че в най-кратки срокове приключват заповедните и частните производства - над 90% от свършените дела са приключени в срок до 3 месеца от образуването им. Определящи са естеството и характерът на делата и установените кратки процесуални срокове за разглеждането им. Гражданските дела, разгледани по общия ред, приключват най-често в срок от 6 месеца до 1 година, като отчетеният общ дял на приключените до 1 година граждански дела по общия исков ред е около 81%.

При изследването се установи, че по-голямата част от районните съдилища са приключили висок процент от производствата по гражданските дела, поставени за разглеждане - между 80% и 90%, и над 90%. Данните сочат, че в общия случай процентът на свършените дела поначало е обвързан с относителния дял на заповедните производства, за които законодателят е регламентирал кратък срок за разглеждането им. Затова се отчита много често, че съдилищата с по-голям процент заповедни производства имат по-малък процент неприключени дела и обратно.

Съпоставено с анализа на статистическите данни от 2022 г. се установява в отделни съдилища наличие на устойчива тенденция за по-висок процент на несвършени дела - над 20%, 30% и над 30% или увеличена висиящност на делата в края на отчетния период.

От отчетената обобщена информация за свършените граждански и търговски дела от **окръжните съдилища** се констатира, че в най-кратки срокове приключват частните граждански дела II инстанция и частните търговски дела – над 93% от свършените частни производства са приключени

в тримесечен срок от образуването им. На следващо място се нареждат въззивните граждански дела и търговски дела и първоинстанционните търговски дела, като данните посочват, че повече от половината от делата са приключени в срок до 3 месеца. Определящи за сročността на приключване на двете групи дела са техния предмет и/или установеният процесуален ред за разглеждането им. В тримесечен срок от образуването са приключени 40% от първоинстанционните граждански дела, които са втората голяма група дела за разглеждане от окръжните съдилища. Отчетеният общ дял на приключените до 1 година граждански дела I инстанция е сравнително висок - 73%. По-голямата продължителност на производствата се обяснява с фактическата и правна сложност на делата.

Изследването на дейността на окръжните съдилища по граждански и търговски дела показва, че в края на отчетния период повечето съдилища са приключили между 75% и 80% от делата за разглеждане, което е сравнително висок процент.

По отношение на **апелативните съдилища** се констатира, че в тримесечен срок са свършени 32% въззивни граждански дела, 49% въззивни търговски дела и 98% частни производства. По-висок е процентът на приключените в срок до 6 месеца въззивни граждански и въззивни търговски дела - съответно 68% и 84%. Отчетените резултати дават основание да се направи заключение за много добра работа на съдиите от апелативните съдилища по срочно приключване на делата.

Данните за разгледаните и приключени граждански и търговски дела от **Върховния касационен съд** сочат, че процентът на приключените дела в срок до една година е най-голям, което се обяснява с правната и фактическа сложност на делата. Висок е и процентът на приключените дела с влязъл в сила съдебен акт. При преценка на сročността за разглеждане и приключване на делата се отчита ангажираността на върховните съдии и с други дейности.

При анализа на получената информация се очертаха сходни показатели в работата на отделните **административни съдилища** по отношение на останалите висящи производства в края на периода. Съдилищата са приключили сравнително висок процент от делата си за разглеждане - между 80% и 90% и над 90% от всички производства, които са имали за разглеждане. В най-кратки срокове приключват частните и касационните дела, което логично се обяснява с предмета на тези дела и установения процесуален ред за разглеждането им. Това е причината сред тези дела да бъде много нисък и броят на делата, които са останали неприключени в края на изследвания период.

По отношение на сроковете, в които са приключени първоинстанционните административни дела с най-голям дял в тази категория и отличаващи се с висока фактическа и правна сложност, а именно делата по Данъчно-осигурителния процесуален кодекс, Закона за митниците, Закона за

устройството на територията, Закона за кадастъра и имотния регистър, се установи, че в срок до 3 месеца са приключени между 42% и 46% от тези дела, а 59% са приключените в тримесечния срок искиви производства по Административнопроцесуалния кодекс. Отчетеният общ дял на приключените до 1 година дела е висок - над 85% и над 90%.

През 2023 г. административните съдилища са приключили 84% касационни административни дела. Предвид естеството и характера на делата, голяма част от тях са приключени в срок до 3 месеца от образуването им - 82%.

Анализът на статистическите данни за разгледаните и приключени административни дела от **Върховния административен съд** свидетелства за много добра работа на съдиите. Висок е както процентът на приключените дела през годината от делата за разглеждане, така и процентът на приключените дела с влязъл в сила съдебен акт. В срок до 1 година са свършени 98% от приключените дела. При преценка на срочността за приключване на делата се отчита както правната и фактическа сложност на голяма част от делата, така и натовареността на върховните съдии с други дейности, извън основната им правораздавателна дейност.

2. По отношение на съдопроизводството по наказателни дела от обобщението на статистическата информация, изпратена от **районните съдилища** е видно, че в края на 2023 г. са приключени производства по 86% от делата за разглеждане.

В най-кратки срокове са приключени частните наказателни дела – 99% от свършените дела са приключени в срок до 3 месеца от образуването им. Определящи за бързото приключване на тези дела са установените кратки процесуални срокове за разглеждането им.

Общо приключените до 1 година НОХД са 95% от свършените дела, което е много добър показател за срочното разглеждане и приключване на тези производства.

В отделни районни съдилища извън областните центрове, е отчетен по-висок процент несвършени в края на 2023 г. дела – между 30% и 40%, докато в други този процент е между 3% и 8%.

Анализът на статистическите данни за дейността на **окръжните съдилища** сочи, че съдилищата са приключили през 2023 г. 91,5% от делата за разглеждане. В най-кратки срокове са приключени частните наказателни дела I инстанция и частните наказателни дела II инстанция – 98% и съответно 93% са свършени в 3-месечен срок от образуването им. Производства по 90% от НОХД и по 97% от въззивните наказателни дела са приключени в срок до 1 година. По-голямата продължителност на тези производства от 6 месеца до 1 година се дължи на обективни причини: процесуалният ред за разглеждането на тези производства, правната и фактическа сложност на голяма част от делата и др.

По отношение на **военните съдилища**, в това число и **Военно-апелативния съд**, може да бъде направен извод, че наказателните дела приключват в кратки срокове. Наблюдава се нисък процент висиящност на производствата, което обстоятелство може да се обоснове с малкия брой дела, предвид подсъдността на разглежданите от военните съдилища производства.

През 2023 г. **апелативните съдилища** са приключили 89% от производствата. И тук, както и при анализа на данните от работата на окръжните съдилища се установява, че в най-кратки срокове са приключени частните наказателни дела II инстанция и наказателните дела за възобновяване – 97,7%, съответно 81,2% от свършените производства са приключени в тримесечен срок от образуването им. С по-голяма продължителност са производствата по въззивните наказателни дела от общ характер, които в повечето случаи се отличават с фактическа и правна сложност, а тя обуславя и по-продължителен период на разглеждане (често над 6 месеца).

Анализът на статистическите данни за разгледаните и приключени наказателни дела от **Върховния касационен съд** сочи висок процент на приключените производства през 2023 г. – 80% и висок процент на делата приключени с влязъл в сила съдебен акт – също 80% от приключените наказателни дела. Процентът на приключените до 6 месеца касационни наказателни дела е по-голям, което се обяснява с правната и фактическа сложност на делата, разглеждани от ВКС. При преценка на сročността за разглеждане и приключване на делата се отчита ангажираността на върховните съдии и с други дейности.

3. Анализът на дейността на Прокуратурата и следствените органи обхваща: приключени прокурорски преписки в териториалните прокуратури и във ВКП по следствения надзор; приключени досъдебни производства в районните и окръжните прокуратури, сроковете, в които са приключени и с какъв акт са приключени; работата на НСлС и следствените отдели в окръжните прокуратури, както и на следователите във военно-окръжните прокуратури; приключени прокурорски преписки на ВАП, апелативните, окръжните и районните прокуратури за 2023 г. по надзора за законност и по административно-съдебния надзор.

При анализа бе установено, че по **следствения надзор** през 2023 г. в **районните прокуратури (РП)** и териториалните отделения от всички **наблюдавани преписки** през отчетния период, приключени (решени) от прокурор са общо 95.81%. От тях 99.42% са приключени в едномесечен срок, а 0.58% - над този срок. Прокурорите от 17 районни прокуратури са решили всички разпределени им преписки в едномесечен срок.

От приключените (решените) от прокурор в районните прокуратури през отчетния период, решени с постановление за отказ от образуване на

досъдебно производство са 77.89%, а с постановление за образуване на досъдебно производство (ДП) – 19.32%.

Общият брой на неприключените (нерешени) преписки в края на отчетната 2023 г. в районните прокуратури е 4.19% от общия брой наблюдавани преписки.

През отчетната 2023 г. в **окръжните прокуратури (ОП), включително военно-окръжните прокуратури (ВОП)** от всички наблюдавани преписки през отчетния период, приключени (решени) от прокурор, са общо 95.51%. От тях 98.97% са приключени в едномесечен срок, а 1.03% - над този срок. Прокурорите от 21 окръжни прокуратури са решили всички разпределени им преписки в едномесечен срок.

От приключените (решените) от прокурор първоинстанционни преписки в окръжните прокуратури през отчетния период, решени с постановление за отказ от образуване на досъдебно производство са 25.69%, с постановление за образуване на досъдебно производство (ДП) – 10.89%. Останалите решени преписки са инстанционни или преписки, приключени по друг начин.

Общият брой на неприключените (нерешени) преписки в края на отчетната 2023 г. в окръжните прокуратури е 4.49% от общия брой наблюдавани преписки.

От всички наблюдавани преписки през отчетния период в **апелативните прокуратури (АП), включително Военно-апелативна прокуратура (ВоАП)**, приключени (решени) от прокурор, са 97.04%. От тях 99.92% са приключени в едномесечен срок, а 0.08% - над този срок. Прокурорите от 4 апелативни прокуратури са решили всички разпределени им преписки в едномесечен срок.

Общият брой на неприключените (нерешени) преписки в края на отчетната 2023 г. в апелативните прокуратури е 2.96% от общия брой наблюдавани преписки, което свидетелства за отличната работа на прокурорите в апелативните прокуратури.

През отчетната 2023 г. във **Върховната касационна прокуратура (ВКП)** от всички наблюдавани преписки през отчетния период, приключени (решени) от прокурор, са общо 94.27%.

Неприключените (нерешени) преписки в края на отчетната 2023 г. във ВКП са 5.73%, въпреки изключителната фактическа и правна сложност на разглежданите случаи.

По отношение на наблюдаваните от **районните прокуратури (РП) досъдебни производства (ДП)** 99.63% - са приключени в законовия срок по чл. 234, ал. 1 НПК, включително и в удължения срок от наблюдаващия прокурор, административния ръководител или оправомощен от последния прокурор, а 0.37% - извън този срок.

В срок до 8 месеца са приключени 40.70% от наблюдаваните ДП, до 1 година – 8.57%, над 1 година – 7.22%, над 2 години – 2.01% ДП и над 3 години – 2.1% от наблюдаваните ДП.

Общият брой на неприключените ДП в края на отчетната 2023 г. е 35.22% от общия брой наблюдавани преписки.

От общия брой на наблюдаваните от **окръжните прокуратури (ОП), включително военно-окръжните прокуратури (ВОП)** досъдебни производства (ДП) 99.25% са приключени в законовия срок по чл. 234, ал. 1 НПК, включително и в удължения срок от наблюдаващия прокурор, административния ръководител или оправомощен от последния прокурор, а 0.75% - извън този срок.

В срок до 8 месеца са приключени 31.18% от наблюдаваните ДП, до 1 година – 10.83%, над 1 година – 12.28%, над 2 години – 5.51% и над 3 години – 10.72% от наблюдаваните ДП.

Общият брой на неприключените ДП в края на отчетната 2023 г. е 49.76% от общия брой наблюдавани преписки.

Анализът на **работата на Националната следствена служба (НСлС), следствените отдели (СлО) в окръжните прокуратури (ОП) и СГП** установи, че следователите са провели разследване по общо 8 878 бр. ДП, от които приключени са 3 882 бр. ДП.

В законовия срок по чл. 234, ал.1 НПК са приключени 3 882 бр. ДП; няма ДП, приключени извън законовия срок, а 4 996 броя ДП са останали неприключени.

В срок до 6 месеца са приключени 838 бр. ДП, до 1 година - 791 бр. ДП, над 1 година са приключени 871 бр. ДП, над 2 години са приключени 483 бр. и над 3 години - 899 бр. ДП.

В края на 2023 г. са останали неприключени общо 4 996 бр. ДП.

През 2023 г. следователите **във Военно-окръжните прокуратури (ВОП)** са провели разследване по общо 155 бр. ДП, от които приключените ДП са 108 бр., като всички са приключени в законовия срок по чл. 234, ал. 1 НПК.

В срок до 6 месеца са приключени 36 бр. ДП, до 1 година - 22 бр. ДП, над 1 година са приключени 19 бр. ДП, над 2 години са приключени 13 бр. и над 3 години - 18 бр. ДП.

В края на 2023 г. са останали неприключени общо 47 бр. ДП, като от общо 164 639 бр. разследвани в страната през 2023 г. досъдебни производства, следователите във военно-окръжните прокуратури са провели разследване по общо 155 бр. ДП или 0,09%.

През 2023 г. по надзора за законност прокурорите във **Върховната административна прокуратура (ВАП), АП, ОП и РП** са работили по общо 11 752 бр. преписки, от които 92.07% са новообразувани (новопостъпили).

Общият брой на реално проверените актове (индивидуални, общи, нормативни административни актове, актове за установяване на административни нарушения и наказателни постановления) е 69 900, от които ВАП е проверила 256 бр.

Общият брой на извършените проверки по чл. 145, ал. 1, т. 1 - 3 ЗСВ е 10 205 броя, от които са изискани документи по 28.32%, извършени са лични проверки по 59.16% и са възложени проверки по 12.52%. ВАП е извършила общо 67 проверки.

От общия брой на приключените преписки 97.58% са решени по същество, а 2.42% са изпратени по компетентност.

Общият брой на приключените инстанционни преписки е 171.

В края на 2023 г. по надзора за законност са останали неприключени 3,92%.

През 2023 г. по административно-съдебния надзор прокурорите във ВАП, АП, ОП и РП са решили по същество 99.79% от преписките, по които са работили, а 0.21% са изпратени по компетентност. Във ВАП по същество са решени 358 бр., като няма изпратени преписки по компетентност.

В края на 2023 г. по административно-съдебния надзор са останали неприключени 3.62% преписки, от които 5 бр. са на ВАП.

Направените констатации и изводи в статистическия анализ за работата на съдилищата, прокуратурата и следствените органи през 2023 г. позволяват да се направи преценка на работата им по приключване на делата и преписките в установените срокове. Като цяло не се наблюдават негативни резултати, въпреки някои отклонения от общите показатели. Всичко това дава основание за положителна оценка на дейността на органите на съдебната власт. Приключените граждански и търговски дела от районните, окръжните, апелативните съдилища и ВКС са между 60% и 82% от разгледаните дела, административните съдилища и ВАС са с по 78% приключени производства, а приключените наказателни дела са между 80% и 93,6% от разгледаните дела за годината. Приключените прокурорски преписки са над 95%, а приключените досъдебни производства – 60% и 70% от разгледаните за отчетния период, което сочи на много добра работа на прокурорите и следователите.

VI. ПРЕПИСКИ, ОБРАЗУВАНИ ПО СИГНАЛИ, ЖАЛБИ И МОЛБИ

В периода от 01.01.2023 г. до 31.12.2023 г. в Инспектората са постъпили общо 1010 нови сигнала за допуснати нарушения от съдебните органи, отправени във връзка с правомощията на институцията по чл. 54, ал. 1, т. 1 - 3 ЗСВ, от които 994 са от граждани, 16 от институции. Постъпили са и 1290

допълнения към сигнали, както и 165 възражения по приключени преписки, по които е изготвен отговор от главния инспектор.

Приключена е работата по всички сигнали, постъпили през отчетния период, като по 966 от тях са изготвени становища. Приключени са и всички допълнения, постъпили по вече приключени преписки. От постъпилите сигнали 73 са изпратени по компетентност на други органи и институции.

През 2023 г., в рамките на предварителното проучване, ИВСС констатира пропуски в дейността по чл. 54, ал. 1, т. 1 - 3 ЗСВ, поради което по 27 преписки са отправени препоръки за предприемане на съответни мерки до административните ръководители на органите на съдебната власт:

- по граждански и административни дела - във връзка с констатирани нарушения на сроковете по движението и приключването на конкретни съдебни производства;

- по наказателни дела - във връзка с констатирани нарушения на сроковете по изготвяне на съдебните актове;

- по дела и преписки в прокуратурите - предимно са отправяни сигнали за своевременно приключване на разследването по отделни досъдебни производства.

При преценка на разумния срок за разглеждане и приключване на делата и за изготвяне на съответните съдебни актове, и през 2023 г. ИВСС се съобрази с действието на продължилата до 01.04.2022 г. извънредна епидемична обстановка в страната, с оглед проверявания период в дейността на органите на съдебната власт – 01.01.2021 г. - 31.12.2022 г.

Видно от получената информация за изпълнението на отправените препоръки е, че в повечето случаи са предприети мерки за тяхното изпълнение както от страна на административните ръководители, така и от конкретния съдия, прокурор или следовател.

VII. СИГНАЛИ по чл. 54, ал. 1, т. 4 ЗСВ. СИГНАЛИ по чл. 54, ал. 1, т. 7 ЗСВ. СТАНОВИЩА по ЗИДКРБ И ПО ТЪЛКУВАТЕЛНИ ДЕЛА

1. През 2023 г. от ИВСС е изготвен един сигнал по чл. 54, ал. 1, т. 4 ЗСВ за образуване на тълкувателно дело и приемане на тълкувателно решение с оглед констатирана противоречива практика.

По извършената през 2022 г. тематична проверка на работата на районните и окръжните съдилища по граждански и наказателни дела на тема: „Проверка на районните съдилища, включени в годишната програма на ИВСС за 2022 г., както и на Районен съд - Пловдив, Районен съд - Силистра и Районен съд - Добрич, относно образуваните в ЕИСС след 30.06.2021 г. дела в техния хартиен еквивалент, която да установи съдържа ли се на хартиен носител издаденият в електронна форма акт на съда и в какъв вид. Проверка на Окръжен съд - Пловдив, Окръжен съд - Благоевград, Окръжен съд - Перник,

Окръжен съд - Кюстендил, Окръжен съд - Силистра, Окръжен съд - Добрич, Окръжен съд - Търговище и Окръжен съд - Шумен относно даваните от въззивната инстанция указания във връзка с администриране на въззивната жалба в случаите, когато оспореният първоинстанционен съдебен акт не е приложен по хартиеното дело или приложеният съдебен акт не е подписан със саморъчен подпис на съдията“, звено „Аналитично“ на ИВСС изготви анализ на данните от тематичната проверка. Заключение е, че не се наблюдава противоречива практика на проверените съдилища по отношение изготвянето на съдебните актове на хартиен носител, подписването им със саморъчни подписи от съдията/съдебния състав и изпращането им ведно с делото на хартиен носител във втората инстанция при постъпила жалба или протест. Изключение е установено в работата на Районен съд – Пловдив, където по дела, образувани в ЕИСС след 30.06.2021 г., някои съдии продължават да изготвят актовете си единствено в електронна среда, подписани с КЕП.

Анализът на констатациите от извършеното допълнително проучване установи формираща се противоречива практика на съдебните състави, разглеждащи граждански дела по въпроса: нищожен ли е изготвеният в електронна форма съдебен акт, подписан с електронен подпис, приложен по делото на хартиен носител със заверка по чл. 102а, ал. 4 ГПК. Констатира се, че все повече съдебни състави приемат, че така изготвеният съдебен акт е нищожен, като сочат, че наред с електронната форма за извършване на процесуални действия и издаване на актове, ГПК е запазил изискването крайните актове на съда (решения, определения, разпореждания), да се съставят и в още една форма – писмена (чл. 235, ал. 4 ГПК), като този писмен акт се изисква да се подпише от всички съдии, взели участие в постановяването му (чл. 236, ал. 3 ГПК). Установено е още, че други съдебни състави приемат, че постановените съдебни актове, приложени в хартиените папки на делата, образувани след 01.07.2021 г., следва да бъдат подписани от всички съдии, взели участие в постановяването им или да бъдат заверени по реда на чл. 102а, ал. 4 ГПК.

На основание обобщените данни от анализа и с оглед констатираната противоречива практика на съдилищата, ИВСС отправи два сигнала до компетентните държавни и съдебни органи:

- на 07.07.2023 г. - сигнал по чл. 54, ал. 1 т. 4 ЗСВ до председателя на Върховния касационен съд за образуване на тълкувателно дело и приемане на тълкувателно решение по противоречиво решаваня от съдилищата въпрос;
- на 25.07.2023 г. - сигнал по чл. 54, ал. 1, т. 7 ЗСВ до министъра на правосъдието във връзка с публикувания на 22.12.2022 г. законопроект за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, предвиждащ подобряване на нормативната уредба, касаеща електронното правосъдие.

Анализът е изпратен на председателите на проверяваните съдилища, както и на председателите на останалите окръжни и апелативни съдилища във

връзка с правомощията на общите събрания по чл. 79, ал. 2, т. 1 ЗСВ, съответно по чл. 85, ал. 3, т. 8 ЗСВ, да анализират и обобщават практиката на съда и на съдилищата от съответния съдебен район.

2. През 2023 г. от ИВСС са отправени 11 сигнали по чл. 54, ал. 1, т. 7 ЗСВ – сигнали до други държавни органи, включително до компетентните органи на съдебната власт.

2.1. Във връзка с извършената тематична проверка, обсъдена по-горе, е отправен сигнал до министъра на правосъдието за подобряване на нормативната уредба, касаеща електронното правосъдие.

2.2. На основание извършената комплексна планова проверка в РП – Самоков и ТО – Ихтиман към РП – Самоков е отправен сигнал до министъра на вътрешните работи, за предприемане на необходимите организационни и методически действия и мерки, съгласно правомощията му по ЗМВР във връзка с констатирани пропуски в работата на служители на МВР, довели до голяма продължителност, както на проверките по чл. 145 ЗСВ, така и на наказателни производства в досъдебната им фаза.

2.3. На основание извършените две проверки на случайното разпределение на делата в Апелативен съд – София, са изпратени 2 сигнала до СК на ВСС за извършване на мониторинг на модула за случайно разпределение на делата в ЕИСС.

2.4. До компетентните органи на съдебната власт са отправени 7 сигнала с дадени конкретни препоръки на административните ръководители.

3. Становища по ЗИДКРБ и по тълкувателни дела.

3.1. През отчетната 2023 г. на заседание, проведено на 24.08.2023 г., ИВСС прие становище по проекта на Закон за изменение и допълнение на Конституцията на Република България с вх. рег. № 49-354-01-83, внесен в Народното събрание на 28.07.2023 г. Бяха изложени съображения по § 12 от законопроекта, с който се предвиждат промени в чл. 132а от Основния закон, касаещ уредбата относно ИВСС. В становището се представиха накратко създаването и дейността на Инспектората, неговият статут и правомощия съобразно конституционната уредба, като се направи съпоставка на действащата регламентация и предлаганите промени, тъй като за тях в мотивите към законопроекта не бяха изложени съображения. Изложиха се и конкретни бележки, които се представиха и при обсъждането на проектозакона за изменение и допълнение на Конституцията в Народното събрание. В резултат на проведените дебати, конституционната уредба относно Инспектората беше променена единствено с отпадане забраната за два последователни мандата на главния инспектор и инспекторите, като се регламентира, че след приключване на мандата им главният инспектор и инспекторите не могат да заемат длъжности в органите на съдебната власт в

срок от две години. Предвиди се и възможност за предсрочно придобиване право на пенсия от главния инспектор и инспекторите по ред, определен със закон. Промените в Основния закон са атакувани пред Конституционния съд от народни представители и от Президента на Република България, като образуваните конституционни дела са допуснати до разглеждане по същество.

3.2. В периода 01.01.2023 г. - 31.12.2023 г. са изготвени становища по три тълкувателни дела (ТД), както следва:

3.2.1 Становище по ТД № 1/2023 г. по описа на Върховния касационен съд (ВКС), Общо събрание на наказателната колегия (ОСНК), за произнасяне на решение по следния въпрос:

„Какъв е обхватът на дължимия според чл. 243, ал. 5 вр. ал. 1, т. 1 вр. чл. 24, ал. 6 вр. ал. 5, т. 1 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) съдебен контрол за законосъобразност и обоснованост на постановлението на прокурора, с което наказателното производство се прекратява на основание чл. 243, ал. 1, т. 1, предл. 2-ро вр. чл. 24, ал. 6 вр. ал. 5, т. 1 НПК и съответно, това постановление следва ли да съдържа изводи по фактите и правото относно деянието/деянията, съпътстващ тези изводи доказателствен анализ и посочване на ползваните доказателства“.

По образуваното тълкувателно дело ИВСС изрази следното становище:

Същността на съдебния контрол на постановлението за прекратяване на наказателното производство, дължим според чл. 243, ал. 5 вр. ал. 1, т. 1 вр. чл. 24, ал. 6 вр. ал. 5, т. 1 НПК и в случаите на прекратяване на основание чл. 243, ал. 1, т. 1, предл. 2-ро вр. чл. 24, ал. 6 вр. ал. 5, т. 1 НПК, е цялостна проверка на обосноваността и законосъобразността на това постановление. Съдът е длъжен да направи преценка дали атакуваният прокурорски акт е правилен и законосъобразен, допуснати ли са на досъдебното производство съществени нарушения на процесуалните правила, проведено ли е пълно, всестранно и обективно разследване, както и приложен ли е правилно материалният закон с оглед установените факти, поради което е необходимо да разполага с всички доказателства, събрани по делото. В постановлението за прекратяване и на основание чл. 243, ал. 1, т. 1, предл. 2-ро вр. чл. 24, ал. 6 вр. ал. 5, т. 1 НПК следва да се посочи какви доказателства са били събрани, да бъде изложен анализ на тези доказателства и направените въз основа на този анализ изводи относно фактите и правото във всеки конкретен случай.

ОСНК на ВКС се произнесе с тълкувателно решение № 1 от 25.07.2023 г., с което прие, че „Съдебният контрол върху постановлението на прокурора за прекратяване наказателното производство на основание чл. 243, ал. 1, т. 1, предл. 2-ро вр. чл. 24, ал. 6 вр. ал. 5, т. 1 НПК обхваща не само законосъобразността на констатацията за наличие на предпоставките по чл. 24, ал. 6 вр. ал. 5, т. 1 НПК, но и обосноваността и законосъобразността на

изводите на прокурора има ли извършено деяние и съставлява ли то престъпление, което се преследва по тъжба на пострадалия.

Това постановление следва да съдържа както изводите на прокурора за наличие на формалните предпоставки за прекратяване на наказателното производство по чл. 24, ал. 6 вр. ал. 5, т. 1 НПК, така и констатациите му по фактите и правото относно деянието/деянията, съпътстващ тези изводи доказателствен анализ и посочване на ползваните доказателства относно установените обстоятелства“.

3.2.2 Становище по ТД № 2/2023 г. по описа на ВКС, ОСНК, за произнасяне на решение по следния въпрос:

„Разпоредбата на чл. 343г от Наказателния кодекс (НК) относно предвиденото кумулативно наказание лишаване от право да се управлява МПС по чл. 37, ал. 1, т. 7 НК приложима ли е в случаите на престъпление по чл. 343в, ал. 3 вр. ал. 1 НК“.

По образуваното тълкувателно дело ИВСС изрази следното становище:

Разпоредбата на чл. 343г от Наказателния кодекс относно предвиденото кумулативно наказание лишаване от право да се управлява МПС по чл. 37, ал. 1, т. 7 НК не е приложима в случаите на престъпление по чл. 343в, ал. 3 вр. ал. 1 НК.

Към момента на изготвяне на отчетния доклад ОСНК на ВКС не се е произнесло с тълкувателно решение по посоченото тълкувателно дело.

3.3.3 Становище по ТД № 3/2023 г. по описа на ВКС, ОСНК, за произнасяне на решение по следните въпроси:

1. „За да е осъществен квалифицираният състав на престъплението блудство по чл. 149, ал. 5, т. 1 от Наказателния кодекс (НК), необходимо ли е блудството да е извършено едновременно с две или повече малолетни лица, или такава квалификация е допустима и при блудствени действия, извършени поотделно с всяко от две или повече различни лица в непродължителен период от време?

2. Когато деецът е блудствал едновременно с две или повече малолетни лица, в една и съща комбинация или различни комбинации помежду им, на различни дати или в различни периоди, допустимо ли е квалифицирането на престъпната деятелност като едно продължавано престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 вр. чл. 26, ал. 1 НК за всички пострадали, или квалифицирането следва да е в отделни самостоятелни продължавани престъпления по чл. 149, ал. 5, т. 1 вр. чл. 26, ал. 1 НК за всяко от пострадалите лица, съобразно разпоредбата на чл. 26, ал. 6 НК?

3. Когато деецът е извършил множество блудствени действия на различни дати или в различни периоди с различен брой малолетни лица, но в един или едни от случаите блудствените действия са извършени с едно

малолетно лице, а в други едновременно с две или повече малолетни лица, сред които е и пострадалото от отделното блудство малолетно лице, допустимо ли е включването на отделното блудство в състав на престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 НК или в състава на продължавано престъпление по чл. 149, ал. 5, т. 1 вр. чл. 26, ал. 1 НК, или отделното блудство следва да остане като самостоятелно престъпление по чл. 149 НК (със съответна квалификация, в зависимост от събраните доказателства)“.

По образуваното тълкувателно дело ИВСС изрази следното становище, изпратено през настоящата 2024 г.:

1. По първия поставен въпрос се присъединяваме към виждането, че за да се квалифицира дадена престъпна дейтелност по чл. 149, ал. 5, т. 1 НК е достатъчно да са осъществени две или повече блудства с различни лица, дори и по различно време (дата/ден/период/място).

2. По втория поставен въпрос считаме за по-прецизен подхода на тези състави, в чиито актове престъпната дейтелност е квалифицирана като отделни самостоятелни продължавани престъпления по чл. 149, ал. 5, т. 1 вр. чл. 26, ал. 1 НК за всяко от пострадалите лица, дори когато блудствените действия са извършени само едновременно по отношение на две или повече малолетни лица.

3. По третия поставен въпрос се присъединяваме към виждането, че когато са извършени множество блудствени действия в различни варианти/комбинации едновременно с две или повече малолетни лица и самостоятелно с част от пострадалите, самостоятелното блудство не следва да се включва в състава на продължаваното престъпление или в състав по чл. 149, ал. 5, т. 1 НК, а да се квалифицира като отделно престъпление по чл. 149, ал. 1 НК или друга по-тежка квалификация за блудство извън тази по чл. 149, ал. 5, т. 1 НК в зависимост от събраните доказателства, когато между това отделно извършено деяние и останалите блудствени действия няма обективната връзка, която е характерна за продължаваното престъпление.

Към момента на изготвяне на отчетния доклад ОСНК на ВКС не се е произнесло с тълкувателно решение по посоченото тълкувателно дело.

VIII. ДЕЙНОСТ НА ИВСС ЗА УСТАНОВЯВАНЕ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВОТО НА РАЗГЛЕЖДАНЕ И РЕШАВАНЕ НА ДЕЛАТА В РАЗУМЕН СРОК

1. От 01.01.2023 г. до 31.12.2023 г. в Инспектората към ВСС по реда на глава трета „а“ ЗСВ са **постъпили общо 607** заявления, с 14% повече от предходната 2022 г. От тях по граждански, търговски и административни дела са 442 заявления, а по наказателни –165 заявления.

След извършените от ИВСС проверки, включително и по заявления, останали от предходен период, през 2023 г. в предвидения от закона срок са

изготвени **584 констативни протокола и становища**, които са изпратени на министъра на правосъдието на основание чл. 60д ЗСВ, ведно със заявленията и всички постъпили към тях документи. Установено е, че:

- 334 от заявленията са основателни. От тях по наказателни дела са 92 заявления, а 242 са по граждански, търговски и административни дела;
- 31 от заявленията са подадени извън срока по чл. 60а, ал. 4 ЗСВ;
- 54 от заявленията са се отнасяли до производства, които не са приключили с окончателен акт, а това по силата на чл. 60а, ал. 4 ЗСВ изключва разглеждането им по реда на глава трета „а” ЗСВ;
- 133 от подадените заявления са неоснователни, тъй като проверяващите състави са констатирали, че в производството няма периоди на забавяния, за които отговорност носи компетентен орган на съдебната власт;
- 20 заявления са подадени от лица, които не притежават качеството страна по приключени граждански, административни или наказателни производства, или обвиняем, пострадал или ощетено юридическо лице по прекратени досъдебни производства, съгласно чл. 60а, ал. 2, т. 1 и 2 ЗСВ;
- 12 заявления са изпратени на министъра на правосъдието със становище за връщане на заявителите, тъй като не са отстранени допуснатите в тях нередовности.

По информация от Министерството на правосъдието, през 2023 г. са сключени 204 споразумения, като общата изплатена сума за обезщетения е 608 900 лв.

През 2023 г. Инспекторатът е изготвил и изпратил до Висшия съдебен съвет четири отчета на основание чл. 60м ЗСВ - за всяко едно тримесечие на годината, с информация за основните причини за нарушаване на разумния срок за разглеждане на делата, установени от проверяващите състави от специализираното звено на ИВСС.

2. Приетите за основателни 92 заявления по наказателни дела са разпределени по апелативни райони, както следва:

- Апелативен район - Бургас - 2 заявления;
- Апелативен район - Варна - 7 заявления;
- Апелативен район - Велико Търново - 7 заявления;
- Апелативен район - Пловдив - 5 заявления;
- Апелативен район - София - 71 заявления.

От разгледаните през 2023 г. основателни заявления, касаещи производства по наказателни дела, 7 са с административнонаказателен характер, образувани по жалби срещу наказателни постановления, а 85 касаят производства за престъпления, както следва:

- Престъпления против личността - 28 бр.;
- Престъпления против собствеността - 30 бр.;

- Престъпления против стопанството - 7 бр.;
- Документни престъпления – 4 бр.;
- Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната системи – 3 бр.;
- Престъпления против реда и общественото спокойствие - 2 бр.;
- Общопасни престъпления - 11 бр.

Заявленията, по които през 2023 г. е констатирана най-голяма продължителност на наказателното производство, са:

- **Заявление вх. рег. № РС-23-146/10.04.2023 г.**, подадено от заявителя в качеството на подсъдим в проверяваното производство (ДП № Д 3335/1999 г. по описа на ОЗ ТО на ССлС, пр. пр. № 17822/1999 г. по описа на СРП, НОХД № 7974/2009 г. по описа на СРС, НОХД № 10632/2010 г. по описа на СРС и ВНОХД № 4105/2020 г. по описа на СГС).

Общата продължителност на производството е **23 години и 8 месеца**.

Проверяваното производство е образувано за престъпление по чл. 195, ал. 1, т. 3 вр. чл. 18, ал. 1 вр. чл. 20, ал. 2 вр. ал. 1 НК, след преценка на събраните по делото доказателства е водено срещу три лица за престъпление по чл. 195, ал. 2 вр. ал. 1, т. 3, предл. 1-во вр. с чл. 194, ал. 1 вр. чл. 20, ал. 2 вр. чл. 26, ал. 1 вр. чл. 2, ал. 2 НК.

Поведение на компетентните органи:

В досъдебната фаза на производството, образувано на 11.06.1999 г., продължила 11 години, 1 месец и 13 дни са допуснати забавяния. На първо място, при проверка на материалите по делото проверяващият състав на ИВСС е установил периоди на бездействие на разследващите органи. Продължили са общо над 1 година и 10 месеца, като през тях не са провеждани действия по разследването или е провеждано само по едно следствено действие (от 13.08.1999 г. до 07.02.2000 г.; от 07.02.2000 г. до 28.08.2000 г.; от 29.01.2002 г. до 16.05.2002 г.; от 02.01.2003 г. до 17.06.2003 г. и от 17.07.2003 г. до 05.09.2003 г.). Наказателното производство е спирано на основание чл. 22, ал. 2 НПК (отм.) за период от 5 години и 5 месеца (от 05.09.2003 г. до 20.02.2009 г.), поради невъзможност да бъде намерен един от обвиняемите. Няма данни компетентните органи да са положили необходимите усилия за установяване на местонахождението му. На следващо място, до увеличаване продължителността на производството с 9 месеца е довело обстоятелството, че наблюдаващият прокурор се е произнесъл по материалите, докладвани му от разследващия орган при неспазване на едномесечния срок по чл. 242, ал. 4 НПК. На последно място, допуснати от наблюдаващия прокурор пропуски са станали причина съдът да прекрати с разпореждане съдебното производство по НОХД № 7974/2009 г. по описа на СРС и да го върне на прокуратурата за отстраняване на допуснати при изготвяне на обвинителния акт съществени

нарушения на процесуалните правила по чл. 246, ал. 2 и 3 НПК, довели до ограничаване правото на защита на обвиняемите, което обстоятелство е имало за последица увеличаване на продължителността на наказателния процес с около 1 година и 9 месеца.

Основните забавяния в производството са допуснати в съдебната му фаза, при разглеждането на НОХД № 10632/2010 г. по описа на СРС, продължило 10 години, 2 месеца и 22 дни. Насрочени са били 36 съдебни заседания, 12 от които – в нарушение на законоустановения 3-месечен срок по чл. 271, ал. 10 НПК, в периоди между 4 и 5 месеца. В 20 съдебни заседания не е даден ход на делото и същите са отложени поради наличие на процесуални пречки – неявяване на някои от подсъдимите или техните защитници, поради уважителни причини. Проверяващият състав на ИВСС е приел, че независимо от наличието на обективни причини за отлагане на делото, общата продължителност на наказателното производство се е увеличила с около 6 години и 3 месеца. Мотивите към постановената по НОХД № 10632/2010 г. по описа на СРС присъда са изготвени 8 месеца дни след изтичане на законоустановения 60-дневен срок по чл. 308, ал. 2 НПК (изм., ДВ, бр. 63/2017 г.).

Забавяне е установено и в производството пред въззивната инстанция, при разглеждането на ВНОХД № 4105/2020 г. по описа на СГС, продължило 2 години, 3 месеца и 2 дни. Продължителността на производството е увеличена в резултат на обстоятелството, че съдът се е произнесъл с решение 1 година и 1 месец след изтичане на 60-дневния срок по чл. 340, ал. 1, предл. 2-ро НПК (изм. ДВ, бр. 63/2017 г.).

- Заявление вх. рег. № РС-23-12/06.01.2023 г., подадено от заявителя в качеството на подсъдим в проверяваното производство (ДП № 326/2005 г. по описа на ОСлС -Ловеч, пр. пр. № 144/2005 г. по описа на РП – Ловеч, пр. пр. № 2015/2006 г. по описа на ОП – Ловеч, НОХД № 439/2013 г. по описа на ОС – Ловеч, ВНЧД № 345/2015 г. по описа на АС – Велико Търново, ВНОХД № 42/2016 г. по описа на АС – Велико Търново, ЧНД № 645/2016 г. по описа на ВКС, КНД № 695/2016 г. по описа на ВКС, НОХД № 344/2016 г. по описа на ОС-Ловеч, ЧНД № 1358/2016 г. по описа на ВКС, НОХД № 35/2017 г. по описа на ОС – Плевен, ВНОХД № 209/2021 г. по описа на АС-Велико Търново и КНД № 235/2022 г. по описа на ВКС).

Общата продължителност на производството е **17 години, 2 месеца и 15 дни**.

Проверяваното производство е образувано за престъпление по чл. 210, ал. 1, т. 5 НК, след преценка на събраните по делото доказателства е водено срещу заявителя за престъпление по чл. 252, ал. 2, предл. 1-во вр. ал. 1, предл. 1-во НК.

Поведение на компетентните органи:

Досъдебната фаза на наказателното производство, образувано на 27.04.2005 г. е продължила 7 години и 7 месеца. Според констатациите на проверяващия състав на ИВСС прекомерната ѝ продължителност е в резултат основно на обстоятелството, че делото е представлявало изключителна фактическа и правна сложност. Разпитани са били над 50 свидетели, част от които по делегация и след изпратени молби за правна помощ до две държави-членки на Европейския съюз. Събран е значителен обем писмени доказателства (нотариални производства, дружествена, счетоводна и данъчна документация). Разкривана е банкова тайна. Изготвени са три експертизи. Три години след образуването му, досъдебното производство е изпратено с постановление на наблюдаващия прокурор от РП – Ловеч по компетентност на ОП – Ловеч, тъй като в хода на разследването са били установени признаци за престъпление по чл. 252 НК. Със заповед на административния ръководител на ОП – Ловеч от 20.06.2012 г., поради изключителната фактическа и правна сложност на делото, е определен и втори наблюдаващ прокурор. Досъдебната фаза на производството е увеличена с 6 месеца и 13 дни в резултат на поведението на наблюдаващия прокурор от РП – Ловеч, изразяващо се в неизпълнение на правомощието му по чл. 196, ал. 1, т. 1 и т. 2 НПК на постоянно ръководство и надзор над провежданото разследване, довело до бездействие на органите на досъдебното производство в периода от 21.08.2007 г. до 04.03.2008 г.

Основните забавяния са допуснати в съдебната фаза на процеса.

На първо място, до увеличаване продължителността на производството с над 2 години и 6 месеца се е стигнало в резултат на обстоятелството, че с решение по КНД № 695/2016 г. по описа на ВКС касационната инстанция е отменила съдебното решение на въззивния съд по ВНОХД № 42/2016 г. по описа на АС – Велико Търново и присъдата на първоинстанционния съд по НОХД № 439/2013 г. по описа на ОС – Ловеч на основание чл. 354, ал. 3, т. 2 вр. чл. 348, ал. 3, т. 3 и 4 НПК, поради допуснати съществени процесуални нарушения и е върнала делото за ново разглеждане от друг състав на ОС – Ловеч от стадия на съдебното заседание. ВКС е установил, че в производството пред първата инстанция е допуснато съществено процесуално нарушение на чл. 260, ал. 2 НПК, изразяващо се в участие на определения резервен заседател в съвещанията на съда при обсъждане на въпроси от съществено значение за разглеждане на делото, включително и по допускане на новото обвинение, повдигнато от прокурора по реда на чл. 287, ал. 1 НПК, независимо, че резервният заседател не е бил член на съдебния състав. Това обстоятелство е довело до нарушаване на чл. 28, ал. 1, т. 2 и чл. 33, ал. 1 НПК и постановяване на съдебния акт от незаконен състав, при нарушаване тайната на съвещанието. Това обстоятелство не е било установено в рамките на въззивното производство от въззивния съд и е довело до порок и на постановеното в това производство съдебно решение.

На следващо място, проверяващият състав на ИВСС е установил забавяне от над 3 години в производството по НОХД № 35/2017 г. по описа на ОС – Плевен, продължило 4 години, 5 месеца и 3 дни. Постановената по делото присъда от 05.04.2021 г. е била отменена с решение от 08.11.2021 г. на въззивната инстанция по ВНОХД № 209/2021 г. по описа на АС - Велико Търново на основание чл. 334, т. 4 вр. чл. 24, ал. 1, т. 3 НПК и наказателното производство е прекратено поради изтичането на предвидената в закона давност. Въззивният съд е констатирал, че тя била изтекла по време на първоинстанционното производство - обстоятелство, което не е било отчетено от първоинстанционния съд.

3. Приетите за основателни 242 заявления по граждански, търговски и административни дела, разпределени по апелативни райони са, както следва:

- Апелативен район - Бургас – 6 заявления;
- Апелативен район - Варна - 3 заявления;
- Апелативен район - Велико Търново – 1 заявление;
- Апелативен район - Пловдив - 5 заявления;
- Апелативен район - София - 227 заявления.

Разпределение на заявленията с оглед предмета на делото:

- По вещноправни спорове - 31 бр.;
- По облигационни и търговски спорове относно задължения, основани на договори, непозволено увреждане и неоснователно обогатяване - 164 бр.;
- По семейноправни спорове и спорове относно наследство - 14 бр.;
- По трудови спорове - 21 бр.;
- Административни дела - 12 бр.

Заявленията, по които през 2023 г. е констатирана най-голяма продължителност на производство по граждански, търговски и административни дела са:

- заявление вх. рег. № РС-23-14/24.04.2023 г. по описа на ИВСС, подадено от заявителя в качеството на ответник в проверяваното производство (гр. д. № 4250/1996 г. по описа на РС – Пловдив, гр. д. № 1045/2002 г. по описа на ОС – Пловдив, гр. д. № 208/2006 г. по описа на ВКС, гр. д. № 387/2007 г. по описа на ОС – Пловдив, гр. д. № 853/2008 г. по описа на ОС – Пловдив, гр. д. № 203/2010 г. по описа на ВКС).

Проверяваното производство е образувано по иск с правно основание чл. 34, ал. 1 от Закона за собствеността (ЗС).

Общата продължителност на производството е *26 години, 5 месеца и 20 дни.*

Поведение на компетентните органи:

По отношение на общия период на производството следва да се има предвид, че в периода от 19.01.2011 г. до 28.07.2020 г. делото е било архивирано на основание чл. 57, ал. 2 вр. ал. 1 ПАС (отм.), тъй като страните не са внесли депозит за възнаграждение на вещо лице по допуснатата от съда експертиза за установяване на поделяемостта и пазарната цена на делбените имоти.

Относимият спрямо заявителя период на делото също така не обхваща цялата продължителност на производството, защото неговият наследодател е бил конституиран за пръв път пред въззивната инстанция в производството по гр. д. № 1045/2002 г. по описа на ОС – Пловдив в първата фаза на делбата. Точната дата, на която е конституирана тази страна, не може да се определи, защото делото е унищожено, но е в периода от 30.09.2004 г. до 12.10.2005 г., което следва от датите на запазените удостоверения за наследници и от съдържанието на съдебните решения.

В това производство по гр. д. № 1045/2002 г. по описа на ОС – Пловдив във фазата по допускане на делбата, продължило 3 години, е допуснато забавяне, тъй като постановеното решение от 12.10.2005 г. е било отменено с решение от 05.02.2007 г. по гр. д. № 208/2006 г. по описа на ВКС и делото е върнато на въззивния съд с указания да се изследва регулационният статут на делбения поземлен имот.

При новото разглеждане на делото, производството по гр. д. № 387/2007 г. по описа на ОС – Пловдив е било прекратено и делото е изпратено на РС – Пловдив за поправка на очевидна фактическа грешка в диспозитива на решението за допускане на делбата по гр. д. № 4250/1996 г. по описа на РС – Пловдив. В резултат на описаните действия приключването на делото в първата фаза на делбата е забавено с 5 години.

- **заявление вх. рег. № РС-23-96/14.03.2023 г. по описа на ИВСС**, подадено от заявителя в качеството на жалбоподател в проверяваното производство (адм. д. № 7725/1999 г. по описа на ВАС, адм. д. № 16/2001 г. по описа на СГС, адм. д. № 9071/2014 г. по описа на ВАС, адм. д. № 12104/2020 г. по описа на ВАС, гр. д. № 6857/2001 г. по описа на СРС, гр. д. № 492/2004 г. по описа на СГС, гр. д. № 2424/2008 г. по описа на ВКС).

Проверяваното производство е образувано по жалба с правно основание чл. 6, ал. 6 ЗОСОИ.

Общата продължителност на производството е 22 години, 9 месеца и 15 дни.

Поведение на компетентните органи:

По делото са допуснати забавяния, свързани с организацията на съдебните заседания и събирането на доказателства, в двете фази на

първоинстанционното производство по адм. д. №16/2001 г. по описа на СГС. В първата си фаза по обжалване на отказа за обезщетяване на наследниците на починалия собственик на отчуждения имот, производството по адм. д. № 16/2001 г. по описа на СГС е продължило 13 години и 6 месеца. Това производство е било спряно в периода от 25.02.2004 г. до 09.07.2010 г. на основание чл. 182, ал. 1, б. „г“ ГПК (отм.) до приключване на гр. д. № 6857/2001 г. по описа на СРС, като забавяния са допуснати както в основното, така и в преюдициалното производство. Гр. д. № 6857/2001 г. по описа на СРС е образувано по иск с правно основание чл. 97, ал. 1 ГПК (отм.), предявен от жалбоподателите в основното производство срещу държавата за установяване на правото на собственост, придобито по наследство и реституция по чл. 1 ЗВСОНИ върху няколко недвижими имота, сред които и този, който не подлежи на връщане, на което се основава и обжалваният в основното производство отказ. Към момента на спиране на производството по адм. д. №16/2001 г. по описа на СГС, преюдициалното дело е разглеждано от въззивната инстанция по гр. д. № 492/2004 г. по описа на СГС. Това производство е с продължителност от 4 години и 2 месеца, проведени са 6 съдебни заседания, като 4 от тях са отложени за извършване на съдебно-техническа експертиза от три вещи лица. Освен това, съдебните заседания са насрочвани през интервали от 2 до 7 месеца.

Извън периода на спиране, в основното производството са допуснати забавяния, свързани с организацията на съдебните заседания. Насрочени са 17 заседания, като 10 от тях са отложени за събиране на доказателства. Шест съдебни заседания са отложени за призоваване на нередовно призовани или новоконституирани страни, което е обусловено от участието на голям брой заинтересовани страни.

Във втората фаза производството по адм. д. № 16/2001 г. по описа на СГС е продължило 4 години. Проведени са 4 съдебни заседания, които са отлагани за извършване на съдебно-техническа експертиза. Съдебните заседания в това производство са насрочвани през интервали от 2 до 7 месеца.

- заявления вх. рег. № РС-22-438/07.11.2022 г., вх. рег. № РС-22-439/07.11.2022 г. и вх. рег. № РС-22-440/07.11.2022 г. по описа на ИВСС, подадени от заявителите в качеството на ответници в проверяваното производство (гр. д. № 554/2005 г. по описа на РС - Своге, гр. д. № 839/2010 г. по описа на ОС – София, гр. д. № 931/2011 г. по описа на ВКС, гр. д. № 3957/2014 г. по описа на ВКС, гр. д. № 271/2018 г. по описа на ОС – София, адм. д. № 397/2010 г. по описа на АдмС – София област, адм. д. № 1395/2019 г. по описа на АдмС - София област, адм. дело № 1606/2021 г. по описа на ВАС).

Проверяваното производство е образувано по иск с правно основание чл. 34, ал. 1 ЗС.

Общата продължителност на производството е *16 години, 8 месеца и 10 дни*.

Поведение на компетентните органи:

По делото са допуснати забавяния, свързани с организацията на съдебните заседания в двете фази на делбата в първоинстанционното производство по гр. д. № 554/2005 г. по описа на РС – Своге. Във фазата по допускане на делбата производството по гр. д. № 554/2005 г. по описа на РС – Своге е продължило 4 години и 5 месеца. В това производство са насрочени 23 съдебни заседания. Заседанията са насрочвани през кратки интервали от време, като те са отлагани по различни причини - за събиране на доказателства са отложени 11 съдебни заседания, 8 съдебни заседания са отложени поради отсъствие на адвоката на някоя от страните или за конституиране на наследници на починала страна, а 3 съдебни заседания са отложени, за да се осигури възможност на страните да сключат спогодба относно част от делбените имоти.

Във втората на фаза на делбата производството по гр. д. № 554/2005 г. по описа на РС – Своге е продължило 5 години и 10 месеца, като това производство е било спряно в периодите от 13.11.2012 г. до 24.11.2014 г. на основание чл. 229, ал. 1, т. 4 ГПК до приключване на адм. д. № 397/2010 г. по описа на АдмС – София област и от 20.01.2016г. до 08.08.2016г. на основание чл. 229, ал.1, т.1 ГПК по взаимно съгласие на страните. В тази връзка следва да се посочи, че в производство по адм. дело № 397/2010 г. по описа на АдмС – София област не са допуснати забавяния. Извън периодите на спиране, в делбеното производство са допуснати забавяния, свързани с организацията на съдебните заседания. Насрочени са 14 съдебни заседания, като те са отлагани за събиране на доказателства. В първото заседание на 20.01.2015 г. е допусната съдебно-техническа експертиза, която да даде заключение за поделяемостта на процесните имоти, като заключението по експертизата е прието в петото заседание – на 29.09.2015 г. и е постановено то да се изпрати до общинската администрация за становище по чл. 201, ал. 1 от Закона за устройство на територията (ЗУТ). Заседанията на 03.11.2015 г. и на 15.12.2015 г. са отложени за представяне на становище от общинската администрация, а това на 20.01.2016 г., защото страните са направили искане за спиране на производството. Съдебното заседание на 18.10.2016 г. е отложено за събиране на писмени доказателства, а в заседанието на 13.12.2016 г. е допусната допълнителна съдебно-техническа експертиза (СТЕ). Последвалите заседания на 21.02.2017 г., на 25.04.2017 г. и на 24.10.2017 г. са отложени за изготвяне заключение по СТЕ.

Въззивното производство по гр. д. № 271/2018 г. по описа на ОС – София във фазата по извършване на делбата е с продължителност от 4 години и 2 месеца, като то е било спряно на основание чл. 229, ал. 1, т. 4 ГПК от 22.01.2020

г. до 26.08.2021 г. до приключване на производството по адм. дело № 1395/2019 г. по описа на Административен съд – София област. Преюдициалното производство по адм. дело № 1395/2019 г. по описа на Административен съд – София област е образувано по жалба на ответниците в делбеното производство срещу заповед на кмета на общината по местонахождение на делбените имоти за одобряване на проект за изменение на Плана за регулация на населеното място. При разглеждането на преюдициалното производство не са допуснати забавяния. Известни забавяния са допуснати в основното производство по делото. В периода преди спиране на производството, по делото са насрочени 7 съдебни заседания, като 6 от тях са отложени за изготвяне на становище по чл. 201, ал. 1 ЗУТ от общинската администрация.

- заявление вх. рег. № РС-23-346/04.08.2023 г. по описа на ИВСС, подадено от заявителя в качеството на ответник в проверяваното производство (гр. д. № 7128/2006 г. по описа на СРС, гр. д. № 9243/2017 г. по описа на СГС, гр. д. № 2212/2018 г. по описа на ВКС, гр. д. № 3786/2019 г. по описа на ВКС, гр. д. № 345/2020 г. по описа на СГС, гр. д. № 2962/2022 г. по описа на ВКС, гр. д. № 11754/2008 г. по описа на СРС, гр. д. № 6448/2011 г. по описа на СГС, гр. д. № 3702/2013 г. по описа на АС - София).

Проверяваното производство е образувано по иск с правно основание чл. 108 ЗС.

Общата продължителност на производството е *16 години, 5 месеца и 17 дни.*

Поведение на компетентните органи:

Производството по гр. д. № 7128/2006 г. по описа на СРС е продължило 11 години и 4 месеца, като това производство е било спряно в периода от 09.05.2008 г. до 21.10.2014 г. на основание чл. 182, ал. 1, б. „г“ ГПК (отм.) до приключване на производството по гр. д. № 11754/2008 г. по описа на СРС. Преюдициалното дело е образувано по иск за прогласяване на нищожността на договор за продажба на процесния имот, предявен от ответника по делото срещу праводателите на ищците. В основното производство са допуснати забавяния, свързани с организацията на съдебните заседания и събирането на доказателства. В това производство са насрочени 15 съдебни заседания, като те са отлагани за събиране на доказателства. Във второто съдебно заседание – на 26.02.2007 г. е допуснат разпит на двама свидетели при довеждане и извършване на СТЕ. Съдебните заседания на 09.05.2007 г., на 27.06.2007 г. и на 31.10.2007 г. са отложени за изготвяне на заключението по СТЕ, като тя е била допълвана, а разпитът на свидетелите не е проведен. В шестото съдебно заседание на 17.12.2007 г. е допуснато извършване на СТЕ от три вещи лица и разпит по двама свидетели на страните. Заключението по тройната СТЕ е

прието в осмото заседание – на 21.04.2008 г., когато са разпитани и допуснатите свидетели. В деветото съдебно заседание, проведено на 26.01.2015 г., е допуснат разпит на двама свидетели по искане на ищеца и на един свидетел по искане на ответника. Двама от допуснатите свидетели са разпитани в заседанието на 01.04.2015 г., а третият в съдебно заседание на 27.05.2015 г., но поради технически проблем звукозаписът от последното заседание не е могъл да бъде съхранен, поради което разпитът на третия свидетел е повторен в заседанието на 12.10.2015 г. Забавяне е допуснато и при постановяване на съдебното решение. В четиринадесетото съдебно заседание на 08.02.2016 г. съдът е постановил определение за даване на ход по същество на делото и е обявил, че ще се произнесе с решение, но с определение от 07.02.2017 г. определението за даване на ход по същество е отменено, защото съдът е приел, че конституираното като подпомагаща страна лице следвало да бъде конституирано като главна страна в процеса. Последното съдебно заседание е проведено на 06.03.2017 г., а съдебно решение е постановено на 15.03.2017 г.

В производството по гр. д. № 2212/2018 г. по описа на ВКС, продължило 11 месеца, също е допуснато забавяне, като постановеното в това производство решение от 13.05.2019 г. и отмененото с него решение от 26.02.2018 г. по гр. д. № 9243/2017 г. по описа на СГС са били отменени на основание чл. 303, ал. 1, т. 1 ГПК с решение от 27.12.2019 г. по гр. д. № 3786/2019 г. по описа на ВКС и делото е върнато на СГС за ново разглеждане от друг състав на съда. По този начин разглеждането на въззивната жалба е започнало отначало 2 години и 5 месеца след подаването ѝ.

4. Основни причини, водещи до нарушаване на правото на разглеждане и решаване на делата в разумен срок.

Причините, водещи до прекомерна продължителност на съдебните, прокурорските и следствените дела са определени след анализ на дългогодишната практика по прилагането на глава трета „а” ЗСВ (нова, ДВ, бр. 50/2012 г.) от Инспектората към ВСС и са свързани единствено с процесуалните действия на съдебните органи, тъй като само в тази хипотеза държавата носи отговорност за нарушаване правото на разглеждане на делата в разумен срок. Обусловени са от спецификите в законодателната уредба на отделните производства – наказателни, административно-наказателни, граждански и административни и по тази причина са с устойчив характер. Част от групите причини са общи за всички производства, а други се отнасят само за производствата по граждански, търговски и административни дела или само за производствата по наказателни дела.

4.1. Недобра подготовка на делата за разглеждане в открито съдебно заседание (общо за всички производства).

Тази група включва пропуските на съда да извърши определените в приложимия процесуален закон необходими процесуални действия по подготовка на делото за разглеждане в открито съдебно заседание. Най-често резултатът от тези пропуски се изразява в отлагане на съдебни заседания, за да се извършат пропуснатите действия (например, за да се произнесе съдът по редовността на исковата молба, по допустимостта на някои доказателства и др.). Проверяващите състави на ИВСС са констатирали следните пропуски в подготовката на делата за разглеждане в съдебно заседание:

- несвоевременно произнасяне на съдията-докладчик по предварителните въпроси и насрочване на първото открито съдебно заседание (например, по заявления с вх. рег. № 23-15/10.01.2023 г., вх. рег. № РС-23-119/28.03.2023 г., вх. рег. № РС-23-247/14.06.2023 г. и др.). През 2023 г., аналогично и на предходни години, проверяващите състави на ИВСС са посочили като основна причина за продължителността на производството обстоятелството, че съдът е постановявал определението си по чл. 140 ГПК, с което се произнася по всички предварителни въпроси и насрочва делото за разглеждане в открито съдебно заседание, в периоди от 4 месеца до 5 години и 2 месеца след изтичане на срока за подаване на отговор на исковата молба от ответника. Това обстоятелство е установено от проверяващите състави на ИВСС при 33% от разгледаните по реда на глава трета „а“ ЗСВ заявления по граждански дела (заявления с вх. рег. № РС-22-506/06.12.2022 г., вх. рег. № РС-23-172/28.04.2023 г. и вх. рег. № РС-23-173/28.04.2023 г., вх. рег. № РС-23-119/28.03.2023 г. и др.). Като красноречив пример в тази насока може да бъде посочено продължилото 6 години производство по гр. д. № 33653/2014 г. по описа на СРС, образувано по иск с правно основание чл. 45, ал. 1 ЗЗД, проверено по заявление вх. рег. № РС-23-271/30.06.2023 г. Проверяващият състав от ИВСС е констатирал, че определението на основание чл. 140 ГПК е постановено 5 години и 2 месеца след изтичане на срока за подаване на отговор на исковата молба;

- пропуски в разрешаването на всички предварителни въпроси - конституиране на страните, допускане на доказателства, насрочване на открито съдебно заседание (заявления с вх. рег. № РС-23-73/26.02.2023 г., вх. рег. № РС-23-74/23.02.2023 г., вх. рег. № РС-23-184/05.05.2023 г. и др.). При извършената проверка по заявление с вх. рег. № РС-23-11/06.01.2023 г., касаеща производство, образувано по иск с правно основание чл. 109, ал. 1 от Закона за собствеността, проверяващият състав е констатирал забавяния, допуснати от въззивния съд при подготовката на делото за разглеждане в открито съдебно заседание. Във въззивното производство по гр. д. № 6708/2018 г. по описа на СГС, образувано на 21.05.2018 г. и продължило 3 години и 7 месеца, първото съдебно заседание е насрочено на 16.04.2019 г. В това заседание съдът е констатирал, че исковата молба е нередовна и е указал на ищеца да уточни обстоятелствата, на които основава иска си. Указанията на

съда са изпълнени на 10.05.2019 г., а заседанието на 05.12.2019 г. е отложено, за да се осигури възможност на ответника да изрази становище по заключението на СТЕ, допусната след уточнението на исковата молба. Съдебното решение в това производство е постановено 11 месеца след изтичане на установения в чл. 235, ал. 5 ГПК едномесечен срок;

- несвоевременно конституиране на страните по делото и формализъм при призоваването им (заявления с вх. рег. № РС-22-431/31.10.2022 г., вх. рег. № РС-22-431/31.10.2022 г., вх. рег. № РС-23-96/14.03.2023 г. и др.);

- несвоевременно представяне на заключение на вещите лица по назначени съдебни експертизи (заявления с вх. рег. № РС-23-190/10.05.2023 г., вх. рег. № РС-23-355/09.08.2023 г. и вх. рег. № РС-23-356/09.08.2023 г., вх. рег. № РС-23-144/10.04.2023 г. и др.). В производството по гр. д. № 12388/2009 г. по описа на СГС, продължило 9 години и 9 месеца, образувано по искове с правно основание чл. 45, ал. 1 ЗЗД, проверено по заявления вх. рег. № РС-23-74/23.02.2023 г. и вх. рег. № РС-23-184/05.05.2023 г., проверяващият състав на ИВСС е установил, че в производството по делото са установени забавяния в организацията на съдебните заседания. Насрочени са 22 съдебни заседания, отлагани за събиране на доказателства. С определение в закрито заседание, постановено на 15.03.2010 г. са приети представените от страните писмени доказателства, допуснати са допълнителни писмени и гласни доказателства и съдебно-медицинска експертиза (СМЕ). Първите три съдебни заседания са отложени за уточняване на обстоятелствата, на които се основава искът. В четвъртото заседание – на 23.11.2011 г. вещото лице по СМЕ е освободено по молба на ищеца, а с определение от 05.01.2012 г. са допуснати две самостоятелни СМЕ, които да се извършат от вещи лица със специалности, съответно по пластична и естетична хирургия, и по бариатрична хирургия. Съдебните заседания на 21.03.2012 г. и на 02.05.2012 г. са отложени, без да бъде назначен експерт със специалност по бариатрична хирургия, а това на 25.01.2013 г. поради отвод на съдията-докладчик. В осмото съдебно заседание на 03.06.2013 г., вместо двете самостоятелни СМЕ, съдът е допуснал извършване на комплексна СМЕ от две вещи лица със специалности, съответно по пластична хирургия и по бариатрична хирургия и е изпратил искане до Министерство на здравеопазване за определяне на експерт със специалност по пластична хирургия. Заседанията на 14.10.2013 г., 17.02.2014 г., 02.06.2014 г., 03.11.2014 г., 09.03.2015 г. са отложени за определяне на експерт по пластична хирургия и изготвяне на заключение по СМЕ. Заключение е прието в заседанието на 13.07.2015 г. и е допусната допълнителна СМЕ, която да се извърши от специалист по пластична хирургия. Последвалите заседания на 14.12.2015 г., 25.04.2016 г., 10.10.2016 г., 30.01.2017 г., 24.04.2017 г. и 09.10.2017 г. са отложени за изготвяне на заключението по допълнителната СМЕ, като първите две от тях, за да се определи вещо лице със съдействието на Националния консултант по

пластична хирургия, а останалите – за изготвяне на заключението и поради неявяване на вещото лице.

До въвеждането преди 5 години с изменения в НПК (обн., ДВ, бр. 63/2017 г.) на института на разпоредителното заседание, една от характерните групи нарушения, констатирани по наказателни дела беше несвоевременно изпълнение от страна на съда на задължението му по чл. 248, ал. 2, т. 3 НПК (ред. преди изм. с ДВ, бр. 63/2017 г.) да извърши проверка за допуснати на досъдебното производство отстраними съществени нарушения на процесуалните правила, довело до прекратяване на съдебното производство с протоколно определение на основание чл. 288 НПК (ред. преди изм. с ДВ, бр. 63/2017 г.) и връщането му на прокуратурата. И през 2023 г. това нарушение е констатирано от проверяващ състав на ИВСС при проверка на заявление вх. рег. № РС-23-268/28.06.2023 г. В производството по НОХД № 17946/2016 г. по описа на СРС, продължило около 1 година, е установено, че забавяне е допуснато в резултат на поведението на съдията-докладчик, който не е изпълнил задължението си по чл. 248, ал. 2, т. 3 НПК (ред. преди изм., ДВ, бр. 63/2017 г.), а именно да провери допуснато ли е на досъдебното производство отстранимо съществено нарушение на процесуални правила, довело до ограничаване на процесуалните права на обвиняемия или на неговия защитник, на пострадалия или на неговите наследници. Вместо това е насрочил делото за разглеждане в съдебно заседание и в четвъртото поред съдебно заседание, на основание чл. 288, т. 1 НПК (ред. преди изм. с ДВ, бр. 63/2017 г.), е прекратил съдебното производство и е върнал делото на прокурора за отстраняване на допуснати съществени нарушения на процесуалните правила в досъдебното производство, довели до ограничаване правата на обвиняемите.

4.2. Недостатъчно добра организация на процесуалните действия. Нарушаване на процесуалните срокове за насрочване и разглеждане на делата. Лоша организация на доказателствената дейност (общо за всички производства):

- неспазване на предвидените от процесуалните закони срокове за насрочване на делата (чл. 247а, ал. 2 НПК (ред. ДВ, бр. 63/2017 г.), чл. 247б, ал. 2 НПК (ред. ДВ, бр. 110 от 2020 г.), чл. 252 НПК (ред. ДВ, бр. 86 от 2005 г.) и чл. 252, ал. 4 НПК (изм. ДВ, бр. 44/2018 г.). През 2023 г., аналогично на предходни години, при разглеждане на голяма част от основателните заявления, проверяващите състави са установили, че наказателни дела са насрочвани за разглеждане в съдебно заседание в нарушение на законоустановените срокове в периоди от 3 месеца до 9 месеца от образуване на делото (например заявления с вх. рег. № РС-23-154/21.04.2023 г., вх. рег. № РС-23-189/10.05.2023 г., вх. рег. № РС-22-534/22.12.2022 г. и др.).

През 2023 г. проверяващите състави отново са направили констатации, че първото открито заседание по въззивни граждански дела, образувани пред

Софийския градски съд е насрочвано в периоди от 5 месеца до 1 година и 4 месеца от образуването на делото (например по заявления с вх. рег. № РС-23-261/26.06.2023 г., вх. рег. № РС-23-177/28.04.2023 г., вх. рег. № РС-23-73/26.02.2023 г. и др.);

- насрочване на съдебните заседания през големи периоди от време (общо за всички производства). През 2023 г. проверяващите състави на ИВСС отново са констатирали, че отлагането на съдебните заседания през големи периоди се отразява съществено върху общата продължителност на делата, като е установено насрочване през големи интервали от време от 4 месеца до 2 години (напр. заявления с вх. рег. № РС-23-123/30.03.2023 г., вх. рег. № РС-23-124/30.03.2023 г., вх. рег. № РС-23-89/10.03.2023 г. и др.). При разглеждане на заявление вх. рег. № РС-23-154/21.04.2023 г., проверяващият състав на ИВСС е констатирал, че в производството по НОХД № 6134/2013 г. по описа на СРС, продължило 10 години, са допуснати забавяния, свързани с организацията на съдебните заседания. По делото са насрочени 28 съдебни заседания, първото от които в нарушение на 3-месечния срок по чл. 252, ал. 2 НПК (ред. преди изм. с ДВ, бр. 63/2017 г.) 7 месеца след образуване на делото, а други 4 - в нарушение на 3-месечния срок по чл. 271, ал. 10 НПК, в периоди между 4 до 5 месеца. В 18 съдебни заседания не е даден ход на делото и същото е отложено поради наличие на процесуални пречки: невръчен препис от обвинителния акт на подсъдимия, неявяване на защитника на подсъдимия поради служебен ангажимент (5 с. з.), нередовно призоваване на подсъдимия, неявяване на съдебен заседател поради заболяване (4 с. з.), изискани и неизготвени в срок писмени доказателства (справки от СДВР, БНБ и актуална справка за съдимост на подсъдимия), неявяване на свидетели и вещо лице. В съдебно заседание, насрочено за 31.01.2020 г. съдът не е дал ход на делото и го е отложил за 13.05.2020 г., тъй като е приел, че то се характеризира с фактическа и правна сложност и на съдебния състав е необходимо време, за да го проучи и да постанови крайния съдебен акт в производството. С разпореждане от 12.05.2020 г. съдът е отсрочил съдебното заседание, насрочено за 12.05.2020 г., поради въведената в страната епидемична обстановка, без да определи нова дата за следващо съдебно заседание. Близо 2 години по-късно, с разпореждане от 25.03.2022 г. съдията-докладчик е насрочил делото за разглеждане в съдебно заседание за 05.07.2022 г.

И през 2023 г. се запазва констатацията на проверяващите състави на ИВСС, че голяма част от заявленията, по които за основна причина, довела до нарушаване на правото на разглеждане на делата в разумен срок, е дефинирано наличието на продължителни периоди между съдебните заседания, се отнасят до производства по съдебни дела, разглеждани от съдилищата с най-висока натовареност - Софийският районен съд и Софийският градски съд. Това обстоятелство обективно се отразява на бързината на съдебните производства, но съгласно практиката на ЕСПЧ, не изключва отговорността на държавата за

вреди от бавно правосъдие, тъй като тя е длъжна да организира правосъдната си система по начин, който да гарантира своевременното приключване на делата с цел гарантиране правото на всяко лице по чл. 6 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи производството му да бъде разгледано в разумен срок;

- недобра организация на съдебните състави при допускане и събиране на доказателствата. Проверяващите състави на ИВСС и през 2023 г., произнасяйки се по подадените по реда на глава трета „а“ ЗСВ заявления са констатирали безкритично уважаване от страна на съдии на всички искания на страните за събиране на доказателства и съответно отлагане на голям брой открити съдебни заседания без да са налице основателни причини (например по заявления с вх. рег. № РС-22-460/14.11.2022 г., вх. рег. № РС-23-73/26.02.2023 г., вх. рег. № РС-23-289/06.07.2023 г., вх. рег. № РС-23-290/06.07.2023 г. и вх. рег. № РС-23-291/06.07.2023 г. и др.);

- установени са и продължителни срокове по администриране на подаваните срещу изготвените съдебни актове жалби (напр. вх. рег. № РС-23-278/03.07.2023 г., вх. рег. № РС-23-432/29.09.2023 г., вх. рег. № РС-23-323/21.07.2023 г. и др.). В производството по гр. д. № 49729/2016 г. по описа на СРС, продължило 4 години и 8 месеца, образувано по иск с правно основание чл. 422, ал. 1 ГПК, проверено по заявление вх. рег. № РС-23-323/21.07.2023 г. проверяващият състав на ИВСС е установил допуснати забавяния, обусловени от пропуск на съда при администриране на въззивната жалба на ответниците по делото. Съдебното решение в това производство е постановено на 05.12.2017 г., а на 11.06.2018 г. делото е изпратено на СГС за разглеждане на въззивната жалба, подадена от ответниците. На 27.09.2018 г. производството по гр. д. № 7885/2018 г. по описа на СГС е било прекратено и делото е върнато на СРС за произнасяне по молба на ответниците за допълване на първоинстанционното решение в частта за разноските, инкорпорирана във въззивната жалба. С определение от 31.01.2019 г. молбата за допълване на решението в частта за разноските е била отхвърлена, а на 07.03.2019 г. е подадена частна жалба срещу посоченото определение. С определение от 20.09.2019 г. по ч. гр. д. № 12045/2019 г. по описа на СГС обжалваното определение от 31.01.2019 г. е било отменено, а делото е върнато на СРС, където по грешка е било архивирано. Съдът не е съобразил, че въззивната жалба срещу първоинстанционното решение от 05.12.2017 г. не е разгледана. Делото е изпратено отново на СГС за разглеждане на въззивната жалба на 28.10.2021 г. след молба на ответниците. В резултат на описаните действия разглеждането на въззивната жалба е забавено с повече от 2 години и 6 месеца.

4.3. Неспазване на законоустановените срокове за постановяване на съдебните актове (общо за всички производства).

През 2023 г., както и в предходни години, проверяващите състави на ИВСС са констатирали, че основното забавяне в производството, предмет на разгледани по реда на глава трета „а“ ЗСВ заявления, се изразява в бездействие на различните по степени съдилища при обявяване на съдебните актове в предвидените от процесуалните закони срокове. По някои от разгледаните производства тези забавяния са в продължение на години:

- по наказателни дела (чл. 308 и чл. 340 НПК) - например, заявления с вх. рег. № РС-23-387/30.08.2023 г., вх. рег. № РС-23-233/05.06.2023 г., вх. рег. № РС-23-220/26.05.2023 г. и др. По заявление с вх. рег. № РС-23-233/05.06.2023 г. проверяващият състав на ИВСС е установил, че основната причина за прекомерната продължителност от близо 7 години и 9 месеца на производството по НАХД № 10638/2015 г. по описа на СРС е обстоятелството, че съдията-докладчик е изготвил съдебното решение по делото в нарушение на срока по чл. 340, ал. 1 НПК вр. чл. 84 ЗАНН 6 години и 1 месец след съдебното заседание, в което делото е обявено за решаване;

- по граждански, търговски и административни дела (чл. 235, ал. 5 ГПК и чл. 172, ал. 1 АПК) - например, заявления с вх. рег. № РС-23-46/06.02.2023 г., вх. рег. № РС-23-237/08.06.2023 г., вх. рег. № РС-23-459/12.10.2023 г. и др. По заявление с вх. рег. № РС-23-459/12.10.2023 г., разгледано от проверяващ състав на ИВСС през последното тримесечие на 2023 г., е установено, че съдебното решение по гр. д. № 15313/2013 г. по описа на СРС е постановено 8 години и 4 месеца след изтичане на установения в чл. 235, ал. 5 ГПК 1-месечен срок. По това заявление, както и по още 8, разгледани през периода 01.10.2023 г. – 31.12.2023 г. от проверяващи състави на специализираното звено на ИВСС, е установено, че основната причина за прекомерната продължителност на проверените граждански дела е бездействието на съдия от СРС, освободен от заеманата длъжност на основание чл. 165, ал. 1, т. 2 ЗСВ след подаване на оставка.

През 2023 г. по заявления, касаещи производства по граждански дела (например заявления с вх. рег. № РС-23-266/27.06.2023 г., вх. рег. № РС-23-299/10.07.2023 г. и вх. рег. № РС-23-300/10.07.2023 г., вх. рег. № РС-23-21/18.01.2023 г. и др.) отново е установено, че забавянията са допуснати основно при постановяване на решенията от първоинстанционния съд. Във всички разгледани първоинстанционни производства първоначалният съдия-докладчик е дал ход по същество и е обявил, че ще се произнесе с решение в законоустановения срок. По делата не е постановявано решение в много дълги периоди от време, които варират от 8 месеца до 7 години и 3 месеца. Така например, във връзка с разгледаното по заявление вх. рег. № РС-23-21/18.01.2023 г. по описа на ИВСС производство по гр. д. № 35938/2012 г. по описа на СРС, образувано по искове с правно основание чл. 344, ал. 1, т. 1, т. 2 и 3 от Кодекса на труда и продължило 10 години и 1 месец е установено, че в открито съдебно заседание по делото на 26.11.2012 г. съдът е постановил

определение за даване на ход по същество и е обявил, че ще се произнесе с решение. До 13.02.2020 г. по делото не е постановено решение, а със заповед на председателя на съда от посочената дата делото е преразпределено на друг докладчик, поради освобождаване от длъжност на първоначалния. След преразпределянето, определението за даване на ход по същество е отменено, производството по делото е възобновено, проведено е съдебно заседание на 22.06.2020 г., а на 01.07.2020 г. е постановено съдебното решение. По всички разгледани дела от изброените по-горе заявления проверяващите състави на ИВСС са установили, че спрямо първоначално определените съдии-докладчици, по предложения на ИВСС, са образувани дисциплинарни производства, а новите съдии-докладчици са извършили своевременно необходимите процесуални действия по делата и са постановили съдебни решения.

4.4. Непознаване на материалния и процесуалния закон - причина за отмяна на съдебните актове по реда на институционния контрол (общо за всички производства).

Като причина за голямата продължителност на производството по част от разгледаните през 2023 г. основателни заявления проверяващите състави са посочили непознаването на материалния и процесуалния закон от страна на съдиите-докладчици, довело до постановяване на неправилни съдебни актове. При последващата им отмяна по реда на институционния контрол, в някои от законовите хипотези делата са връщани за ново разглеждане от друг състав на по-ниските по степен съдилища, което обстоятелство съществено се е отразило върху продължителността на делата:

- по граждански, търговски и административни дела (заявления с вх. рег. № РС-23-225/31.05.2023 г., вх. рег. № РС-23-67/15.02.2023 г., вх. рег. № РС-23-370/18.08.2023 г. и др.). По заявление вх. рег. № РС-23-225/31.05.2023 г. основната причина за голямата продължителност на производството по делото, образувано по иск с правно основание чл. 127, ал. 2 СК е обстоятелството, че постановеното съдебно решение от 26.06.2017 г. по гр. д. № 16960/2017 г. по описа на СРС е било обезсилено с решение от 12.01.2021 г. по гр. д. № 12969/2017 г. по описа на СГС, тъй като първоинституционният съд не е осигурил възможност на ответника да вземе участие при разглеждането на делото в съдебно заседание. След обезсилване на първоинституционното решение, делото е върнато на СРС за ново разглеждане от друг съдебен състав. В резултат на описаните действия разглеждането на предявения иск е започнало отначало 4 години и 3 месеца след предявяването му, а на 24.11.2022 г. производството по делото е прекратено, поради навършване на пълнолетие на детето, спрямо което е следвало да бъдат упражнявани спорните родителски права;

- по наказателни дела (например по заявления вх. рег. № РС-23-245/12.06.2023 г., вх. рег. № РС-23-256/19.06.2023 г., вх. рег. № РС-23-197/12.05.2023 г. и др.). В проверените по посочените заявления наказателни производства е констатирано, че основните забавяния в наказателния процес са в резултат на обстоятелството, че постановяваните в производствата пред първоинстанционния съд присъди са отменяни изцяло с решение на въззивния съд и съответното дело е връщано за ново разглеждане от друг състав на първоинстанционния съд от стадия на съдебното заседание. Присъдите са отменяни от въззивния съд на основание чл. 334, т. 1 вр. чл. 335, ал. 2 вр. чл. 348, ал. 3, т. 2 НПК, поради съществено нарушение на процесуалните правила, допуснато от първоинстанционния съд, изразяващо се в липса на мотиви към постановената присъда. Макар и формално да са били изложени мотиви, въззивният съд е приемал, че по същество те били противоречиви и неясни до степен, приравняваща ги на липсата на такива.

4.5. Голяма продължителност на наказателното производство във фазата на досъдебното производство (за производства по наказателни дела).

При разглеждане на основателните заявления, съдържащи оплаквания относно продължителността на производства по наказателни дела, многократно е констатирано, че досъдебните производства не се организират, ръководят и провеждат по начин, който да осигури приключване на наказателното производство в разумен срок. Проверяващите състави и през 2023 г. са установили продължителни периоди от време, през които разследващите органи не са извършвали следствени действия или са извършвали епизодични такива (напр. заявления с вх. рег. № РС-23-287/06.07.2023 г., вх. рег. № РС-23-154/21.04.2023 г., вх. рег. № РС-22-541/30.12.2022 г. и др.). За поредна година проверяващите състави са констатирали допуснати от органите на досъдебното производство съществени процесуални нарушения, довели до многократно връщане на делото от съда, при това на едно и също основание. По заявление с вх. рег. № РС-22-356/14.09.2022 г. е установено, че делото е връщано 9 пъти от съда на прокуратурата за отстраняване на допуснати на досъдебната фаза на производството съществени нарушения на процесуалните правила, ограничаващи правото на защита на обвиняемия, състоящи се в наличие на противоречия между обстоятелствената и заключителната част на обвинителния акт (с решение по ВНОХД № 2694/2011 г. по описа на СГС, с определение по НОХД № 811/2012 г. по описа на СРС, с разпореждания по НОХД № 9789/2012 г., НОХД № 23309/2012 г., НОХД № 14209/2014 г., НОХД № 11027/2015 г., НОХД № 5622/2016 г. и НОХД № 12064/2017 г., всички те по описа на СРС, както и с определение от разпоредително заседание по НОХД № 11240/2018 г. по описа на СРС). При последното връщане на делото от съда на прокурора, съдът е установил, че в деветия поред внесен обвинителен акт

не са отстранени нарушенията, констатирани от съда с разпореждане по НОХД № 5622/2016 г. по описа на СРС.

И през 2023 г. проверяващите състави са констатирали случаи на пасивност от страна на компетентните органи в издирване на свидетели и събиране на доказателства (напр. заявления с вх. рег. № РС-23-221/29.05.2023 г., вх. рег. № РС-23-222/29.05.2023 г., вх. рег. № РС-23-164/25.04.2023 г. и др.).

Отново са установени и дела, продължили дълъг период от време, които са останали на фазата на досъдебното производство и са прекратени поради изтичане на абсолютната давност за наказателно преследване (напр. заявления с вх. рег. № РС-22-356/14.09.2022 г., вх. рег. № РС-23-230/05.06.2023 г., вх. рег. № РС-23-383/28.08.2023 г., вх. рег. № РС-23-384/28.08.2023 г. и др.).

4.6. Несъобразяване с практиката на Европейския съд по правата на човека по прилагането на чл. 6 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи в частта ѝ за приоритетно разглеждане на дела, представляващи особен интерес за страните (за производства по граждански дела).

Практиката на ЕСПЧ приема, че значимостта на делото за съответната страна се извежда от неговия предмет. Дела за упражняване на родителски права, дела по трудови спорове (особено ако се отнасят за трудови възнаграждения или незаконно уволнение), дела за пенсии, дела на тежко болни хора, на задържани лица и др. следва да се разглеждат по-бързо и с предимство. И през 2023 г., при разглеждане на подадените в ИВСС по реда на глава трета „а“ ЗСВ заявления, проверяващите състави на ИВСС са установили случаи на дела, по които съдът не е съобразил, че предметът им представлява особен интерес за страните и това налага приоритетното им разглеждане. Тази констатация е направена основно спрямо производства по трудови дела (например, по заявление с вх. рег. № РС-23-306/12.07.2023 г. - за производство, образувано по искове с правно основание чл. 344, ал. 1, т. 1, 2 и 3 КТ, продължило 7 години, 7 месеца и 10 дни, проверяващият състав на ИВСС е установил, че основните забавяния са допуснати в производството по гр. д. № 37188/2015 г. по описа на СРС, продължило 6 години и 11 месеца. Определението на основание чл. 140 ГПК, с което съдът се произнася по всички предварителни въпроси и насрочва съдебно заседание по делото, е постановено 1 година и 2 месеца след изтичане на срока за подаване на отговор на исковата молба от ответника. Забавяне от 3 години и 9 месеца е допуснато и при администрирането въззивната жалба, подадена от ищеца. На 23.03.2018 г. ищецът е подал въззивна жалба срещу решението от 22.02.2018 г. На 11.07.2018 г. съдът е постановил разпореждане въззивната жалба да се връчи на ответника за отговор, като съобщението с приложените книжа е върнато в съда на 28.08.2018 г. с отбелязване, че ответникът е напуснал адреса, а

разпореждането, с което съдът е приел, че съобщението е връчено редовно на основание чл. 50, ал. 2 ГПК и делото следва да се изпрати на СГС, е постановено на 01.06.2022 г.

4.7. Прекомерна продължителност на производства, за които законът е предвидил кратки срокове за разглеждането им (за производства по граждански дела) - бързи производства и заповедни производства.

И през 2023 г. проверяващите състави на ИВСС са установили нарушаване на разумния срок по производства, за които законодателят е предвидил кратки процедури и срокове, в отклонение на правилата, приложими в общия исков процес. Причини за установената голяма продължителност на тази категория дела са неспазването от страна на съда (констатацията е направена както за първата, така и за въззивните инстанции) на предвидените срокове за подготовка на делото за разглеждане в открито заседание, насрочване на заседанията, обявяване на съдебното решение - например заявление вх. рег. № РС-23-120/28.03.2023 г. Заповедното производство по ч. гр. д. № 22864/2021 г. по описа на СРС, проверено по това заявление е продължило 1 година и 9 месеца. С разпореждане, постановено 4 месеца след образуване на делото, съдът е оставил без движение заявлението за издаване на заповед за изпълнение на основание чл. 411, ал. 2, т. 1 ГПК. Разпореждането за издаване на заповед за изпълнение е постановено 1 година и 2 месеца след отстраняване на нередовностите в заявлението.

След обобщаване и анализ на производствата по глава трета „а“ ЗСВ, разгледани от ИВСС през 2023 г., се запазват направените и в предходни години изводи:

1. Във всички от разгледаните по реда на глава трета „а“ ЗСВ приключени съдебни дела и прокурорски преписки и през 2023 г. проверяващите състави на ИВСС са констатирали повече от две отделни нарушения на органите на съдебната власт, обусловили краен извод в констативните протоколи за нарушаване на принципа за разглеждане и решаване на делата в разумен срок.

2. Проверяващите състави, както и в предходни години, отново констатират, че основна причина за нарушаване на разумния срок за разглеждане на делата е неспазване на установените процесуални срокове по образуване, движение и приключване на делата.

3. Запазва се тенденцията от предходни години големият процент от разгледаните заявления, по които е констатирано нарушаване правото на разглеждане и решаване на делата в разумен срок, да са срещу действия на органи на съдебната власт на територията на Софийския апелативен район - 77% от заявленията по наказателни дела и 94% от заявленията по граждански, търговски и административни дела.

4. Всички заявления, по които е констатирано, че продължителните периоди между съдебните заседания са основната причина, довела до нарушаване на правото на разглеждане на делата в разумен срок, се отнасят до производства по съдебни дела, разглеждани от Софийския районен съд и Софийския градски съд, което обстоятелство е в резултат основно на високата натовареност на тези съдилища.

IX. ДЕЙНОСТ ПО ПРОВЕРКА НА ИМУЩЕСТВЕНИТЕ ДЕКЛАРАЦИИ НА СЪДИИТЕ, ПРОКУРОРИТЕ И СЛЕДОВАТЕЛИТЕ

1. ПРОВЕРКА НА ИМУЩЕСТВЕНИТЕ ДЕКЛАРАЦИИ НА СЪДИИТЕ, ПРОКУРОРИТЕ И СЛЕДОВАТЕЛИТЕ

През отчетната 2023 г. ИВСС продължи извършването на проверки по глава девета, раздел Ia ЗСВ на декларациите за имущество и интереси на съдиите, прокурорите и следователите, както и на лицата, изгубили качеството съдия, прокурор или следовател.

Подадени са 4 442 декларации за имущество и интереси, в които са декларирани обстоятелства, отнасящи се за 2022 г., в това число:

- 4160 ежегодни декларации за 2022 г.;
- 136 встъпителни декларации - в едномесечен срок от встъпване в длъжност;
- 67 финални декларации - в едномесечен срок от освобождаване от длъжност и
- 79 окончателни декларации - в едномесечен срок от изтичането на една година от освобождаването от длъжност.

Подадени са и 252 декларации за промяна в декларираните обстоятелства в декларациите по чл. 175а ал. 1, т. 1 ЗСВ в частта за интересите и за произхода на средствата при предсрочно погасяване на задължения и кредити (по чл. 175а, ал. 1, т. 2 ЗСВ).

Инспекторатът провери 4435 имуществени декларации, като в хода на проверките е извършена съпоставка между декларираните обстоятелства за имуществото на съдиите, прокурорите и следователите, на техните съпрузи или лицата, с които се намират във фактическо съжителство на съпружески начала, както и на ненавършилите им пълнолетие деца, и получената информация от съответните регистри, в които тези обстоятелства подлежат на вписване, обявяване или удостоверяване.

Фактически е проверено имуществото на 10 076 лица, включително наличностите по банковите им сметки.

В 4 080 от проверените декларации е установено съответствие между декларираните факти и получената информация.

В 355 декларации е установено несъответствие между декларираните факти и получената информация, за което деклараторите са уведомени писмено, като на основание чл. 175ж, ал. 2 ЗСВ им е даден 14-дневен срок за отстраняване на непълнотите и грешките в декларираните обстоятелства. Към настоящия момент са подадени 354 коригиращи декларации, като в тях несъответствието е отстранено. В един от случаите 14-дневният срок по чл. 175ж, ал. 2 ЗСВ за подаване на коригираща декларация все още не е изтекъл.

Към настоящия момент не са приключени проверките на 7 имуществени декларации. Производството по проверките на 5 декларации е спряно на основание чл. 54, ал. 1, т. 5 от Административнопроцесуалния кодекс до приключване на съдебните производства за разкриване на банкова тайна с влязъл в сила съдебен акт, спрени от съда във връзка с отправени преюдициални запитвания пред Съда на Европейския съюз. Проверките на 2 декларации не са приключили, тъй като не е получена цялата информация от органите и институциите, пред които декларираните факти подлежат на вписване, обявяване или удостоверяване, и все още не е изтекъл 6-месечният срок по чл. 175д, ал. 1 ЗСВ за извършване на проверките.

2. АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНА ДЕЙНОСТ

През 2023 г. във връзка с допуснати нарушения на задължението за подаване на декларации за имущество и интереси в законовите срокове в ИВСС са образувани 40 административнонаказателни производства (АНП), от които:

- 10 са срещу магистрати (3 следователи и 7 съдии), неподали в срок встъпителна декларация за имущество и интереси (чл. 175в, ал. 1, т. 1 ЗСВ). По тях са сключени 4 споразумения по чл. 58г от Закона за административните нарушения и наказания (ЗАНН) и са издадени 2 наказателни постановления, както и 4 предупреждения по чл. 28 ЗАНН поради маловажност на случая. Наказателните постановления са обжалвани и към настоящия момент съдебните производства не са приключили;

- 22 са срещу магистрати (10 съдии, 11 прокурори и 1 следовател), неподали в срок ежегодна декларация за имущество и интереси (чл. 175в, ал. 1, т. 2 ЗСВ). По тях е сключено 1 споразумение и са издадени 3 наказателни постановления, както и 18 предупреждения по чл. 28 ЗАНН поради маловажност на случая. Две от наказателните постановления са влезли в сила, а едно е обжалвано и към настоящия момент съдебното производство не е приключило. Наложениите глоби по влезлите в сила 2 наказателни постановления, общо в размер на 600 лв., са платени в редуцирания размер по чл. 79б, ал. 1 ЗАНН (нов, обн., ДВ, бр. 109 от 2020 г.);

- 6 са срещу лица, изгубили качеството съдия, прокурор и следовател (2 съдии, 3 прокурори и 1 следовател), които не са подали в срок финална декларация за имущество и интереси (чл. 175, ал. 1, т. 3 ЗСВ). По тях е сключено 1 споразумение по чл. 58г ЗАНН и са издадени 1 наказателно постановление, както и 4 предупреждения по чл. 28 ЗАНН поради маловажност на случая. Наказателното постановление е влязло в сила, като наложената глоба от 300 лв. е платена в редуцирания размер по чл. 79б, ал. 1 ЗАНН (80%);

- 2 са срещу лица, изгубили качеството съдия, които не са подали в срок окончателна декларация за имущество и интереси (чл. 175, ал. 1, т. 4 ЗСВ). По тях е сключено 1 споразумение по чл. 58г ЗАНН и е издадено 1 предупреждение по чл. 28 ЗАНН поради маловажност на случая.

В обобщение, образуваните през 2023 г. 40 АНП са приключили със:

- **7 споразумения** по чл. 58г ЗАНН;
- **6 наказателни постановления**, 3 от които са влезли в сила и 3 са обжалвани, като съдебните производства все още не са приключили;
- **27 предупреждения** по чл. 28 ЗАНН.

Броят на образуваните през 2023 г. АНП – 40 се е увеличил в сравнение с образуваните през 2022 г. 26 АНП, а спрямо образуваните 43 АНП през 2021 г. е запазил сравнително близки стойности.

67% от образуваните през 2023 г. АНП (27 бр.) са приключили с издаване на предупреждение по чл. 28 ЗАНН, тъй като наказващият орган, съобразявайки се с трайната и непротиворечива съдебна практика за периода 2018 г. – 2022 г., е приел, че при подаване на изискуемите имуществени декларации със закъснение от един до десет дни след изтичане на законовия срок се касае за маловажен случай и на основание чл. 28 ЗАНН е отправил писмено предупреждение до нарушителя, че при извършване на друго нарушение от същия вид, представляващо маловажен случай, в едногодишен срок от влизане в сила на предупреждението, за това друго нарушение ще му бъде наложено административно наказание. Важно е да се отбележи също, че 54% от нарушителите, до които наказващият орган е отправил предложение за сключване на споразумение по чл. 58г ЗАНН, са приели предложението, което е показател за ефективността на института на споразумението, въведен с изменението на ЗАНН с ДВ, бр. 109 от 2020 г., в сила от 23.12.2021 г. Работещ е и механизмът по чл. 79б, ал. 1 ЗАНН, предвиждащ възможността за плащане на 80% от размера на наложената с наказателно постановление глоба в 14-дневен срок от връчване на наказателното постановление, в случай че нарушителят не желае да го обжалва в частта относно наложената глоба.

Х. ПРОВЕРКИ ЗА ПОЧТЕНОСТ И КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ И ЗА УСТАНОВЯВАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ, КОИТО НАКЪРНЯВАТ ПРЕСТИЖА НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ, И ПРОВЕРКИ, СВЪРЗАНИ С НАРУШАВАНЕ НЕЗАВИСИМОСТТА НА СЪДИИТЕ, ПРОКУРОРИТЕ И СЛЕДОВАТЕЛИТЕ

Проверките за почтеност и конфликт на интереси и за установяване на действия, които накърняват престижа на съдебната власт и проверки, свързани с нарушаване независимостта на съдиите, прокурорите и следователите се извършват от Инспектората при условията и по реда на глава девета, раздел Іб ЗСВ (в сила от 01.01.2017 г.).

През периода **01.01.2023 г. - 31.12.2023 г.** в Инспектората са образувани общо **83** преписки по сигнали, съдържащи твърдения за нарушения по чл. 175к, ал. 1 - 4 ЗСВ. От тях **70** бр. са приключени през 2023 г., а останалите **13** бр. преписки са приключени през 2024 г.

По 17 преписки, образувани през 2023 г., е наредено извършване на проверка със заповед на главния инспектор за установяване на достатъчно данни за извършено нарушение по чл. 175к ЗСВ.

От тези 17 проверки, наредени със заповед на главния инспектор, една е образувана за установяване на конфликт на интереси по чл. 175и, ал. 1 ЗСВ, две - за установяване за наличие на конфликт на интереси чл. 175к, ал. 6 вр. ал. 1 ЗСВ, една за установяване на конфликт на интереси по чл. 175и, ал. 1 ЗСВ и за накърняване престижа на съдебната власт по чл. 175к, ал. 4 ЗСВ, три – за накърняване независимостта на магистрати по чл. 175к, ал. 3 и за накърняване престижа на съдебната власт по чл. 175к, ал. 4 ЗСВ и десет - за установяване на действия, накърняващи престижа на съдебната власт по чл. 175к, ал. 4 ЗСВ.

От образуваните 17 проверки, 6 са приключени през 2023 г. с доклади, съдържащи становище за липсата на достатъчно данни за действия или бездействия, които накърняват престижа на съдебната власт.

Три от образуваните проверки са приключени през 2023 г. с предложения по чл. 312, ал. 1, т. 3 ЗСВ – за образуване на дисциплинарно производство за налагане на дисциплинарно наказание на магистрати за извършени нарушения по чл. 175к, ал. 4 ЗСВ и са описани в раздел „Дейност по чл. 54, ал. 1, т. 5 и 6 ЗСВ“.

От останалите 8 проверки, наредени със заповед на главния инспектор, 6 са приключени през 2024 г. с доклади, съдържащи становище за липсата на достатъчно данни за наличие на конфликт на интереси по чл. 175и, ал. 1 ЗСВ или по чл. 175к, ал. 6 вр. ал. 1 ЗСВ, за накърняване независимостта на магистрати по чл. 175к, ал. 3 и/или за действия или бездействия, които накърняват престижа на съдебната власт по чл. 175к, ал. 4 ЗСВ.

Една проверка е приключена през 2024 г. с предложения до ПК на ВСС за образуване на общо производство по чл. 175п ЗСВ срещу прокурор за

установяване на конфликт на интереси по чл. 175и, ал. 1 ЗСВ и за налагане на дисциплинарно наказание по чл. 308, ал. 1 ЗСВ за нарушение по чл. 307, ал. 3, т. 3 вр. чл. 175к, ал. 4 и чл. 175и, ал. 1 ЗСВ. ПК на ВСС, изпълняваща функциите на Висш прокурорски съвет съгласно § 23, ал. 2 от ПЗР на ЗИД на КРБ (обн., ДВ, бр.106/22.12.2023 г.) по предложенията на ИВСС образува дисциплинарно дело № 2/2024 г. Една от проверките не е приключена.

Извън проверките, наредени със заповед на главния инспектор, останалите 66 преписки, образувани и приключени през 2023 г. по реда на глава девета, раздел Іб ЗСВ, са прекратени със становища.

Четиридесет преписки са прекратени със становище поради неотстраняване на нередовности на сигнала.

От останалите 26 преписки 3 бр. са прекратени със становища поради обстоятелството, че сигналите са подадени за конфликт на интереси по неприключени дела, а 23 бр. - поради установеното по безспорен начин при предварителното проучване, че сигналите не са от компетентността на Инспектората към ВСС.

Видно от изнесените статистически данни, през 2023 г. се наблюдава тенденция към намаляване на броя на постъпващите сигнали - 83, съдържащи данни за нарушения по чл. 175к, ал. 1 – 4 ЗСВ, сравнено с 2022 г., когато са постъпили 106 бр., но са повече от постъпилите 71 бр. сигнали през 2021 г.

И през отчетния период продължава практиката за подаване на нередовни сигнали. В повечето от подадените сигнали не се сочат нито конкретни данни за мястото и периода на извършване на твърдяното нарушение, нито има позоваване на документи или други източници, които съдържат информация, подкрепяща изложеното в сигнала, нито се посочват лица, които биха могли да потвърдят съобщеното или да предоставят допълнителна информация. Напротив, редовно в подаваните до ИВСС сигнали отсъства описание на деянието, за което се заявява, че представлява нарушение на интегритета и на обстоятелствата, при които е било извършено. След указване на подателите да отстранят нередовностите, същите преповтарят съдържанието на първоначално подадения сигнал и на практика не отстраняват допуснатите нередовности. Не са малко и случаите, в които се подава сигнал за нарушен интегритет само поради недоволство от постановен съдебен акт и когато на подателя на сигнала се укаже да даде сведения относно осъщественото поведение и за конкретните извършени от магистрата действия или бездействия, които противоречат на принципите за почтеност, същият не го прави, защото не е налице такова поведение.

Що се отнася до образуваните през отчетния период проверки, които са приключили с доклади за липса на данни за извършени нарушения по чл. 175к, ал. 1 - 4 ЗСВ причините за прекратяването им са както липсата на установени нарушения на етичните правила, така и отчасти на законовата уредба, на база на която същите могат да бъдат установявани и доказвани. Инспекторатът

може да изисква обяснения от проверяваните лица, писмени документи и сведения от трети лица, но доколкото не е разследващ орган и не разполага с правомощията на органите на предварителното производство, при липса на писмени доказателства или свидетели на извършеното нарушение, не може да събере достатъчно данни за извършването му, което налага прекратяване на проверката. Често третите лица, които имат знание за нарушението не съдействат в хода на проверката, а липсата на такова съдействие довежда до несъбирането на достатъчно данни за извършено нарушение.

Трудности при извършване на дейността на ИВСС по глава девета, раздел Іб ЗСВ създава и отсъствието на ясни законово идентифицирани съставомерни признаци на нарушенията на интегритета. В тази връзка ИВСС и през 2023 г. предложи на министъра на правосъдието изготвянето на изменения и допълнения в ЗСВ за регламентирането на всички съставомерни признаци на нарушенията по чл. 175к ЗСВ. Уредбата на възможните прояви на непочтеност е от изключителна важност, тъй като настоящите дефиниции в ЗСВ за „почтеност“, „независимост“, „накърняване на престижа на съдебната власт“ са неточни и неизчерпателни, и затрудняват не само извършването на проверките от Инспектората, но и самите съдии, прокурори и следователи, у които при настоящата законодателна уредба не съществува яснота досежно конкретното поведение, което от гледна точка на етичните правила следва да спазват. Въпреки отправените от ИВСС предложения, по време на заседанията на създадената от министъра на правосъдието работна група, сформирана със Заповед № ЛС-13-79/30.05.2023 г., последно изменена и допълнена със Заповед № ЛС-13-179/22.12.2023 г. за разработване на нов ЗСВ, съображенията ни не бяха обсъдени.

Независимо от това, ИВСС продължава да полага всички възможни усилия за пълното изясняване на стандартите и очакванията по отношение на поведението на магистратите, и за повишаване ефективността на проверките за интегритет, извършвани по реда на глава девета, раздел Іб ЗСВ.

XI. ДЕЙНОСТ ПО чл. 54, ал. 1, т. 15 ЗСВ

Инспекторатът към ВСС осъществява надзор за защита на физическите лица при обработване на личните им данни от съдилищата при осъществяване на техните правораздавателни функции и от Прокуратурата на Република България, когато обработването се извършва за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания, включително предпазването от заплахи за обществен ред и сигурност и тяхното предотвратяване.

Органите на съдебната власт, поради характера на своята дейност, се подчиняват на особен правен режим, когато обработват лични данни. В Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април

2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО, последователно е проведена идеята за ограничаване на правомощията на общите надзорни органи за защита на личните данни по отношение на съдилищата при осъществяване на техните правораздавателни функции. Това положение е изрично закрепено в чл. 55, пар. 3 от Регламент (ЕС) 2016/679, съгласно който надзорните органи не са компетентни да осъществяват надзор на дейностите по обработване, извършвани от съдилищата при изпълнение на съдебните им функции. Същото разрешение е установено с разпоредбите на чл. 17, ал. 1, т. 2 вр. чл. 42 и сл. ЗЗЛД и по отношение на Прокуратурата на Република България и следствените органи, когато обработват лични данни за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания. Тази уредба е мотивирана от европейския законодател в съображение 20 от Регламент (ЕС) 2016/679 и съображение 80 от Директива (ЕС) 2016/680 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година с необходимостта да се гарантира независимостта на органите на съдебната власт при изпълнението на съдебните им задължения, включително вземането на решения.

През 2023 година в ИВСС са постъпили **9 жалби** от субекти на данни, **8 сигнала** от граждани, юридически лица и съдии, прокурори или следователи, съдържащи твърдения за допуснати нарушения от органи на съдебната власт, и **1 искане** от административен ръководител на съдебен орган за изразяване на становище на надзорния орган относно задължения на съдилищата по прилагането на Регламент (ЕС) 2016/679 и ЗЗЛД.

Към този момент **производствата по подадените 9 жалби от субекти на данни са приключени**. Четири от жалбите са оставени без разглеждане и производствата са прекратени, като 2 от тях са изпратени по компетентност на КЗЛД.

От разгледаните по същество пет жалби от субекти на данни е установено, че четири от тях се отнасят до различни случаи на събиране и съхраняване на лични данни, съдържащи се в писмените доказателства по делата, а една жалба съдържа твърдения за неправомерно разкриване на данни от материалите по делото пред другите страни (ЛДЖ-23-5/2023 г. по описа на ИВСС). От жалбите, засягащи обработване на лични данни при събиране на доказателства по делата, три случая се отнасят до хипотези, в които съдът служебно или по искане на другата страна в исковото производство е извършвал справки по реда на Наредба № 14 от 18 ноември 2009 г. за реда и начина за предоставяне на достъп на органите на съдебната власт до регистъра на населението – Национална база данни „Население“ (рег. № ЛДЖ-23-4/2023 г., рег. № ЛДЖ-23-9/2023 г. и рег. № ЛДЖ-23-10/2023 г. по описа на ИВСС), а една жалба засяга обработване на лични данни, съдържащи се в писмени

доказателства, събрани за установяване на обезпечителната нужда в производство по обезпечаване на предявен иск (рег. № ЛДЖ-23-1/2023 г. по описа на ИВСС). **При разглеждането на жалбите не са установени случаи на нарушаване на правата на субектите при обработване на личните им данни.**

От постъпилите **8 сигнала** за нарушения на правилата за защита на правата на субектите при обработване на личните им данни от органите на съдебната власт, **2 са оставени без разглеждане**, като единият от тях е препратен по компетентност на Комисията за защита на личните данни, тъй като не се отнасят до обработване на лични данни, осъществено от органите на съдебната власт при изпълнение на съдебната им функция. От разгледаните по същество **шест сигнала за нарушения при обработване на лични данни от органите на съдебната власт, по 4 от сигналите не са констатирани нарушения на правилата за защита на личните данни.** Производствата по тези сигнали са приключили във фазата на предварителното проучване по реда на чл. 94ж, ал. 4 вр. ал. 2 ПОДИВССДАЕ със становище за липса на нарушение.

По два от сигналите (вх. рег. № ЛДС-23-3/29.08.2023 г. и вх. рег. № ЛДС-23-7/23.10.2023 г. по описа на ИВСС) **са извършени проверки на място в Софийския районен съд.** При проверката по сигнал вх. рег. № ЛДС-23-7/23.10.2023 г. по описа на ИВСС е установено, че Софийският районен съд като администратор на лични данни е допуснал нарушение при събирането и съхраняването на личните данни, съдържащи се в звукозаписите от проведените съдебни заседания по наказателни дела. Посочените операции по обработване на лични данни се осъществяват от съдилищата за целите на наказателното преследване, определени в чл. 42 ЗЗЛД, поради което по силата на чл. 49 ЗЗЛД те са законосъобразни, когато се осъществяват в изпълнение на правомощие на компетентен орган и са предвидени в правото на Европейския съюз или в нормативен акт в националното законодателство, в който са определени целите на обработването и категориите лични данни. Доколкото в случая целите на обработването и категориите лични данни, съдържащи се в звукозаписи от съдебни заседания по наказателни дела са определени подробно в чл. 311, ал. 3 вр. чл. 237 – 239 НПК, обработването на тези лични данни е законосъобразно, когато се извършва в съответствие с разпоредбите на НПК. При извършената по случая проверка е установено, че голям брой звукозаписи са били съхранявани на технически носител без необходимата защита срещу случайно или неправомерно разкриване, или унищожаване, както и за срокове, надхвърлящи необходимото за целите на изготвянето им. За допуснатото нарушение на администратора на лични данни са наложени две принудителни административна мерки на основание чл. 80, ал. 1, т. 4 ЗЗЛД. С първата мярка е разпоредено на администратора да изтрие звукозаписите, които не са изготвени и съхранявани по установения в НПК ред, а с втората –

да приведе събирането и съхраняването на лични данни, съдържащи се в звукозаписи от съдебни заседания по наказателни дела с установения в НПК ред. Целта на мерките е да се преустанови допуснатото нарушение и да се задължи администратора да приведе обработването на лични данни, съдържащи се в звукозаписите от съдебни заседания по наказателни дела в съответствие с разпоредбите на НПК, като по този начин да се способства за предотвратяване на бъдещи нарушения. Решението на Инспектората към ВСС по този сигнал не е обжалвано и е влязло в сила, като ИВСС е уведомен, че отправените разпореждания са изпълнени. По другият сигнал актът от проверката е изготвен през 2024 г. и резултатите от нея ще бъдат отчетени през следващия отчетен период.

По постъпилото през 2023 г. искане за изразяване на становище в областта на правото и практиките за защита на данните, ИВСС е изразил становище в определения от закона срок.

При изпълнение на надзорните си функции в областта на защита на правата на субектите при обработване на личните им данни, ИВСС изпълнява задачи като:

- да наблюдава и осигурява прилагането на Регламент (ЕС) 2016/679;
- да насърчава обществената информираност и разбиране на рисковете, правилата, гаранциите и правата, свързани с обработването;
- да насърчава информираността на администраторите и обработващите лични данни за задълженията им по Регламент (ЕС) 2016/679 и закона;
- да си сътрудничи с други надзорни органи, включително чрез обмен на информация;
- да наблюдава развитието в областта на информационните и комуникационните технологии дотолкова, доколкото оказва влияние върху защитата на личните данни и др.

Задачите на Инспектората да наблюдава и осигурява прилагането на Регламент (ЕС) 2016/679, и да насърчава информираността на администраторите за задълженията им по Регламента като част от надзорните му функции имат особено значение, защото по отношение на обработването на лични данни, осъществявано от съдилищата и Прокуратурата на Република България при изпълнение на съдебните им функции, те не са задължени да определят длъжностно лице по защита на данните. Това разрешение е направено в уредбата с цел длъжностните лица по защита на данните при изпълнение на задачите си да не въздействат върху независимостта на органите на съдебната власт при осъществяване на съдебната им функция. Като резултат, функциите да бъдат подпомагани органите на съдебната власт в качеството на администратори на лични данни при изпълнение на съдебните им функции от лица с експертни познания в областта на правото и практиките за защита на данните, които по принцип се изпълняват от длъжностните лица

по защита на данните, са възложени да се изпълняват от надзорния орган при изпълнение на задачата по чл. 17а, ал. 1, т. 1 ЗЗЛД и по чл. 79, ал. 1, т. 3 ЗЗЛД.

През 2023 г. Инспекторатът към ВСС извърши шестнадесет планови проверки в ОС – Хасково, РС – Димитровград, ОС – Враца, РС – Оряхово, ОС – Ловеч, РС – Луковит, ОС – Кюстендил, РС – Дупница, Софийски градски съд, РС – Елин Пелин, ОС – Монтана, РС – Лом, ОС – Шумен, РС – Шумен, ОС – Пазарджик, РС – Първомай. Предмет на проверките беше да се установи дали съдилищата като администратори на лични данни са запознати и спазват установения в чл. 5, пар. 2 от Регламент (ЕС) 2016/679 и в чл. 45, ал. 4 ЗЗЛД принцип за отчетност.

Целта на проверките беше да се провери прилагането на принципа за отчетност, установен в чл. 5, пар. 2 от Регламент (ЕС) 2016/679 и в чл. 45, ал. 4 ЗЗЛД и въз основа на направените при проверките констатации, ИВСС да предприеме действия по чл. 57, пар. 1, б. „г“ от Регламент (ЕС) 2016/679 и по чл. 79, ал. 1, т. 3 ЗЗЛД за насърчаване на осведомеността на органите на съдебната власт за задълженията им като администратори на лични данни.

Проверките се извършиха по документи, за да се съобрази натовареността на инспекторите с извършването на плановите проверки по срочното образуване, движение и приключване на съдебните дела и прокурорските преписки на място в органите на съдебната власт.

При извършване на плановите проверки за спазване на принципа за отчетност, Инспекторатът към ВСС прие, че органите на съдебната власт ще бъдат в състояние да докажат, че спазват принципа за отчетност, ако са идентифицирали естеството, обхвата и целите, за които обработват лични данни в контекста на правораздавателната дейност и са изготвили документи за предприетите от тях мерки за защита на правата на субектите поне в следните четири направления: в отношенията със субектите; по отношение на сигурността на личните данни; в отношенията с надзорния орган; други изисквания за отчетност. Извършването на проверките по този начин на практика позволява непосредствено да се установи дали и по какъв начин компетентните органи прилагат нормативните изисквания за прозрачност в отношенията си със субектите, и специалните изисквания за водене на отчетност. По отношение на изискванията за създаване на сигурност на данните и за комуникация с надзорните органи се установява дали компетентните органи са запознати със задълженията си и по какъв начин са документирали предприетите от тях мерки в тази насока.

При плановите проверки се установи, че 9 от проверените съдилища (ОС – Хасково, РС – Димитровград, РС – Оряхово, ОС – Ловеч, РС – Луковит, ОС – Кюстендил, РС – Дупница, ОС – Монтана и РС – Първомай) са изпълнили почти всички изисквания на Регламент (ЕС) 2016/679 и на ЗЗЛД за спазване на принципа за отчетност. При проверките на останалите

съдилища са установени малко на брой повтарящи се пропуски в съдържанието на изготвените от съдилищата документи, доказващи спазването на отделните изисквания, установени в Регламент (ЕС) 2016/679 и в ЗЗЛД. Съобразно възприетите при проверките критерии по отношение на действията, които съдилищата предприемат в отношенията със субектите, по отношение на сигурността на личните данни, в отношенията с надзорния орган и по някои други изисквания за отчетност се установи следното:

По отношение на приетите от съдилищата правила за спазване на принципа за прозрачност по чл. 5, пар. 1, т. 1 Регламент (ЕС) 2016/679 ИВСС констатира, че такива са приети от всички съдилища. От проверките на тяхното съдържание е установено, че съдилищата са идентифицирали и предоставят на субектите необходимата информация за целта, обхвата и естеството на обработваните данни, както и за основните права по чл. 15 – 22 от Регламент (ЕС) 2016/679, и за начина на упражняването им. Отделни пропуски са установени при предоставяне на информация до субектите по отношение на отделните им права. Така например в съдържанието на документите за прозрачност, приети в Софийски градски съд, не е изрично посочено, че правото на жалба до компетентен надзорен орган, когато правата на субектите са нарушени при обработване на личните им данни в контекста на правораздавателната дейност, се упражнява пред ИВСС съгласно чл. 17, ал. 1 ЗЗЛД.

В отделни случаи се допуска пропуск при предоставяне на информация до субектите по отношение на техните права при обработване на личните им данни в контекста на правораздавателната дейност за целите на наказателното преследване по чл. 42 ЗЗЛД. Той се обяснява с разликите в основанието за предоставяне и в обхвата на тази информация. На основание чл. 54, ал. 1, т. 6 ЗЗЛД администраторите са длъжни да предоставят на субектите на данни информация за възможността им при отказ по чл. 54, ал. 3, по чл. 55, ал. 3 и 4 и чл. 56, ал. 6 и 7 ЗЗЛД да упражнят правата си на информация, на достъп до данните, право на коригиране, допълване, изтриване или ограничаване на обработването, чрез ИВСС. В комуникацията със субектите на данни тази информация се пропуска. Това е установено при извършените планови проверки на ОС – Враца, Софийски градски съд, ОС – Пазарджик и РС – Лом.

По отношение на мерките за сигурност на данните се установи, че във всички проверени съдилища са предприети действия за документиране на действията за установяване на подходящо ниво на сигурност на данните. Като пропуск в създаването на отчетност за тези действия се установи, че в ОС – Шумен и в РС – Шумен не е извършен анализ на риска на основание чл. 32, пар. 2 Регламент (ЕС) 2016/679, респективно - на основание чл. 66, ал. 1 ЗЗЛД. Анализът на риска е задължителен елемент от процеса по управление на риска за защитата на личните данни. Съгласно чл. 32, пар. 2 Регламент (ЕС) 2016/679 и чл. 66, ал. 1 ЗЗЛД, анализът предхожда и обуславя прилагането на

подходящи технически и организационни мерки за сигурност на данните. Като такъв той се прилага спрямо всички операции по обработване, извършвани под контрола на администратора. Като резултат от него се определят всички рискове, които могат да засегнат правата на физическите лица при обработване на личните им данни. В тази връзка на съдилищата са дадени препоръки да бъде извършен анализ на рисковете с различна вероятност и тежест за правата на субектите, чиито данни се обработват в контекста на правораздавателната дейност, като въведените технически и организационни мерки за защита на данните бъдат съобразени с резултатите от анализа на риска.

По отношение на комуникацията с надзорния орган се установи, че всички проверени съдилища са приели процедура за уведомяване на надзорния орган в случай на нарушение на сигурността на личните данни. От съдържанието на тези процедури се констатира, че само в СГС не са уредени изрично случаите, когато нарушението на сигурността засяга лични данни, обработвани от съдилищата в контекста на правораздавателната дейност. В тези случаи на основание чл. 33 Регламент (ЕС) 2016/679 вр. с чл. 17, ал. 1 ЗЗЛД, респективно - на основание чл. 67, ал. 1 ЗЗЛД, за нарушението следва да се уведоми компетентния надзорен орган в лицето на ИВСС.

По отношение на изискването за водене на регистър на дейностите по обработване на лични данни се установи, че всички проверени съдилища са спазили изискването за водене на регистър на дейностите по обработване на лични данни на основание чл. 30, пар. 1 Регламент (ЕС) 2016/679, респективно чл. 62, ал. 1 ЗЗЛД.

Съобразно направените при проверките констатации, ИВСС възприе подхода да отправи препоръки до съдилищата да изменят и допълнят съдържанието на приетите от тях документи за отчетност в случаите, в които то не отговаря на установените нормативни изисквания. Към този момент всички дадени препоръки до съдилищата са изпълнени, като за това е получена обратна информация в ИВСС.

Анализът на резултатите от проверките показва, че органите на съдебната власт познават добре задълженията, които имат при обработване на лични данни в контекста на правораздавателната си дейност. Все по-добре се познава промяната в обхвата на надзорната компетентност на общите надзорни органи по защита на личните данни, въведена с новата правна рамка през 2018 година. Тя е въведена в чл. 55, пар. 3 Регламент (ЕС) 2016/679 вр. чл. 17, ал. 1 и чл. 78, ал. 2 ЗЗЛД и предвижда, че Инспекторатът към ВСС е компетентен да осъществява надзор за защита на физическите лица при обработване на личните им данни от съдилищата при осъществяване на техните функции на органи на съдебната власт и от прокуратурата и следствените органи, когато обработването се извършва за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното

преследване на престъпления или изпълнението на наказания, включително предпазването от заплахи за обществения ред и сигурност и тяхното предотвратяване. Този извод се потвърждава от установените при проверките факти, че по отношение на личните данни, обработвани в контекста на правораздавателната дейност, съдилищата предоставят на субектите на данни достъпна и разбираема информация за правото им на жалба до ИВСС, възможността да упражнят правата си на достъп, на коригиране или на изтриване на данните, обработвани за целите по чл. 42, ал. 1 ЗЗЛД в случаите на отказ от администратора, установили са правила за уведомяване на ИВСС в случай на нарушаване на сигурността на данните и др.

Следва да се посочи, че при част от съдилищата се наблюдава пропуск в комуникацията със субектите на данни при предоставяне на информацията по чл. 54, ал. 1, т. 6 ЗЗЛД относно правата на субектите при обработване на личните им данни за целите на наказателното преследване по чл. 42 ЗЗЛД. Той се обяснява с разликите в основанията за предоставяне и в обхвата на тази информация. На основание чл. 54, ал. 1, т. 6 ЗЗЛД администраторите са длъжни да предоставят на субектите на данни информация за възможността им при отказ по чл. 54, ал. 3, по чл. 55, ал. 3 и 4 и чл. 56, ал. 6 и 7 ЗЗЛД да упражнят правата си на информация, на достъп до данните, право на коригиране, допълване, изтриване или ограничаване на обработването чрез ИВСС.

В процедурите за уведомяване на надзорния орган в случай на нарушение на сигурността на личните данни само в един от проверените съдилища е допуснат пропуск при посочване на компетентния надзорен орган, който следва да бъде уведомен от администратора в случай на нарушение на сигурността на данните, което засяга лични данни, обработвани от съдилищата в контекста на правораздавателната дейност. В тези случаи на основание чл. 33 Регламент (ЕС) 2016/679, респективно - на основание чл. 67, ал. 1 ЗЗЛД, се уведомява Инспекторатът към ВСС.

Изискването за водене на регистър на дейностите по обработване на лични данни на основание чл. 30, пар. 1 Регламент (ЕС) 2016/679 и чл. 62, ал. 1 ЗЗЛД, се спазва от всички проверени през 2023 г. съдилища.

XII. ДЕЙНОСТ ПО чл. 54, ал. 1, т. 5 и 6 ЗСВ

За периода 01.01.2023 г. - 31.12.2023 г. ИВСС отправи следните предложения за налагане на дисциплиниращи мерки и дисциплинарни наказания:

1. До Висшия съдебен съвет:

1.1. Отправени предложения през 2023 г.

На основание чл. 312, ал. 1, т. 3 ЗСВ са отправени осем предложения за образуване на дисциплинарно производство за налагане на дисциплинарно наказание на съдия, прокурор или следовател:

1.1.1. ИВСС отправи предложение през м. януари 2023 г. до СК на ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу административния ръководител на РС – Тутракан за нарушение на чл. 307, ал. 3, т. 1 и т. 2 ЗСВ и налагане на дисциплинарно наказание по чл. 308, ал. 1 ЗСВ, адекватно на тежестта на нарушенията. Предложението е във връзка с констатации в акта за резултати от извършената комплексна планова проверка на РС – Тутракан, възложена със Заповед № ПП-22-54/19.09.2022 г. на главния инспектор. С решение на СК на ВСС по Протокол № 4, т. 4 от 07 февруари 2023 г. е образувано дисциплинарно производство на основание чл. 316, ал. 1 ЗСВ - ДД № 5/2023 г. по описа на ВСС. Към момента на изготвяне на доклада производството не е приключило.

1.1.2. ИВСС отправи предложение през м. април 2023 г. до ПК на ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу прокурор в Районна прокуратура – Ловеч, Териториално отделение - Троян за нарушение на чл. 307, ал. 3, т. 3 вр. чл. 175к, ал. 4 ЗСВ и налагане на дисциплинарно наказание по чл. 308, ал. 1 ЗСВ, адекватно на тежестта на нарушенията. Предложението е направено след извършена проверка, образувана за нарушение по чл. 175к, ал. 4 ЗСВ и въз основа на мотивиран доклад на инспектора, осъществил проверката. С решение на ПК на ВСС по Протокол № 13, т. 3 от 19 април 2023 г. е образувано дисциплинарно производство на основание чл. 316, ал. 1 ЗСВ - ДД № 6/2023 г. по описа на ВСС. С решение на ПК на ВСС, която на основание § 23, ал. 2 ПЗР на ЗИД на КРБ (обн. ДВ, бр. 106/2023 г.) изпълнява функциите на Висш прокурорски съвет, по Протокол № 3, т. 1 от 31.01.2024 г. на привлеченото към дисциплинарна отговорност лице е наложено наказание „забележка”. Решението не е обжалвано.

1.1.3. ИВСС отправи предложение през м. ноември 2023 г. до СК на ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу съдия в Окръжен съд – Враца, за работата му като съдия в Софийски районен съд, за нарушение на чл. 307, ал. 3, т. 1 и 2 ЗСВ и налагане на дисциплинарно наказание по чл. 308, ал. 1 ЗСВ, адекватно на тежестта на нарушенията. Предложението е във връзка с констатации в акта за резултати от извършената комплексна планова проверка в Софийски районен съд, възложена със Заповед № ПП-23-2/17.02.2023 г. на главния инспектор. С решение на СК на ВСС по Протокол № 40, т. 26 от 5 декември 2023 г. е образувано дисциплинарно производство на основание чл. 316, ал. 1 ЗСВ - ДД № 28/2023 г. по описа на ВСС. Към момента на изготвяне на доклада производството не е приключило.

1.1.4. ИВСС отправи предложение през м. ноември 2023 г. до СК на ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу съдия в Софийски районен съд за нарушение на чл. 307, ал. 3, т. 1 и 2 ЗСВ и налагане на

дисциплинарно наказание по чл. 308, ал. 1 ЗСВ, адекватно на тежестта на нарушенията. Предложението е във връзка с констатации в акта за резултати от извършената комплексна планова проверка в Софийски районен съд, възложена със Заповед № ПП-23-2/17.02.2023 г. на главния инспектор. С решение по т. 3 от Протокол № 40 от 5 декември 2023 г. СК на ВСС е отказала да образува дисциплинарно производство на основание чл. 310, ал. 6 ЗСВ в частта относно допуснатото бездействие по конкретни дела, а във връзка с останалата част от направеното предложение с рег. инд. № ВСС-14377/17.11.2023 г. на ИВСС е образувала дисциплинарно производство на основание чл. 316, ал. 1 ЗСВ - ДД № 25/2023 г. по описа на ВСС. Към момента на изготвяне на доклада производството не е приключило.

1.1.5. ИВСС отправи предложение през м. ноември 2023 г. до СК на ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу съдия в Административен съд - София-област, за работата му като съдия в Софийски районен съд, за нарушение на чл. 307, ал. 3, т. 1 и 2 ЗСВ и налагане на дисциплинарно наказание по чл. 308, ал. 1 ЗСВ, адекватно на тежестта на нарушенията. Предложението е във връзка с констатации в акта за резултати от извършената комплексна планова проверка в Софийски районен съд, възложена със Заповед № ПП-23-2/17.02.2023 г. на главния инспектор. С решение на СК на ВСС по Протокол № 40, т. 27 от 5 декември 2023 г. е образувано дисциплинарно производство на основание чл. 316, ал. 1 ЗСВ - ДД № 29/2023 г. по описа на ВСС. Към момента на изготвяне на доклада производството не е приключило.

1.1.6. ИВСС отправи предложение през м. ноември 2023 г. до СК на ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу съдия в Софийски районен съд за нарушение на чл. 307, ал. 3, т. 1 и 2 ЗСВ и налагане на дисциплинарно наказание по чл. 308, ал. 1 ЗСВ, адекватно на тежестта на нарушенията. Предложението е във връзка с констатации в акта за резултати от извършената комплексна планова проверка в Софийски районен съд, възложена със Заповед № ПП-23-2/17.02.2023 г. на главния инспектор. С решение на СК на ВСС по Протокол № 40, т. 4 от 5 декември 2023 г. е образувано дисциплинарно производство на основание чл. 316, ал. 1 ЗСВ - ДД № 26/2023 г. по описа на ВСС. Към момента на изготвяне на доклада производството не е приключило.

1.1.7. ИВСС отправи предложение през м. ноември 2023 г. до СК на ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу съдия в Софийски районен съд за нарушение на чл. 307, ал. 3, т. 3 вр. чл. 175к, ал. 4 ЗСВ и налагане на дисциплинарно наказание по чл. 308, ал. 1 ЗСВ, адекватно на тежестта на нарушенията. Предложението е направено след извършена проверка, образувана за нарушение по чл. 175к, ал. 4 ЗСВ и въз основа на мотивиран доклад на инспектора, осъществил проверката. С решение на СК на ВСС по Протокол № 40, т. 2 от 5 декември 2023 г. е образувано дисциплинарно

производство на основание чл. 316, ал. 1 ЗСВ - ДД № 24/2023 г. по описа на ВСС. Към момента на изготвяне на доклада производството не е приключило.

1.1.8. ИВСС отправи предложение през м. декември 2023 г. до СК на ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу съдия в Окръжен съд – Търговище (временно отстранен от длъжност с решение на СК на ВСС по Протокол № 30/26.09.2023 г., т. 1) за нарушение на чл. 307, ал. 3, т. 3 вр. **чл. 175к, ал. 4 ЗСВ** и налагане на дисциплинарно наказание по чл. 308, ал. 1 ЗСВ, адекватно на тежестта на нарушенията. Предложението е направено след извършена проверка, образувана за нарушение по чл. 175к, ал. 4 ЗСВ и въз основа на мотивиран доклад на инспектора, осъществил проверката. С решение на СК на ВСС по Протокол № 41, т. 2 от 12 декември 2023 г. е образувано дисциплинарно производство на основание чл. 316, ал. 1 ЗСВ - ДД № 30/2023 г. по описа на ВСС. Към момента на изготвяне на доклада производството не е приключило.

1.2. Отправени предложения през 2022 г. до ВСС, по които са образувани дисциплинарни производства, приключени към 31 декември 2023 г.

1.2.1. ИВСС отправи предложение през м. март 2022 г. до СК на ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу съдия в РС – Самоков за нарушение на чл. 307, ал. 3, т. 1 и 2 ЗСВ и налагане на дисциплинарно наказание по чл. 308, ал. 1 ЗСВ, адекватно на тежестта на нарушенията. Предложението е във връзка с констатации в акта за резултати от извършената комплексна планова проверка на РС – Самоков, възложена със Заповед № ПП-21-46/15.11.2021 г. на главния инспектор. С решение по т. 8.1 от Протокол № 12 от заседание от 22.03.2022 г. СК на ВСС е отказала да образува дисциплинарно производство по направеното предложение. С решение по т. 8.2 от Протокол № 12 от същото заседание СК на ВСС е изпратила акта за резултати от извършената комплексна планова проверка на РС – Самоков, възложена със Заповед № ПП-21-46/15.11.2021 г. на главния инспектор, на председателя на РС – Самоков, председателя на Апелативен съд – София, председателя на ВКС и на министъра на правосъдието, по компетентност. По жалба на ИВСС срещу решението на СК на ВСС е образувано адм. д. № 3318/2022 г. по описа на ВАС. С определение от 14.11.2022 г. ВАС е отменил решение по т. 8.1 от Протокол № 12 от заседание от 22.03.2022 г. на СК на ВСС, с което е отказано образуване на дисциплинарно производство срещу съдията и е върнал преписката на административния орган за продължаване на административно-производствените действия. С решение по т. 22 от Протокол № 47 от заседание от 13.12.2022 г. на СК на ВСС е образувано ДД № 13/2022 г. по описа на ВСС. С решение на СК на ВСС по т. 3 от Протокол № 11 от 28.03.2023 г. на привлеченото към дисциплинарна отговорност лице е наложено наказание „забележка”. Решението не е обжалвано.

1.2.2. ИВСС отправи предложение през м. март 2022 г. до СК на ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу съдия в РС – Самоков за нарушение на чл. 307, ал. 3, т. 1 и 2 ЗСВ и налагане на дисциплинарно наказание по чл. 308, ал. 1 ЗСВ, адекватно на тежестта на нарушенията. Предложението е във връзка с констатации в акта за резултати от извършената комплексна планова проверка на РС – Самоков, възложена със Заповед № ПП-21-46/15.11.2021 г. на главния инспектор. С решение по т. 9.1 от Протокол № 12 от заседание от 22.03.2022 г. СК на ВСС е отказала да образува дисциплинарно производство по направеното предложение. С решение по т. 9.2 от Протокол № 12 от същото заседание СК на ВСС е изпратила акта за резултати от извършената комплексна планова проверка на РС – Самоков, възложена със Заповед № ПП-21-46/15.11.2021 г. на главния инспектор, на председателя на РС – Самоков, председателя на Апелативен съд – София, председателя на ВКС и на министъра на правосъдието, по компетентност. По жалба на ИВСС срещу решението на СК на ВСС е образувано адм. д. № 3319/2022 г. по описа на ВАС. С определение от 01.12.2022 г. ВАС е отменил решение по т. 9.1 от Протокол № 12 от заседание от 22.03.2022 г. на СК на ВСС, с което е отказано образуване на дисциплинарно производство срещу съдията и е върнал преписката на административния орган за продължаване на административно-производствените действия. С решение по т. 4 от Протокол № 1 от заседание от 17.01.2023 г. на СК на ВСС е образувано ДД № 2/2023 г. по описа на ВСС. С решение на СК на ВСС по т. 2.1 от Протокол № 22 от 27.06.2023 г. на привлеченото към дисциплинарна отговорност лице е наложено наказание „забележка“, за допуснатото дисциплинарно нарушение по чл. 307, ал. 3, т. 1 ЗСВ по конкретни дела, описани в диспозитива на решението, а във връзка с останалата част от направеното предложение с рег. индекс № ВСС-4690/07.03.2022 г. не е наложено дисциплинарно наказание. Решението не е обжалвано.

1.2.3. ИВСС отправи предложение през м. април 2022 г. до СК на ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу съдия в ОС – Кюстендил за нарушение на чл. 307, ал. 3, т. 1 и 2 ЗСВ и налагане на дисциплинарно наказание по чл. 308, ал. 1 ЗСВ, адекватно на тежестта на нарушенията. Предложението е във връзка с констатации в акта за резултати от извършената комплексна планова проверка на ОС – Кюстендил, възложена със Заповед № ПП-21-53/19.11.2021 г. на главния инспектор. С решение по т. 39.1 от Протокол № 17 от заседание от 19.04.2022 г. СК на ВСС е отказала да образува дисциплинарно производство по направеното предложение. С решение по т. 39.2 от Протокол № 17 от същото заседание СК на ВСС е изпратила акта за резултати от извършената комплексна планова проверка на ОС – Кюстендил, възложена със Заповед № ПП-21-53/19.11.2021 г. на главния инспектор, на председателя на ОС – Кюстендил, председателя на Апелативен съд – София,

председателя на ВКС и на министъра на правосъдието, по компетентност. По жалба на ИВСС срещу решението на СК на ВСС е образувано адм. д. № 4654/2022 г. по описа на ВАС. С определение от 03.11.2022 г. ВАС е отменил решение по т. 39.1 от Протокол № 17 от заседание от 19.04.2022 г. на СК на ВСС, с което е отказано образуване на дисциплинарно производство срещу съдията и е върнал преписката на административния орган за продължаване на административно-производствените действия. С решение по т. 4 от Протокол № 46 от заседание от 06.12.2022 г. на СК на ВСС е образувано ДД № 11/2022 г. по описа на ВСС. С решение на СК на ВСС по т. 1 от Протокол № 9 от 14.03.2023 г. дисциплинарното производство срещу привлеченото към дисциплинарна отговорност лице е прекратено на основание чл. 310, ал. 1 ЗСВ, в частта относно допуснато бездействие по конкретни дела, описани в диспозитива на решението, а във връзка с останалата част от направеното предложение с рег. инд. № ВСС-6239/11.04.2022 г. не е наложено дисциплинарно наказание. Решението не е обжалвано.

1.2.4. ИВСС отправи предложение през м. юли 2022 г. до СК на ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу съдия в Административен съд – Варна за нарушение на чл. 307, ал. 3, т. 1 и 2 ЗСВ и налагане на дисциплинарно наказание по чл. 308, ал. 1 ЗСВ, адекватно на тежестта на нарушенията. Предложението е във връзка с констатации в акта за резултати от извършената проверка в Административен съд – Варна, възложена със Заповед № СС-22-1/18.03.2022 г. на главния инспектор. С решение по т. 37.1 от Протокол № 28 от заседание от 12.07.2022 г. СК на ВСС е отказала да образува дисциплинарно производство по направеното предложение. С решение по т. 37.2 от Протокол № 28 от същото заседание СК на ВСС е изпратила акта за резултати от извършената проверка на председателя на АдМС – Варна, председателя на ВАС и на министъра на правосъдието, по компетентност. По жалба на ИВСС срещу решението на СК на ВСС е образувано адм. д. № 8186/2022 г. по описа на ВАС. С определение от 16.11.2022 г. ВАС е отменил решение по т. 37.1 от Протокол № 28 от заседание от 12.07.2022 г. на СК на ВСС, с което е отказано образуване на дисциплинарно производство срещу съдията и е върнал преписката на административния орган за продължаване на административно-производствените действия. С решение по т. 3 от Протокол № 1 от заседание от 17.01.2023 г. на СК на ВСС е образувано ДД № 1/2023 г. по описа на ВСС, производството по което е спряно с решение по т. 2 от Протокол № 10 от заседание от 21.03.2023 г. на СК на ВСС, до влизане в сила на решение по т. 2 от Протокол № 8 от заседание от 07.03.2023 г. на СК на ВСС. С решение по т. 1.1. от Протокол № 20 от заседание от 06.06.2023 г. на СК на ВСС производството по ДД № 1/2023 г. по описа на ВСС е възобновено, като с решение по т.1.2. СК на ВСС е прекратила производството по ДД № 1/2023 г. по описа на ВСС, поради наличие на влязъл

в сила акт за налагане на дисциплинарно наказание за същите дисциплинарни нарушения. Решението не е обжалвано.

1.3. Отправени предложения през 2022 г. до ВСС, по които са образувани дисциплинарни производства, неприключени към 31 декември 2023 г.

1.3.1. ИВСС отправи предложение през м. юни 2022 г. до СК на ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу съдия в СРС за нарушение на чл. 307, ал. 3, т. 3 вр. чл. 175к, ал. 4 ЗСВ и налагане на дисциплинарно наказание по чл. 308, ал. 1 ЗСВ, адекватно на тежестта на нарушенията. Предложението е направено след извършена проверка, образувана за нарушение по чл. 175к, ал. 4 ЗСВ и въз основа на мотивиран доклад на инспектора, осъществил проверката. С решение по т. 3.1 от Протокол № 26 от заседание от 26.06.2022 г. СК на ВСС е отказала да образува дисциплинарно производство по направеното предложение. С решение по т. 26.2 от Протокол № 26 от същото заседание СК на ВСС е изпратила препис от решението, ведно с направеното предложение на ИВСС на председателя на СРС, председателя на СГС, председателя на Апелативен съд – София, председателя на ВКС и на министъра на правосъдието, по компетентност. По жалба на ИВСС срещу решението на СК на ВСС е образувано адм. д. № 8134/2022 г. по описа на ВАС. С определение от 10.11.2022 г. ВАС е отменил решение по т. 3.1 от Протокол № 26 от заседание от 26.06.2022 г. на СК на ВСС, с което е отказано образуване на дисциплинарно производство срещу съдията и е върнал преписката на административния орган за продължаване на административно-производствените действия. С решение по т. 6.3 от Протокол № 47 от заседание от 13.12.2023 г. СК на ВСС е образувано ДД № 12/2022 г. по описа на ВСС. С решение на СК на ВСС по т. 2 от Протокол № 35 от 31.10.2023 г. на привлеченото към дисциплинарна отговорност лице не е наложено дисциплинарно наказание. ИВСС е обжалвал решението на СК на ВСС, образувано е адм. д. № 11675/2023 г. по описа на ВАС, като с решение № 5207 от 25.04.2024 г. ВАС е отхвърлил жалбата. ИВСС не е обжалвал решението на ВАС.

1.3.2. ИВСС отправи предложение през м. август 2022 г. до ПК на ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу прокурор в Окръжна прокуратура - Добрич за нарушение на чл. 307, ал. 3, т. 3, вр. чл. 175к, ал. 4 ЗСВ и налагане на дисциплинарно наказание по чл. 308, ал. 1 ЗСВ, адекватно на тежестта на нарушенията. Предложението е направено след извършена проверка, образувана за нарушение по чл. 175к, ал. 4 ЗСВ и въз основа на мотивиран доклад на инспектора, осъществил проверката. С решение по т. 2. от Протокол № 31 от заседание от 14.09.2022 г. ПК на ВСС е отказала да образува дисциплинарно производство по направеното предложение. По

жалба на ИВСС срещу решението на ПК на ВСС е образувано адм. д. № 9617/2022 г. по описа на ВАС. С определение от 03.11.2022 г. ВАС е отменил решение по т. 2 от Протокол № 31 от заседание от 14.09.2022 г. ПК на ВСС, с което е отказано образуване на дисциплинарно производство срещу съдията и е върнал преписката на административния орган за продължаване на административно-производствените действия. С решение по т. 12 от Протокол № 44 от заседание от 30.11.2022 г. ПК на ВСС е отказала да образува дисциплинарно производство по направеното предложение. По жалба на ИВСС срещу решението на ПК на ВСС е образувано адм. д. № 24/2023 г. по описа на ВАС. С определение от 16.05.2023 г. ВАС е отменил решение по т. 12 от протокол № 44 от заседание от 30.11.2022 г. на ПК на ВСС, с което е отказано образуване на дисциплинарно производство срещу прокурора и е върнал преписката на административния орган за продължаване на административно-производствените действия. С решение по т. 2.1 от Протокол № 24 от заседание от 28.06.2023 г. на ПК на ВСС е образувано ДД № 8/2023 г. по описа на ВСС. С решение по т. 2 от Протокол № 44 от заседание от 29.11.2023 г. ПК на ВСС на привлеченото към дисциплинарна отговорност лице не е наложено дисциплинарно наказание. ИВСС е обжалвал решението на СК на ВСС, образувано е адм. д. № 12/2024 г. по описа на ВАС. С решение от 24.04.2024 г. ВАС е отменил решение по т. 2 от Протокол № 44 от заседание от 29.11.2023 г. на ПК на ВСС, с което не е наложено дисциплинарно наказание на привлечения към дисциплинарна отговорност лице и е върнал преписката на административния орган за ново произнасяне при спазване на дадените задължителни указания по тълкуване и прилагане на закона.

2. Сигнали, отправени през 2023 г. до административните ръководители:

На основание чл. 54, ал. 1, т. 5 във връзка с чл. 311, т. 1 и чл. 327 ЗСВ са отправени **20 сигнала** до административни ръководители на органи на съдебната власт за налагане на дисциплинираща мярка по чл. 327 ЗСВ или за ангажиране на дисциплинарната отговорност на съдия, прокурор или следовател за допуснати от тях забави по движението и/или приключването на конкретно дело/преписка, като някои сигнали съдържат предложения за повече от един магистрат.

2.1 До административните ръководители на съдилищата: СГС - 7 сигнала, 2 сигнала от които са отправени за един съдия; СРС - 3 сигнала; РС – Сандански и ОС - Благоевград – 2 сигнала, отправени за съдия от РС - Сандански; РС – Димитровград – 1 сигнал; ОС - Враца – 1 сигнал за административния ръководител - председател на РС - Мездра; ОС – Габрово – 1 сигнал за административния ръководител - председател на РС – Габрово.

Във връзка с отправените сигнали е постъпила информация от административните ръководители, както следва:

Административният ръководител на СГС е информирал ИВСС, че за двама от съдиите, за един от които Инспекторатът е отправил два сигнала, вече е образувано дисциплинарно производство, а спрямо други трима съдии са предприети организационни мерки. За последния съдия, за който ИВСС е отправил сигнал, административният ръководител на СГС е предоставил информация, че е внесъл предложение във ВСС за образуване на дисциплинарно производство срещу магистрата. Един съдия ползва дългосрочен отпуск.

Административният ръководител на СРС е уведомил ИВСС, че на основание извършената проверка е преценил, че не са налице основания за налагане на дисциплинираща мярка спрямо предложените съдии.

Административният ръководител на РС – Сандански е отправил предложение до ИВСС да упражни правомощията си по чл. 312, ал. 1, т. 3 ЗСВ за образуване на дисциплинарно производство спрямо съдията. Със заповед № Ж-23-283/27.11.2023 г. на главния инспектор на ИВСС е възложена проверка на цялостната дейност на съдията за периода 01.01.2021 г. – 11.12.2023 г. Въз основа на констатациите в акта за извършената проверка, на 13.02.2024 г. ИВСС е отправил предложение до СК на ВСС, изпълняваща функциите на Висш съдебен съвет, съгласно § 23, ал. 2 от ПЗР на ЗИД на КРБ (обн., ДВ, бр. 106/2023 г.) за образуване на дисциплинарно производство срещу съдията за нарушение на чл. 307, ал. 3, т. 1 и 2 ЗСВ и налагане на дисциплинарно наказание по чл. 308, ал. 1 ЗСВ, адекватно на тежестта на нарушенията. СК на ВСС, изпълняваща функциите на Висш съдебен съвет съгласно § 23, ал. 2 от ПЗР на ЗИД на КРБ (обн., ДВ, бр. 106/2023 г.), е образувала ДД № 4/2024 г. по описа на ВСС.

Административният ръководител на РС – Димитровград е информирал ИВСС, че са предприети организационни мерки спрямо предложението за налагане на дисциплинираща мярка съдия.

Административният ръководител на ОС – Враца е информирал ИВСС, че след извършена проверка е преценено, че не са налице основания за налагане на дисциплинираща мярка по чл. 327 ЗСВ на административния ръководител – председател на РС - Мездра.

Административният ръководител на ОС – Габрово е информирал ИВСС, че е издал заповед за налагане на дисциплинираща мярка по чл. 327 ЗСВ на административния ръководител - председател на РС - Габрово.

2.2. До административните ръководители на: СГП – 1 сигнал, СРП – 2 сигнала за прокурори в СРП и РП – Плевен – 1 сигнал.

Административният ръководител на СГП е информирал ИВСС, че са предприети организационни мерки спрямо предложението за налагане на дисциплинираща мярка прокурор.

Във връзка с отправените сигнали административният ръководител на СРП, е информирал ИВСС, че след извършена проверка и оценка на

индивидуалната работа на двамата прокурори не са налице основания за налагане на дисциплиниращи мерки спрямо тях.

От РП – Плевен не е постъпила информация в ИВСС във връзка с отправения сигнал.

2.3. На основание чл. 58, ал. 2 ЗСВ във връзка с чл. 311, т. 1 и чл. 327 ЗСВ с акт за резултати от извършена комплексна планова проверка е отправена препоръка до и. ф. административен ръководител - председател на РС – Мездра да упражни правомощието си по чл. 327, ал. 1 ЗСВ по отношение на съдия от РС – Мездра, с оглед констатирани допуснати нарушения на процесуалните срокове за изготвяне на съдебни актове.

Постъпила е обратна информация от председателя на РС - Мездра, с която уведомява ИВСС, че е издал заповед за налагане на дисциплинираща мярка по чл. 327 ЗСВ на съдията.

ХІІІ. ДЕЙНОСТ ПО чл. 304, ал. 2 ЗСВ

През 2023 г. Инспекторатът не е правил предложения за поощрение на съдя, прокурор и следовател.

ХІV. ДЕЙНОСТ на ИВСС по изпълнение на мярка „Укрепване ролята на ИВСС за превенция и противодействие на корупцията в съдебната власт“, заложен в Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България и правомощията на ИВСС по чл. 54, ал. 1 т. 3, 16, 17, 18 и 19 ЗСВ (изм. ДВ, бр. 84/ 2023 г.)

В Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ) на Република България и заложената мярка „Укрепване ролята на Инспектората към Висшия съдебен съвет (ИВСС) за превенция и противодействие на корупцията в съдебната власт“, в реформа 2: „Противодействие на корупцията“ са предвидени за изпълнение четири индикатора, чрез които се разширяват правомощията на ИВСС. Със ЗИД на ЗСВ (изм. ДВ бр. 84/06.10.2023 г.) се въведоха в закона като нови правомощия на ИВСС предвидените в НПВУ индикатори. До влизането в сила на цитираното изменение в ЗСВ ИВСС продължи да изпълнява критериите по НПВУ и през отчетната 2023 г., като извършените дейности са следните:

1. По първия индикатор: ИВСС да „преразглежда етичните насоки за поведение на магистратите, в сътрудничество с Висшия съдебен съвет и обобщава добрите и лошите практики по отношение на спазването на етичните правила, в съответствие с относимите европейски и международни стандарти“, се изготви Анализ на практиката на ИВСС по глава девета, раздел Іа и раздел Іб от Закона за съдебната власт за 2022 г. Анализът се изготви за втора поредна

година, като целта му е да се изведат добрите и лошите практики на съдиите, прокурорите и следователите по отношение на спазването на етичните правила и във връзка с декларирането и проверката на имуществото и интересите им през призмата на проверките, извършвани от ИВСС по реда на глава девета, раздели Ia и Ib ЗСВ и съответствието им с относимите европейски и международни стандарти.

Въз основа на извършената съпоставка между добрите и лошите практики в областта на декларирането на имущество и интереси от съдиите, прокурорите и следователите и проверката на имуществените им декларации в Република България, от една страна, и относимите международни и европейски стандарти, и добрите практики в други държави в тази област, от друга страна, в анализа са очертани следните изводи:

1. Българското законодателство в областта на декларирането на имущество и интереси от съдиите, прокурорите и следователите и проверката на имуществените им декларации е в унисон с общата тенденция за все по-нарастващото значение на системата за деклариране на имуществено състояние и интереси на лица, заемащи висши публични длъжности, като мощен инструмент за превенция на корупцията.

2. Системата за деклариране на имущество и интереси от магистратите и за проверка на имуществените им декларации в България е с по-широк обхват от тази в останалите държави членки на ЕС, където е въведена такава, по отношение на:

- периодичността на деклариране – в България декларациите се подават не само при встъпване и освобождаване от длъжност и при промяна на декларирани обстоятелства, както е в другите държавите членки, а и ежегодно;
- публичното оповестяване на декларациите – в България всички подадени декларации се публикуват в публичен регистър, достъпен на интернет страницата на ИВСС, за разлика от повечето държави членки, където декларациите не подлежат на публикуване;
- проверката на декларациите – в България се извършва проверка на всички подадени декларации, а не само на част от тях, на случаен принцип или по сигнал, съдържащ данни за нарушения при декларирането, както е в повечето държави членки, въвели изискването за деклариране.

3. Проверките на имуществените декларации на магистратите в България са възложени на конституционноустановен орган в съдебната система (каквото е ИВСС), което законодателно решение е без аналог в правните системи на останалите държави членки на ЕС. За тази цел в Инспектората е създадено специализирано звено за извършването на тези проверки, в което се назначават чрез конкурс експерти с висше икономическо образование, които се занимават единствено с проверките на декларациите. Експертите преминават през специализирани обучения и семинари с цел повишаване на квалификацията и

подобряване на уменията им във връзка с изпълнение на служебните им функции.

При извършената съпоставка между добрите и лошите практики в областта на етичното поведение на българските магистрати и проверките за интегритет, извършвани от ИВСС, от една страна и относимите международни и европейски стандарти, и добрите практики в други държави в тази област, от друга страна, в анализа са очертани следните изводи:

1. КЕПБМ стъпва на основните принципи, въведени в Бангалор през 2002 г. С оглед непрекъснатите предизвикателства, пред които се изправя съдебната система и необходимостта от развитие и усъвършенстване на уредбата са приети отделни Кодекс за етично поведение на българските съдии и Кодекс за етично поведение на българските прокурори и следователи, одобрени с решение на Пленума на ВСС от 30.10.2023 г.

2. В България, за разлика от повечето държави членки на ЕС е предвиден ред за извършване на проверки на интегритета на магистратите и при установени нарушения – за образуване на дисциплинарни производства срещу тях, а не се акцентира на превенцията за идентифицирането и противодействието на нарушенията на правилата за почтеност и етично поведение. В други държави, напротив – се набляга на изграждането на култура на интегритет в съдебната система чрез предприемането на мерки за непрекъснато обучение на магистратите по етични въпроси и създаване на механизми за получаване на индивидуални консултации по етични въпроси.

3. Поради това, че в България липсва възможност за получаване на съвети и консултации по етични дилеми, стоящи пред магистратите от орган в рамките на съдебната система е изведена необходимостта от създаването на система за деонтологична превенция. На законово ниво да се създаде уредба и се предвиди орган в съдебната система, пред който българските магистрати да могат да поставят въпроси от етично естество, които ги вълнуват.

Анализът е публикуван на интернет страницата на Инспектората и е достъпен за всички – както за магистратите, за които може да послужи като вид насоки за етично поведение, така и за всички лица, които желаят да подадат сигнал за поведение, несъвместимо с правилата за почтеност, независимост и ненакърняване на престижа на съдебната власт. С този анализ ИВСС изпълни и правомощието си по чл. 54, ал.1, т.19 от ЗСВ.

2. По втория индикатор: ИВСС да „организира и провежда антикорупционни обучения, както и обучения относно почтеността и конфликт на интереси“.

В изпълнение на този индикатор, на 27 и 28 септември 2023 г. Инспекторатът проведе две онлайн обучения (едно за съдии и едно за прокурори и следователи), съсредоточени върху специфичните елементи от

съставите на нарушенията на интегритета на съдиите, прокурорите и следователите и предмета на тези проверки.

По време на обучението, лекторите от Инспектората акцентираха на конкретните елементи на нарушенията по чл. 175к ЗСВ, формата на техните изпълнителни деяния, резултата, ако такъв се изисква, и причинно-следствената връзка между тях. Вниманието беше обърнато и на предмета на проверките по глава девета, раздел Іб ЗСВ - на фактите и обстоятелствата, които трябва да бъдат изяснени и анализирани по време на проверките за всяко от нарушенията на интегритета. Подчертано беше и задължението на административните ръководители на органите на съдебната власт незабавно след приключване на делата с влязъл в сила съдебен акт, както и на преписките и делата на прокурорите и следователите, да изпращат на Инспектората преписи от съдебните актове и от актовете на прокурорите и следователите, отменени поради нарушение на законовите разпоредби, уреждащи основанията за оттеждане от разглеждане на делата и преписките на съдия, прокурор или следовател. Представени бяха и добрите и лошите практики, установени от Инспектората в изпълнение на правомощията му по глава девета, раздели Іа и Іб ЗСВ, сравнени с установените европейски и международни стандарти.

Обучения с подобна практическа насоченост служат като ориентир за съдиите, прокурорите и следователите за това кои действия и бездействия са съобразени с изискванията за етично поведение по смисъла на ЗСВ, на Кодекса за етично поведение на българските съдии и на Кодекса за етично поведение на българските прокурори и следователи. Обученията са и средство за превенция на конфликта на интереси и на корупцията в съдебната система. С организираното обучение през 2023 г. ИВСС изпълни и правомощието си по чл. 54, ал.1, т.17 ЗСВ.

3. По третия индикатор: ИВСС да „въведе образец за докладване по приключването на делата в рамките на законово определените срокове“.

През 2022 г. се приеха за пръв път **образци за приключването на делата** за всички съдилища – районни, окръжни, военни, административни, апелативни, Върховен административен съд и Върховен касационен съд, както и за прокуратурите. Първото отчитане по образците на ИВСС включи образуваните дела и преписки през 2022 г., а изготвеният **анализ за приключването на делата и преписките в установените срокове** от съдилищата, прокуратурата и следствените органи беше изготвен от Инспектората през 2023 г.

На 11.01.2024 г. Инспекторатът прие отново образци за отчитане приключването на делата и преписките в законоустановените срокове от съдилищата, прокуратурите и следствените органи за 2023 г., след съгласуване с решение по протокол № 41/12.12.2023 г. от СК на ВСС и решение по

протокол № 46/ 13.12.2023 г. на ПК на ВСС. Новото им приемане беше обусловено от влизането в сила на ЗИД на ЗСВ (ДВ, бр. 84/ 2023 г.), с който беше включена нова т. 18 на чл. 54, ал. 1 ЗСВ, която предвиди приемането на образците да стане след съгласуване с Висшия съдебен съвет. Образците на отчети за съдилищата, приети на 11.01.2024 г. не се различават от приетите от ИВСС на 01.11.2022 г. Образците за приключване на делата и прокурорските преписки от прокуратурата и следствените органи, приети на 11.01.2024 г. се различават от приетите от ИВСС на 01.11.2022 г. по това, че изпращайки ги за съгласуване бяха съобразени законодателните промени, настъпили междувременно в НПК. По-конкретно по отношение приключването на прокурорските преписки беше въведен още един, допълнителен критерий - потвърдени и отменени откази за образуване на досъдебно производство от първоинстанционния съд, предвид новата алинея 4 на чл. 213 НПК (обн., ДВ, бр. 48 от 2023 г.). Този критерий е въведен при предоставяне на информация за приключените прокурорски преписки, като е указано в тази част образецът да се попълва само от първоинстанционните прокуратури.

Друг допълнителен критерий се въведе при отчитане на приключените досъдебни производства. Предоставяната по отчета информация относно споразуменията, постигнати от прокурор и защитник за решаване на делото, се разделя в две подколони, наименувани съответно „по чл. 375а НПК“ и „по чл. 381 НПК“ - с оглед новата разпоредба на чл. 375а, ал. 1 НПК (обн., ДВ, бр. 48 от 2023 г.), която предвижда, че „след приключване на разследването, когато са налице основанията на чл. 78а от Наказателния кодекс, по предложение на прокурора или на защитника може да бъде изготвено споразумение между тях за решаване на делото по реда на глава двадесет и девета, с което подсъдимият се освобождава от наказателна отговорност с налагане на административно наказание“.

С приетите образци за отчитане приключването на делата и преписките от съдилищата, прокуратурата и следствените органи ИВСС изпълни и правомощието си по чл. 54, ал.1, т.18 ЗСВ.

4. По четвъртия индикатор: ИВСС да „въведе образци и процедури за редовно докладване и публикуване на резултатите от приключилите дела“.

С приетите на 22.11.2022 г. допълнения в **Правилника за организацията и дейността на ИВСС и за дейността на администрацията и на експертите** (обн., ДВ, бр. 02.12.2022 г.) беше разписана процедурата за приемане от ИВСС на образци за докладване и отчитане приключването на делата в рамките на законово определените срокове, процедурата за изготвяне на анализ и публикуване на резултатите от приключените дела.

Съгласно предвидената в Правилника процедура, информацията по образците на ИВСС за предходната година трябва да постъпва в Инспектората до 15 март всяка година, да се анализира от звено „Аналитично“ до 15 април,

като се изготви анализ за приключените дела на съдилищата и анализ за приключените дела и преписки на прокуратурата и следствените органи. Съгласно приетите разпоредби образците, ведно с анализът се публикуват на интернет страницата на Инспектората. Изпълнението на тази дейност стартира през 2023 г., като направените констатации и изводи в първия статистическия анализ за работата на съдилищата, прокуратурата и следствените органи през 2022 г. позволиха да се направи преценка на работата им по срочното приключване на делата и преписките. Изготвеният през настоящата 2024 г. втори анализ за резултатите от приключените дела и преписки се базира на образците, приети от Инспектората на 11.01.2024 г., които още през месец декември 2023 г. бяха съгласувани с двете колегии на ВСС.

По този начин ИВСС изпълни правомощието си по чл. 54, ал.1, т. 3 ЗСВ (ДВ, бр. 84 от 2023 г.) да приеме процедура за редовно отчитане и публикуване на резултатите от анализа и обобщението на приключените дела.

XV. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

И през 2023 г. продължи доброто сътрудничество и взаимодействие между ИВСС и Висшия съдебен съвет, които намират изражение в различни насоки.

Инспекторатът към ВСС създаде и поддържа база данни с информация за извършените проверки на съдии, прокурори и следователи. Информацията се предоставя своевременно на колегиите на ВСС както във връзка с процедурите по атестиране и кариерно израстване на магистратите, така и с оглед реализиране на дисциплинарната им отговорност в случаи на допуснати дисциплинарни нарушения.

Част от работата по подпомагане на двете колегии на ВСС през 2023 година се изразява в това, че Инспекторатът предоставя информация на Комисиите по атестирането и конкурсите към съдийската колегия и прокурорската колегия на ВСС, както и на Комисиите по професионална етика към двете колегии на ВСС в случаите на започване на процедури по атестиране, повишаване в длъжност и преместване на магистрати, за извършените от ИВСС проверки на съдии, прокурори и следователи по сигнали, включително такива по глава девета, раздели Ia и Ib ЗСВ, по заявления срещу нарушаване на правото на разглеждане и решаване на делата в разумен срок по глава трета „а“ ЗСВ, както и за резултатите от тези проверки.

Инспекторатът предоставя също информация на Комисия „Дисциплинарна дейност и взаимодействие с ИВСС“ към съдийската колегия на ВСС за предприетите мерки от административните ръководители на органите на съдебната власт във връзка с отправените препоръки по сигнали на основание чл. 54, ал.1, т. 5 ЗСВ, както и за изпълнението на препоръките,

дадени от ИВСС в актовете за резултати от комплексните, контролните, инцидентните и тематичните проверки.

През отчетния период (01.01.2023 г. – 31.12.2023 г.) Инспекторатът изготви четири тримесечни отчета по глава трета „а“ от Закона за съдебната власт за установените нарушения на правото на разглеждане и решаване на делата в разумен срок, които са изпратени на колегиите на Висшия съдебен съвет. Въз основа на проверките на заявленията по глава трета „а“ ЗСВ, извършени от състави на специализираното звено в ИВСС, МП преценява сключването на споразумения и изплащането на обезщетения за забавено правосъдие.

XVI. МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Инспекторатът към ВСС още от 2019 г. е пълноправен член на Европейската мрежа на службите за съдебна инспекция (RESIJ), създадена с цел взаимно подобряване и обогатяване на практиките и методологията на националните служби за съдебна инспекция. В Мрежата, освен България, членуват инспекционните служби на Белгия, Испания, Франция, Италия, Португалия, Румъния и Република Албания.

На проведеното Общо събрание на RESIJ през м. декември 2022 г. в Брюксел, Белгия по предложение на главния инспектор на ИВСС се прие следващото Общо събрание на Европейската мрежа на службите за инспекция на правосъдието да се проведе в София през месец юни 2023 г.

Международният форум с домакин Инспектората към Висшия съдебен съвет на Република България се проведе на 21 юни 2023 г. в гр. София с основна цел да допринесе за задълбочаване на международното сътрудничество в рамките на Мрежата, за подобряване функционирането на органите на съдебната система, както и за разширяване на съвместните дейности с други инспекторати и международни органи.

По време на първата част на Общото събрание членовете на Мрежата обсъдиха резултатите от работата по сравнителен доклад на инспекционните служби, изготвен от националните звена за контакт на RESIJ в съответствие с решение на Общото събрание от 22 юни 2022 г. Представени бяха аналитичните изводи от проведените сравнителни проучвания относно естеството и типологията на работата на всяка инспекционна служба, различните контролни правомощия, видовете проверки на инспекторатите и инструментите за осъществяването им. Съгласно общата методология за изготвянето на доклада е възприет сравнителен подход за точно и изчерпателно отчитане на особеностите на инспекционните служби във всяка държава. На базата на разработени въпросници са определени няколко сравнителни оси: контрол на хората, контрол на организациите, ИТ инструменти, комуникация и обучение.

Докладът представя обобщение и сравнение на отговорите на национално равнище по отделните теми. Неговата цел е да установи общи организационни и оперативни стандарти при изпълнението на контролните правомощия на инспекционните служби по отношение на органите на съдебната власт и магистратите.

В тази връзка на проведеното Общо събрание беше подчертано значението на сътрудничеството чрез обмен на опит, обучение, обединяване на методи и най-добри практики в съответствие със стандартите за работа на инспекторите. Подготвени бяха препоръки, свързани с подобряване и сближаване на изследваните дейности в съответствие с тези стандарти.

Като добри практики бяха представени и дебатираны електронните съдебни системи за управление на делата на Испания и Португалия, които дават възможност на инспекторите да извършват проверки по електронен път.

По време на втората част от Общото събрание на RESIJ, членовете на мрежата обсъдиха постигнатото през годината и резултатите от проведените конференции и изготвените доклади, представени на Европейския съюз (ЕС). Подчертано беше, че по този начин Мрежата става разпознаваем субект, на който могат да бъдат възлагани задачи в рамките на ЕС. Обсъдиха се и въпроси, свързани с бъдещия фокус на работата на RESIJ и сътрудничеството с институциите на ЕС.

Одобриха се и промени в Устава на мрежата, свързани с вътрешната организация. Поради изтеклия вече мандат на председателя на Мрежата Кристоф Стрюдо, главен инспектор на френския инспекторат, Общото събрание с единодушие избра главния инспектор на Съдебния инспекторат на Румъния Роксана Петку за председател на RESIJ с мандат две години. Променен беше и броят на членовете на Изпълнителното бюро, които бяха увеличени с един, с оглед запазване и използване на придобития от Франция опит по време на предходното председателство.

По покана на Артур Метани – главен съдебен инспектор на Република Албания се взе решение следващото Общо събрание на Европейската мрежа на службите за съдебна инспекция да се проведе в гр. Тирана, Албания през месец декември 2023 г.

По повод навършване на 15 години от създаването на ИВСС, на 22 юни 2023 г. в гр. София беше проведена международна конференция с участието на представители на съдебната власт на България и на институции на държавите-членки на ЕС - част от RESIJ.

На конференцията на тема „15 години Инспекторат към Висшия съдебен съвет на България - развитие, прилики и различия с европейските инспекционни служби“ присъстваха председателите на Върховния касационен съд и на Върховния административен съд, и. ф. главен прокурор на Република България, представители на министерство на правосъдието, членове на Висшия съдебен съвет, директорът на Националния институт на правосъдието,

административни ръководители на органи на съдебната власт, първият главен инспектор на ИВСС, бивши и настоящи членове на Инспектората към ВСС, както и представители на други институции.

Сред гостите бяха известните юристи проф. д. ю. н. Васил Мръчков, проф. Огнян Герджиков и проф. д-р Даниел Вълчев. От чуждестранните участници присъстваха представители на институции на държавите-членки на ЕС, по-специално Главният инспекторат на правосъдието на Франция, Висшият съвет на правосъдието на Белгия, Съдебният инспекторат на Румъния, Главният инспекторат на правосъдието на италианското Министерство на правосъдието, Инспекционната служба на Генералния съвет на съдебната власт на Испания, Висшият съдебен съвет на Португалия и Висшият инспектор на правосъдието на Република Албания.

В първата част на конференцията главният инспектор на ИВСС Теодора Точкова представи дейността на контролния орган до момента, постиженията на институцията и идеите за бъдещо развитие.

Доклади през призмата на правомощията на ИВСС за независимостта на съдиите и дисциплинарната процедура изнесоха председателят на ВКС Галина Захарова и председателят на ВАС Георги Чолаков.

Международният експерт и бивш член на ИВСС Анита Михайлова говори за важната роля на експертите в сътрудничеството с държавните институции и инспекционните служби, като цитира един от бащите на френските общности Жан Моне с думите „Всичко започва с хората, но продължава с институциите“.

По време на втората част на събитието участниците обсъдиха моделите на съдебна инспекция и добри практики в други европейски държави, като по темата за различията и сходствата във функциите и работата на европейските инспекционни служби говориха членът на Генералния съвет на съдебната власт на Испания Хуан-Мартинес Моря, инспекторът от Главния инспекторат на правосъдието на Франция Силви Мергес и инспекторът от Главния инспекторат на Министерство на правосъдието на Италия Емануела Аливерти.

В заключителната част на конференцията бяха обсъдени въпросите за атестиране на магистратите и ангажиране на дисциплинарната им отговорност, по които говориха членът на Висшия съдебен съвет на Португалия Ракел Роло и инспекторът от Главния инспекторат на правосъдието на Франция Делфин Агоге.

На 14 декември 2023 г. главният инспектор на ИВСС, инспектори и експерти взеха участие в Общо събрание на Европейската мрежа на службите за съдебна инспекция, което се проведе в Тирана под егидата на Висшия инспектор на правосъдието на Република Албания Артур Метани.

В началото на първата част от Общото събрание, членовете на Мрежата обсъдиха варианти на проекти на ново лого, представени от Съдебния инспекторат на Румъния.

Членовете на Общото събрание на RESIJ обсъдиха и одобриха промени в Устава на Мрежата, приеха Регламент относно организацията и функционирането на нейния секретариат и Финансов регламент на RESIJ. Възложено беше на представителите на ВСС на Белгия, съгласно чието законодателство е учредена Мрежата, да предприемат действия за регистриране на промените.

Приет беше изготвеният Обобщен сравнителен доклад за функциите и правомощията на инспекционните служби на Европейската мрежа на националните служби за инспекция на правосъдието, като се взе решение същият да бъде публикуван на страницата на Мрежата и при възможност да бъде разпространен и изпратен на други европейски институции. Съдебните инспекторати поеха задължение да преведат и публикуват доклада на своите интернет страници.

В изказването си Теодора Точкова, главен инспектор на ИВСС, изрази подкрепа за предложените промени в устройствените документи на Мрежата, както и относно приемането и разпространението на обобщения сравнителен доклад. Предложи също в програмата си за следващата година Мрежата да включи и да започне работа по изготвянето на обща Методика (рамка) за извършване на проверки, обобщаваща приликите, сходните инструменти и добрите практики на инспекционните екипи от различните държави, което е логично продължение на работата и изводите от обобщения доклад. Подкрепи също така възможността за участието на инспектори от други държави като наблюдатели в извършването на национални проверки, като способ за обогатяване и разширяване на познанията и подобряване на ефективността на инспекционната дейност.

Предложението беше подкрепено в изказванията и на други членове на Мрежата – Испания, Италия, Белгия, които също настояха за активизиране на дейността чрез обмен на инспектори, споделяне на опит от извършени проверки и ангажиране с общи предизвикателства като използването на изкуствения интелект в работата на съдебната система, отстояването на независимостта на магистратите и повишаването на обществените очаквания към съдебната власт. Предложено беше също да се разшири работата с други европейски и международни институции и структури, както и с инспекторати на други държави.

Приетият на проведеното Общо събрание на Мрежата сравнителен доклад със заглавие „Съпоставително изследване на службите за съдебна инспекция на държавите членки на Европейската мрежа на службите за съдебна инспекция“ е публикуван на страницата на ИВСС в интернет, раздел Бюлетин.

XVII. ИНСТИТУЦИОНАЛЕН И АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ НА ИВСС. ПРЕДСТАВЯНЕ ДЕЙНОСТТА НА ИНСТИТУЦИЯТА ПРЕД ОБЩЕСТВОТО

1. ОРГАНИЗАЦИОННА СТРУКТУРА

Структурата и правомощията на ИВСС са съобразени с предвиденото в Конституцията на Република България, Закона за съдебната власт и Правилника за организацията на дейността на Инспектората към Висшия съдебен съвет и за дейността на администрацията и на експертите. Съдебните служители в ИВСС са организирани в обща и специализирана администрация. Общата администрация подпомага осъществяването от главния инспектор ръководство на институцията, създава условия за осъществяване на дейността на специализираната администрация и извършва техническите дейности по административно обслужване. Специализираната администрация, която се състои от експерти с юридическо образование и експерти с висше икономическо или друго подходящо образование, подпомага осъществяването на правомощията на ИВСС. Съдебни служители на пряко подчинение на главния инспектор са финансовият контролор и служителят по сигурност на информацията.

И през 2023 г. не бяха извършени промени в организационната и административната структура на ИВСС. Общата администрация включва следните звена: дирекция „Административна дейност“, дирекция „Правно обслужване, връзки с обществеността и човешки ресурси“, дирекция „Бюджет и финанси“ и дирекция „Компютърно-информационна сигурност“. Експертите в специализираната администрация са разпределени в следните звена: за извършване на проверки по чл. 54, ал. 1, т. 1 и 2 ЗСВ, по глава трета „а“ ЗСВ, по глава девета, раздел Ia и по глава девета, раздел Ib ЗСВ, както и звено „Аналитично“.

Общата щатна численост на институцията към 31.12.2023 г. е 131 щатни бройки, включващи главен инспектор, 10 инспектори, 49 щатни бройки в общата администрация и 71 щатни бройки за експерти.

2. ПУБЛИЧНОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ НА ДЕЙНОСТТА НА ИНСПЕКТОРАТА КЪМ ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ. ПРЕДСТАВЯНЕ ДЕЙНОСТТА НА ИНСТИТУЦИЯТА ПРЕД ОБЩЕСТВОТО

Изискванията за публичност и прозрачност на дейността на институциите се увеличават непрестанно, и с оглед на това Инспекторатът към ВСС се стреми да осигурява равен достъп до информацията относно извършените проверки в органите на съдебната власт, като предоставяната информация е обективна и вярна.

И през 2023 г. ИВСС продължи да публикува на интернет страницата си всички актове за резултати от извършените проверки. Публикуват се и решенията на главния инспектор по възражения, направени във връзка с констатации и препоръки в актовете, отправените сигнали и изготвени становища по тълкувателни дела, както и становищата по законопроекти, касаещи съдебната власт. На интернет страницата на институцията се поддържат и обновяват образци на декларациите за имущество и интереси, подавани от магистратите, като са публикувани и образци на сигналите, които могат да бъдат подавани за нарушения на интегритета или за защита на личните данни.

Представена е организационно-управленската структура на институцията, бюджета на Инспектората, както и нормативните и вътрешните актове, уреждащи правомощията му. Публикуват се и новини за дейността на органа или за събития, в които неговите представители са взели участие.

През отчетния период 01.01.2023 г. – 31.12.2023 г. се наблюдава устойчива тенденция на присъствието на ИВСС в медиите за отразяване на дейността на органа. Общо материалите, публикувани в медиите (сайтове, вестници, електронни медии и други информационни канали) са 351 на брой.

На интернет страницата са публикувани всички прессъобщения на Инспектората за 2023 г., свързани с изпълнението на неговите правомощия. Както и в предходни периоди са публикувани годишната програма на ИВСС за 2023 г. и Доклада за дейността на институцията за 2022 г., поместени са съобщения с акценти от тези основни документи, а на медиите са изпратени прессъобщения. Публикувани са и четирите тримесечни отчета за 2023 г. по глава трета „а“ ЗСВ за установените нарушения на правото на разглеждане и решаване на делата в разумен срок. Оповестена е информация за всеки един от отчетите с подробности за най-продължителните производства, установени при проверките, както и данни за конкретни случаи на забавено правосъдие. Изпратени са прессъобщения до медии и ресорни журналисти, които са разработили журналистически материали.

На интернет страницата на ИВСС са публикувани и изготвените от институцията четири анализа в изпълнение на мярка „Укрепване ролята на Инспектората към Висшия съдебен съвет за превенция и противодействие на корупцията в съдебната власт“, заложен в Реформа 2: “ Противодействие на корупцията “ в Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ) на Република България за 2022 г.: Анализ на практиката на ИВСС по глава девета, раздел Ia и раздел Ib от Закона за съдебната власт за 2021 г.; Анализ на практиката на ВАС по приложението на Кодекса за етично поведение на българските магистрати (КЕПБМ) за периода 2017 г.- 2021 г., Анализ на приключените производства по КЕПБМ, образувани пред комисиите за професионална етика към органите на съдебната власт за 2021 г. и Анализ на

практиката на ИВСС по глава девета, раздел Ia и раздел Ib от Закона за съдебната власт за 2022 г.

И през 2023 г. на сайта на ИВСС продължи поддържането и обновяването на раздел „Проверка на имуществени декларации“. Публикувано е съобщение за срока и способите за подаване на ежегодните декларации за имущество на магистратите по чл. 175а, ал. 1, т. 1 и т. 2 ЗСВ за предходната 2022 г. Налична е и информация за утвърждаване на нов образец на имуществените декларации, подавани от магистратите и указания за попълването им.

В съответствие с изискванията на ЗСВ, на интернет страницата на Инспектората са публикувани декларациите за имущество и интереси на съдиите, прокурорите и следователите, подадени през 2023 г.; списък на магистратите, неподали в срок декларации за имущество и интереси, и списък на влезлите в сила наказателни постановления, с които е наложено административно наказание за извършено нарушение и за сключените споразумения. Инспекторатът е отчетел и резултатите от извършените проверки на имуществените декларации за 2022 г., подадени през 2023 г. от съдиите, прокурорите и следователите.

3. ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ПРАВОМОЩИЯТА НА ИНСПЕКТОРАТА КЪМ ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

Петнадесетгодишнината от създаването на ИВСС беше отбелязана на 22 юни 2023 г. в гр. София с провеждането на международна конференция с участието на представители на съдебната власт на България и на институции на държавите-членки на ЕС - част от RESIJ. Международният форум под надслов „15 години Инспекторат към Висшия съдебен съвет на България - развитие, прилики и различия с европейските инспекционни служби“ допринесе за популяризиране на правомощията, представяне на резултатите от дейността на органа, идеите за бъдещото му развитие и спомогна за повишаване на авторитета на институцията.

През 2023 г. Инспекторатът съвместно с Висшия съдебен съвет, продължи да изпълнява проект „Осигуряване на софтуерна и методическа обезпеченост и изграждане на административен капацитет на ИВСС за превенция на корупцията в съдебната система“, който се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Целта на проекта е осигуряване на ефективни мерки за превенция на конфликта на интереси при гарантиране на прозрачност и опазване независимостта на съдебната власт, както и софтуерното осигуряване на правомощията на ИВСС, свързани с проверка на имуществените декларации на съдиите, прокурорите и

следователите. Срокът за изпълнение на проекта беше удължен до 31.07.2023 г.

В рамките на проекта е предвидено разработването на два електронни публични регистъра. Единият - на електронните декларации за обстоятелства, свързани с предотвратяване и установяване на конфликт на интереси, и имуществени декларации, а другият - на отводите, включващ исканите отводи и мотивите, с които са уважени или не за всеки съдия. Отговорна институция за разработването на първия от регистрите е ИВСС, а за втория – ВСС. Регистърът на отводите е внедрен и пуснат в експлоатация на 30.07.2021 г.

На 20.04.2022 г. беше обявена девета поред обществена поръчка за избор на изпълнител за разработване на електронния публичен регистър на електронните декларации. След провеждане на процедура по ЗОП, на 14.07.2022 г. беше сключен договор за разработване на електронния публичен регистър на електронните декларации. Поради неизпълнение на всички дейности, посочени в договора, и по-конкретно на дейност 3 „Изготвяне на детайлна спецификация (системен проект)“, на 02.06.2023 г. договорът с избрания изпълнител бе прекратен. Междувременно, на 31.07.2023 г. изтече и срока на Договора с Управителния орган на Оперативна програма „Добро управление“, поради което не е обявявана нова обществена поръчка за избор на изпълнител, който да разработи и внедри Електронен публичен регистър на електронните декларации (ЕПРЕД).

Независимо от това, следва да се подчертае, че и към настоящия момент съществува публичен регистър на декларациите, каквото е изискването на чл. 175г, ал. 1, т. 1 ЗСВ. Същият е публикуван на сайта на Инспектората, раздел „Проверка на имуществени декларации“. Целта на създаването на ЕПРЕД беше да се улеснят магистратите чрез осигуряване на възможност за подаване на декларациите им по електронен път, от една страна, а от друга – да се улеснят проверките на тези декларации, като се получава по електронен път информацията от съответните публични регистри и се сравнява с декларираната информация. Въпреки липсата на специфичен софтуерен продукт, който да автоматизира проверките, ИВСС проверява всички декларации на магистратите своевременно, като ежегодно изисква и съпоставя получената информация от съответните публични регистри.

През м. декември 2023 г. главният инспектор, инспектор и експерти участваха в четири заседания на Комисията по конституционни въпроси към 49-то Народно събрание по повод публичното обсъждане на проекта на ЗИД на Конституцията на Република България с вх. рег. № 49-354-01-83, внесен на 28.07.2023 г. На заседанието, проведено на 01.12.2023 г., посветено на темата „Инспекторат (повишаване ефективността на органа) и Конституционен съд (механизъм за въвеждане на индивидуална конституционна жалба) главният инспектор на ИВСС представи в резюме становището на ИВСС по законопроекта в частта на § 12 относно промени в чл. 132а от Основния закон,

касаещи уредбата за ИВСС, прието на заседание на ИВСС, проведено на 24.08.2023 г.

С оглед представяне правомощията и дейността на ИВСС пред обществото следва да се посочат и съвместните дейности на институцията с инспекционните служби-партньори от Мрежата на европейските служби за съдебна инспекция (RESIJ). Специално внимание на тази дейност е отделено в раздел „Международно сътрудничество“ от доклада.

XVIII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Отчетените в настоящия доклад резултати от дейността на ИВСС доказват, че и през изминалата 2023 година са изпълнявани всички правомощия на контролния орган. Резултатите от дейността на Инспектората са реални, като основен приоритет в нашата работа остава насърчаването на върховенството на закона и следването на най-високите стандарти при осъществяване на дейността на институцията.

Въпреки напускането през 2022 г. на двама инспектори, проверяващи граждански и административни съдилища, всички проверки от годишната програма, както и всички постъпващи жалби и сигнали бяха поети от останалите два екипа от инспектори и експерти. Благодарение на създадената организация за разпределение на работата двата екипа се справиха със задачите по отделните направления от дейността на Инспектората.

От извършените проверки се констатира, че независимо от предизвикателствата, породени от продължилата до 1 април 2022 г. епидемична обстановка в страната, е постигната много добра организация на административната дейност на органите на съдебната власт. В по-голямата част от проверените съдилища делата се образуват в деня на постъпване на съдебните книжа и се разпределят на докладчик при спазване на чл. 9 ЗСВ. Продължава насрочването на делата за разглеждане в съдебни заседания и отлагането им за следващи заседания през кратки периоди - много често в срок до 1 месец от постановяване на определението по чл. 140 ГПК. По отношение на наказателните дела, като цяло насрочването им в разпоредително заседание се извършва при спазване на сроковете по НПК, а отлагането им е съобразено със срока по чл. 271, ал. 10 НПК. Като положителен следва да се отчете и фактът, че в повечето съдилища административните ръководители следят за движението и приключването на делата и при необходимост предприемат съответни организационни и дисциплиниращи мерки при констатирани забавяния. Повечето граждански и наказателни дела се насрочват, разглеждат и приключват в кратки срокове, което затвърждава тенденцията за подобряване сročността на правораздаването.

Положителни тенденции в работата са отчетени и по отношение на проверените прокуратури. Създадена е добра организация на деловодната

дейност и документооборота. Във всички проверени през 2023 г. прокуратури е установено, че се спазва принципът на случайното разпределение на прокурорските преписки съгласно изискването на чл. 9 ЗСВ, а възлагането и извършването на проверките по ЗСВ е в указаните срокове и съобразно предвиденото в закона. По делата разследването се провежда в законния и в удължения срок за разследване, а постановленията и обвинителните актове се изготвят в срок.

Проверките, извършени през 2023 г. в органите на съдебната власт отчитат дисциплиниране на процеса и спазване на процесуалните срокове по движението и приключването на делата и преписките. В подкрепа на този извод са извършените проверки по граждански дела в РС – Белоградчик; по наказателни дела в РС – Лом, РС – Асеновград, РС – Белоградчик, РС – Малко Търново, РС – Бяла Слатина, РС – Кула и РС – Оряхово; в СРП и РП – Ямбол и териториалните отделения към нея (ТО - Тополовград и ТО – Елхово), при които не са установени пропуски в дейността им и екипите от ИВСС не са давали препоръки по смисъла на чл. 58, ал. 2 ЗСВ.

В работата на някои от проверените съдилища и прокуратури са отчетени и пропуски.

В отделни случаи в производствата по граждански дела е констатирано, че определението по чл. 140 ГПК е постановявано в срок от 6 месеца след изтичане на срока за представяне на писмен отговор. Като причина за несвоевременно приключване на граждански производства са констатирани големи периоди на бездействие от страна на съда, достигащи до 1 година. Също така, причина за несвоевременното приключване на дела е постановяване на решението след 10 – 16 месеца след законовия срок.

По-често срещани пропуски, установени в работата на отделни състави от Софийски районен съд по гражданските дела са: постановяване на определението по чл. 140 ГПК в срокове над 6 месеца до над 1 година от изтичане на едномесечния срок за отговор на исковата молба; голям брой неприключени дела, образувани преди 2021 г. поради допуснато процесуално бездействие от съда - първите процесуални действия са извършвани след 10 месеца, 1 година, 2 години и над 4 години. В немалко случаи е констатирано, че не се спазва едномесечния срок за постановяване на съдебното решение, като при някои съдебни състави просрочията надминават 3 години.

В съдебните производства по НПК в районните съдилища, макар и по неголям брой дела е установено, че не се са спазени сроковете за изготвяне на съдебните актове (мотиви на присъдите или решенията по чл. 340 НПК), като просрочията са от 20 дни до 3 месеца. По неголям брой дела на окръжните съдилища не са спазени предвидените процесуални срокове по чл. 243, ал. 5, чл. 308 и чл. 340 НПК, като най-често просрочията са до 3 месеца.

Проверката на Софийски районен съд по наказателни дела установи, че

диспозитивите на присъдите по някои дела не отговарят на изискванията за съдържание, предвидено в чл. 305, ал. 4 НПК. Установени са НОХ дела, по които разпоредителното заседание е било насрочено извън сроковете по чл. 247б, ал. 2, т. 2 НПК. Отбелязани са и случаи, в които не са спазени сроковете за изготвяне на съдебните актове – определения по чл. 243, ал. 5 НПК или по чл. 244, ал. 5 НПК. Не са спазвани и сроковете за изготвяне на мотиви към постановените присъди и/или на решенията по чл. 340 НПК, като в повечето случаи просрочията са от 3 месеца до около три години след изтичане на процесуалния срок.

В една от проверените през 2023 г. районни прокуратури е установено, че в някои случаи проверките по ЗСВ не се извършват в указаните срокове и в съответствие с чл. 145, ал. 2 ЗСВ, поради бездействие на органа, извършващ проверката и недостатъчната активност и контрол от страна на наблюдаващите прокурори. В някои от проверените районни прокуратури са установени и пропуски по отношение взаимодействието с органите на МВР в работата по спрените досъдебни производства, като по част от спрените ДП не се осъществява регулярен контрол от наблюдаващите прокурори върху разследващите органи за проведените оперативно-издирвателни мероприятия и резултатите от тях.

Видно от актовете за проверки, както и от постъпилата от административните ръководители информация, повечето от препоръките на ИВСС се възприемат като правилни, като още по време на извършване на самите проверки се отстраняват пропуските и се предприемат конкретни действия за изпълнението им.

За преодоляването на проблемите, свързани с неоправданото забавяне по движението и приключването на дела и преписки ИВСС отправи предложения до съдийската колегия на ВСС за образуване на дисциплинарни производства срещу съдии за извършени дисциплинарни нарушения, констатирани при проверките, изразяващи се в системно неспазване на сроковете, предвидени в процесуалните закони и бездействие, което неоправдано забавя производството. Отправени са и сигнали до съответните административни ръководители за налагане на дисциплинираща мярка по чл. 327 ЗСВ.

През отчетния период се извършиха и 7 инцидентни проверки по постъпили в ИВСС основателни сигнали. На административните ръководители са дадени конкретни препоръки, като две от проверките приключиха с изготвяне на сигнал по чл. 54, ал. 1, т. 7 ЗСВ, една проверка приключи с предложение по чл. 312, ал. 1, т. 3 ЗСВ до СК на ВСС и една проверка приключи с предложение до административния ръководител за прилагане на чл. 327 ЗСВ по отношение на проверявания прокурор.

Извършиха се и две тематични проверки с оглед преодоляване на различната практика по приложението на закона в някои органи на съдебната власт, установени от екипи на ИВСС при комплексни проверки или по сигнал.

Първата от тези проверки се извърши дистанционно по граждански и търговски дела на конкретни окръжни съдилища и на апелативните съдилища относно практиката на съда за вида дела (граждански или търговски), които се образуват по предявен иск с правно основание чл. 432, ал. 1 КЗ - пряк иск на увреденото лице срещу застрахователя по застраховка „Гражданска отговорност“ и за процесуалния ред, по който са разглеждани производствата по тези дела. Към проверените съдилища се отправиха препоръки да се обсъди, анализира и обобщи практиката по прилагане на закона.

Втората тематична проверка обхваща работата на Прокуратурата на РБ относно сроковете, в които се провежда разследването на дела, по които съдът е прекратил съдебното производство по реда на чл. 249, ал. 2 НПК и е върнал делото на прокуратурата за отстраняване на допуснати нарушения. В резултат на проверката на наблюдаващите прокурори се препоръча да предприемат всички възможни мерки за активизиране на действията си по върнатите от съда дела и приключване на производствата в законоустановените срокове.

В изпълнение на Националния план за възстановяване и устойчивост на България и мярката, възложена в отговорност на ИВСС, още през 2022 г. в ПОДИВССДАЕ беше въведена процедура по приемане на образци за отчитане приключването на делата и преписките в установените срокове от съдилищата, прокуратурите и следствените органи, като се предвиди съдебните органи да предоставят на Инспектората отчети за дейността си по разглежданите и приключените дела и преписки. В тази връзка, през 2022 г. Инспекторатът прие образци за отчитане приключването на делата и преписките в установените срокове от органите на съдебната власт. През 2023 г. стартира изпълнението на тази дейност, като направените констатации и изводи в статистическия анализ за работата на съдилищата, прокуратурата и следствените органи през 2022 г. позволиха да се направи преценка на работата им по срочното приключване на делата и преписките. Това правомощие беше изрично закрепено и в Закона за съдебната власт (ДВ, бр. 84 от 2023 г.) с оглед укрепване ролята и капацитета на Инспектората за превенция и противодействие на корупцията в съдебната власт, като на законово ниво се предвиди приемането на образците за отчитане приключването на делата да бъде съгласувано с ВСС. Изготвеният през настоящата 2024 г. втори анализ за резултатите от приключените дела и преписки се базира на образците, приети от Инспектората на 11.01.2024 г. на основание чл. 54, ал. 1, т. 18 ЗСВ, които още през 2023 г. бяха съгласувани с двете колегии на ВСС.

Приключените граждански и търговски дела от районните, окръжните, апелативните съдилища и ВКС са между 60% и 82% от разглежданите дела, административните съдилища и ВАС са с по 78% приключени производства, а приключените наказателни дела са между 80% и 94% от разглежданите дела за годината. Анализът на обобщените статистически данни за разглежданите и приключени през 2023 г. дела от всички съдилища налага извод за много добра

работа на съдиите. Приключените прокурорски преписки са над 95%, а приключените досъдебни производства – 60% и 70% от разгледаните за отчетния период, което сочи на много добра работа на прокурорите и следователите.

През отчетния период не се установиха проблеми при осъществяването на дейността по разглеждане на заявленията срещу нарушаване правото на разглеждане и решаване на делото в разумен срок. Във всички от разгледаните по реда на глава трета „а“ ЗСВ приключени съдебни дела и прокурорски преписки и през 2023 г. проверяващите състави на ИВСС са констатирали повече от две отделни нарушения на органите на съдебната власт, обусловили краен извод в констативните протоколи за нарушаване на принципа за разглеждане и решаване на делата в разумен срок. Нарушаването на разумния срок отново най-често се дължи на неспазването на установените процесуални срокове по движение и приключване на делата. Анализът на постъпилите заявления сочи, че се запазва тенденцията от предходни години големият процент от разгледаните заявления, по които е констатирано нарушаване правото на разглеждане и решаване на делата в разумен срок, да е срещу действия на органи на съдебната власт на територията на апелативен район – София - 77% от заявленията по наказателни дела и 94% от заявленията по граждански, търговски и административни дела, което обстоятелство е в резултат основно на високата натовареност на тези съдилища.

Инспекторатът продължи да развива експертния и организационния си потенциал по отношение извършването на проверки на имуществените декларации на съдиите, прокурорите и следователите, както и при извършване на проверките за почтеност и конфликт на интереси и за установяване на действия, които накърняват престижа на съдебната власт, и проверки, свързани с нарушаване независимостта на съдиите, прокурорите и следователите. С цел публичност и прозрачност във връзка с дейността на ИВСС по проверките за интегритет и осигуряване на превенция за недопускане на такива нарушения, както и в изпълнение на Националния план за възстановяване и устойчивост на България, през 2023 г. Инспекторатът изготви Анализ на добрите и лошите практики по отношение на спазването на етичните правила в съответствие с относимите европейски и международни стандарти във връзка с проверките на ИВСС по глава девета, раздели Ia и Ib от Закона за съдебната власт за 2022 г. През 2023 г. бяха проведени и две онлайн обучения (едно за съдии и едно за прокурори и следователи), съсредоточени върху специфичните елементи на нарушенията на интегритета на съдиите, прокурорите и следователите и обстоятелствата, които подлежат на изясняване в рамките на тези проверки.

Обогатява се и практиката на ИВСС като реално функциониращ надзорен орган по отношение обработването на лични данни в случаите по чл. 17, ал. 1 от Закона за защита на личните данни.

В заключение, може да се обобщи, че ИВСС се справя успешно с изпълнението както на годишната си програма, така и на всичките си правомощия, предоставени с Конституцията на Република България, със Закона за съдебната власт и със Закона за защита на личните данни. Постигнатите резултати през годината показват, че ИВСС се ползва с подкрепата на обществото и доверието на магистратите, а дейността му се свързва с институционален авторитет.

ГЛАВЕН ИНСПЕКТОР:
ТЕОДОРА ТОЧКОВА

Заличено на
осн. 33ЛД

